DANA VOLOSEVICI

METODOLOGIE JURIDICĂ

Curs practic

III325 421
BCU IASI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

PRO UNIVERSITARIA

III325 421
BCU IASI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

124

DANA VOLOSEVICI

METODOLOGIE JURIDICĂ

- Curs practic -

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DANA VOLOSEVICI

796 888

METODOLOGIE JURIDICĂ

- Curs practic -

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ "M. EMINESCU" • IAŞI •
15. OCT. 2018
ALE

0 000010 79726 BCU IAŞI

PRO UNIVERSITARIA 2016
BUCUREŞTI

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Copyright © 2016, Editura Pro Universitaria

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VOLOSEVICI, DANA
Metodologie juridică : curs practic / Dana Volosevici.

Bucureşti : Pro Universitaria, 2016
ISBN 978-606-26-0637-4

34(075)

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ARGUMENTUM

În primul rând pentru că este nevoie de o schimbare de ritm. Prin studiu și disciplină. De parcurgerea fiecărei etape de cunoaștere și de dobândire.

În al doilea rând, pentru că încercarea de abordare metodologică a dreptului afacerilor, în „*Dreptul afacerilor. Aspecte metodologice și practice*", s-a bucurat de un interes neașteptat din partea studenților.

Am decis deci să dezvolt și să extind temele propuse în lucrarea precedentă într-o curs dedicat exclusiv metodologiei juridice. Cursul își propune să fie un ghid în înțelegerea și cercetarea dreptului și, poate, un creator de ritm pentru tinerii studenți, care să găsească în studiul ordonat al științelor juridice răbdarea de a deveni temeinic.

Autorul

Septembrie 2016

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUPRINS

Argumentum 5

Capitolul 1 - Metodologia juridică

1. Conceptul de metodologie juridică 9
   - 1.1. Metoda logică 11
   - 1.2. Metoda istorică 14
   - 1.3. Metoda comparativă 16
   - 1.4. Metoda sociologică 17
   - 1.5. Metoda statistică 19

Capitolul 2 - Documentarea juridică

1. Surse principale 25
   - 1.1. Cursul universitar 25
   - 1.2. Manualele 26
   - 1.3. Lucrările juridice specializate, monografiile, tezele de doctorat 26
   - 1.4. Revistele de drept 28
   - 1.5. Codurile și legile adnotate 31
   - 1.6. Jurisprudența 33
   - 1.7. Legislația 43
   - 1.8. Documentarea în dreptul comparat 48
2. Surse suport 50

Capitolul 3 - Redactarea unei lucrări

1. Delimitarea subiectului 53
2. Planul lucrării 56
   - 2.1. Tipuri de plan 57
   - 2.2. Structura planului 59
3. Redactarea textului 61
   - 3.1. Părțile lucrării 61
   - 3.2. Stilul lucrării 63
   - 3.3. Citarea surselor 67
   - 3.4. Folosirea abrevierilor 71

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul 4 - Câteva considerații despre plagiat **73**
1. Dreptul de autor 73
2. Consecințe ale încălcării dreptului de autor 77
2.1. Răspunderea civilă 78
2.2. Răspunderea penală 79
2.3. Răspunderea disciplinară, profesională și administrativă 80
2.4. Anularea diplomei. Retragerea titlului de doctor 84

Capitolul 5 - Soluționarea cazului practic **87**
1. Noțiunea de soluționare 87
2. Etapele soluționării cazului practic 89
2.1. Calificarea juridică a datelor 92
2.2. Stabilirea şi interpretarea normelor juridice aplicabile 92

Capitolul 6 - Prezentarea unei lucrări
1. Pregătirea prezentării 113
2. Redactarea prezentării 116
3. Suportul vizual al prezentării 119
4. Ethos, pathos, logos în prezentare 125

Capitolul 7 - Tehnica legislativă
1. Sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației 127
2. Reguli de tehnică legislativă 132
2.1. Elaborarea actului normativ 132
2.2. Redactarea actului normativ 135
2.3. Structura actului normativ 138
2.4. Evenimentele legislative 141
2.5. Acte ale organelor şi autorităților administrației publice 152

Bibliografie **157**

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul 1

METODOLOGIA JURIDICĂ

In luna mai a anului 2016, IBM a anunțat lansarea primului avocat cu inteligență artificială, Ross, angajat rapid de Baker & Hostetler, una dintre firmele de top din avocatura americană. Spre deosebire de bazele de date legislative, Ross poate citi și înțelege limbajul juridic, poate postula ipoteze, cerceta legea, jurisprudența și doctrina și genera soluții juridice. Mai mult decât atât, Ross învață din experiență, dobândind viteză și cunoaștere pe măsura interacțiunii cu el[1]. Revoluția adusă de IBM și Watson reprezintă, de fapt, crearea primului cercetător al dreptului cu inteligență artificială. Pentru programarea acestui cercetător a fost necesară implementarea de operații, procedee și tehnici de analiză juridică, gândirea sa artificială dezvoltându-se pe o piramidă de metode, care relaționează între ele. Existența lui Ross ne demonstrează că gândirea juridică se construiește științific, cu ajutorul instrumentelor specifice metodologiei juridice.

1. CONCEPTUL DE METODOLOGIE JURIDICĂ

Lege și drept

Întorcându-ne în spațiul uman, este necesar să facem diferența dintre lege și drept. Legea reprezintă o normă de conduită, cu caracter obligatoriu, edictată de stat. Dreptul este o știință socială, care analizează necesarul calitativ și cantitativ al acțiunii normative a statutului și determină efectele normei juridice prin interpretarea acesteia.

[1] Susan Beck, *AI Pioneer ROSS Intelligence Lands Its First Big Law Clients*, The American Lawyer, 6 mai 2016, http://www.americanlawyer.com/id=1202757054564/AI-Pioneer-ROSS-Intelligence-Lands-Its-First-Big-Law-Clients?slreturn=20160705080157, accesat 26 mai 2016.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dreptul acționează la nivel impersonal, prin stabilirea normelor de conduită pentru situații ipotetice date, dar și la nivel de caz, prin interpretarea normelor generale de conduită urmărindu-se rezolvarea unor situații de fapt punctuale. La rândul lor, situațiile punctuale generează soluții care pot conduce la modificarea sau completarea legii, în vederea adaptării acesteia la realitatea socială.

Definiția metodologiei juridice

Pentru cunoașterea dreptului este necesară utilizarea unui sistem de principii și norme de organizare a cercetării prin intermediul cărora sunt elaborate metode, procedee și tehnici de cercetare. Toate acestea formează metodologia, metodologia juridică referindu-se la „principiile cunoașterii științifice a fenomenului social al dreptului, la operațiile, procedeele, tehnicile acestei cunoașteri"[2].

Mircea I. Manolescu înțelegea prin metodologia juridică „știința metodelor juridice, adică a căilor pentru descoperirea adevărului despre realitatea juridică"[3].

Profesorul Nicolae Popa definește metodologia juridică ca „un sistem al acelor factori de relativă invariantă într-un număr suficient de mare de metode, factori ce au ca obiect raporturile, legăturile, relațiile ce se stabilesc între diferite metode în procesul cunoașterii fenomenului juridic"[4].

Definiția metodei

Metoda este un ansamblu de principii și norme utilizate pentru cunoașterea unui fenomen sau a unor elemente dintr-un fenomen[5]. „Metoda în general înseamnă procedarea sau calea pe care gândirea umană o urmează pentru a ajunge la adevăr. Se înțelege, deci, prin metodă complexul

[2] R.I. Motica, Gh. Mihai, *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 2001, p. 24.
[3] M.I. Manolescu, *Forme de socializarea dreptului (Sociologia transformărilor dreptului – prezentare)*, în „Revista Fundațiilor Regale", serie nouă, anul XII, nr. 12, decembrie, 1946, p. 78.
[4] N. Popa, A. Răducanu, *Quelques considérations sur la notion de la méthodologie juridique*, Analele Universității București, seria Drept, nr. 2/1983, p. 34.
[5] C.-E. Burtea-Cioroianu, E.-V. Nicola, *Metodologie juridică*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 15.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

de reguli, cărora gândirea trebuie să li se conformeze în procesele ei de cunoaștere."[6]

Metodologia juridică utilizează primordial metode specifice însă, în contextul apariției disciplinelor de graniță, precum și a cercetărilor interdisciplinare, se ajunge la aproprierea unor metode ce aparțin altor științe. Principalele metode ale cercetării științifice juridice rămân metoda logică, metoda istorică, metoda comparativă și metoda sociologică. Alături de acestea vom analiza și metoda statistică, dată fiind importanța pe care o dobândește în cadrul cercetării juridice.

Gândirea juridică se construiește și se antrenează prin aplicarea acestor metode, care generează cercetarea dreptului. Ceea ce Ross a fost determinat prin programare să realizeze, juristul dobândește prin înțelegere, rigoare și exercițiu.

1.1. METODA LOGICĂ

Aplicarea metodei

Metoda logică este prioritară în înțelegerea dreptului, întrucât cercetarea sensului normei juridice se realizează prin utilizarea categoriilor și raționamentelor logice. Înlăturând din raționament ceea ce nu este esențial dreptului, teoria juridică caută să ajungă la ceea ce este caracteristic acestuia.

În domeniul dreptului este folosită cu precădere logica formală, deoarece ea operează cu propoziții și noțiuni ale limbajului natural. Logica juridică este o logică aplicată care are drept scop analiza raționamentelor juridice și elaborarea unor reguli ale argumentării eficiente. Dreptul în sine este un sistem de norme organizate în ramuri și instituții juridice, norme care relaționează între ele atât pe plan orizontal, cât și pe plan vertical. Astfel, normele

[6] G. Del Vecchio, *Lecții de filosofie juridică,* Trad. J.C. Drăgan, Editura Europa Nova, p. 39.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

juridice fac parte dintr-un sistem ierarhizat, piramidal, dominat de constituția unui stat. Ca regulă, nivelul inferior de legislație nu poate veni în contradicție cu nivelul superior, iar pe măsură ce scade forța juridică se observă o trecere de la principiu și concept la drept aplicat, pragmatic.

Metoda jurisconsulților romani

În cadrul acestei structuri, pentru a se construi un sistem de cunoștințe ordonat pe categorii și concepte funcționale, trebuie menționată metoda jurisconsulților, bazată pe arta de a separa, adică de a face diferența dintre drept și non-drept, de a delimita apoi perimetrul dreptului și de stabili un sistem juridic autonom. Principalele metode utilizate erau inducția și deducția.

În inducție, se pleacă de la observații și se creează o ipoteză sau un model științific. Așadar, plecând de la ceea ce s-a observat la un număr relevant de cazuri, se generalizează la întreaga categorie. Ca regulă, pentru a putea generaliza, este necesară îndeplinirea următoarelor condiții:

1. Un număr suficient de mare de observații
2. Observațiile să fi fost efectuate în condiții diferite
3. Nicio observație să nu fie în contradicție cu celelalte observații.

Raționamentul inductiv este alcătuit din următoarele etape: observare – regularități – ipoteze – teorie.

În deducție, se pleacă de la ipoteză, pentru a o aplica de diverse observații. Raționamentul deductiv pornește de la general, trecând la specific. Etapele raționamentului sunt: teorie – ipoteze - observare – confirmare.

Deși aplicarea raționamentelor inductive a permis jurisconsulților romani să creeze drept pornind de la analizarea unui număr relevant de spețe, dreptul este considerat o știință deductivă.

Silogismul în drept

Silogismul este tipul fundamental de inferență deductivă alcătuită din trei propoziții categorice, din care două sunt premise, iar a treia este concluzie.

Structura silogismului judiciar:

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

a) Premisa 1: Dacă o persoană produce alteia un prejudiciu, trebuie să îl acopere în integralitate.
b) Premisa 2: A i-a produs un prejudiciu lui B
c) Concluzie: A trebuie să acopere prejudiciul produs lui B.

Premisa 1 enunța regula de drept, afirmând în termeni generali și abstracți că, în cazul ipotezei date, se va produce consecința enunțată. Regula de drept își are izvor într-o normă juridică, astfel încât cel care este chemat să facă aplicarea regulii trebuie să identifice norma juridică.

Premisa 2 prezintă situația de fapt care se integrează în ipoteza abstractă a regulii de drept. Pentru o corectă stabilire a premisei 2 trebuie pusă în paralel situația de fapt și regula de drept. Orice eroare în reținerea situației de fapt are deci impact asupra silogismului.

În cadrul acestei premise situația se fapt se califică juridic pentru a putea intra în relație cu norma de drept care, prin definiție, este abstractă.

Concluzia reprezintă rezultatul confruntării situației cu fapt cu norma de drept. Concluzia poate recunoaște sau nu pentru situația de fapt consecința prevăzută de regula de drept. Așadar, cazului individual i se aplică norma generală.

Analogia juridică

Analogia juridică este unul dintre cele mai vechi procedee juridice, utilizate atât de către interpretul dreptului, cât și de către legiuitor. Analogia constă în extinderea unei dispoziții legale care reglementează o anumită ipoteză la o altă ipoteză, care nu are reglementare legală, dar care este asemănătoare cu prima în punctele esențiale ale acestora.

Interpretarea legii

Interpretarea juridică constă în determinarea sensului unui text pentru a preciza acțiunea regulii în contextul aplicării sale. Intre metodele tradiționale de interpretare a legii, gramaticală, sistemică, istorico-teleologică și logică, aceasta din urmă ocupă un loc privilegiat, contribuind la dezvoltarea dreptului prin construirea argumentației juridice.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1.2. METODA ISTORICĂ

Noțiune

Metoda istorică presupune cercetarea dreptului din punct de vedere al evoluției sale raportate la etapele istorice traversate de societate. Dreptul este o știință socială, care reglementează organizarea și funcționarea statului și relațiile dintre persoanele publice și cele private, fiind așadar puternic influențat de etapa istorică și de organizarea socială în care este creat și acționează.

Relația drept – valori sociale

În primul rând, dreptul este *creat* în funcție de valorile pe care societatea le are la un moment dat. Pornind de la reglementările constituționale și în concordanță cu politicile publice, sistemul normativ reflectă, de fapt, modul în care societatea se raportează la ea însăși, prin relațiile pe care le clădește între elementele sale. Ceea ce într-o anumită etapă de dezvoltare istorică era privit ca făcând parte din normal, ca, de exemplu, sclavia sau interdicția de a vota stabilită pentru anumite categorii sociale, este calificat azi ca derapaj nu numai de la normele legale, dar și morale.

În al doilea rând, dreptul este aplicat în funcție de etapa politico-istorică în care se află o anumită societate. În perioada imediat următoare schimbărilor de regim politic, înainte de modificarea cadrului normativ, se produce o schimbare de abordare în *interpretarea și aplicarea* normelor juridice, astfel încât acestea să poată corespunde noilor valori ale societății.

În al treilea rând, dreptul este *analizat și explicat* în funcție de momentul istoric în care se produce analiza. Același subiect de analiză, Codul civil de la 1864, dă naștere la abordări diferite, în funcție de etapa istorică în care este efectuată aceasta.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

„Codul civil român din 1864 a fost un cod burghez prin concepția care i-a stat la bază, prin normele pe care le-a cuprins, prin felul cum a reglementat instituțiile juridice ale acestei ramuri a dreptului. A fost o lege individuală, formalistă și cu pronunțat caracter de clasă. S-a spus, și pe bună dreptate, că acest cod a fost expresia tipică a egoismului burghez, codul individualismului economic. Codul civil din 1864 a fost codul proprietarilor, al patronilor și al creditorilor."

D.V. Firoiu, *Istoria statului și dreptului românesc*, Editura Didactică și Pedagogică București, 1976, p. 186.

„Prin adoptarea acestor coduri (Codul civil, Codul penal, Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală *n.n.*) s-a constituit, în linii generale, sistemul de drept burghez, s-a creat cadrul juridic necesar pentru dezvoltarea celor mai moderne legislații în materie; introducând norme și instituții juridice dintre cele mai evoluate, opera legislativă a lui Cuza a plasat România în rândul țărilor cu cea mai înaintată legislație."

E. Cernea, E. Molcuț, *Istoria statului și dreptului românesc, Ediție revăzută și adăugită,* Editura Universul Juridic, București, 2006, p.256.

Pe de altă parte însă, păstrarea peste timp, orânduiri sociale, revoluții tehnologice a unor norme de drept, așa cum este cazul principiilor păstrate din dreptul roman în materia dreptului civil, demonstrează existența unei anumite constanțe juridice, a unui nivel de reglementare care este acceptat ca just, dincolo de parcursul istoric. Aplicarea metodei istorice, permite deci identificarea normelor juridice care continuă să producă efecte chiar la distanță de mii de ani și, în plan conceptual, demonstrarea nevoii intrinseci a omului pentru just[-iție].

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dreptul ca parte a evoluției istorice

Analiza cronologică a construcției juridice a unui stat trebuie făcută în contextul dezvoltării sale, parcurgându-se etapele istorice și socio-politice. În plus, pentru particularitățile pe care le are astăzi o anumită instituție juridică, astfel cum aceasta este reglementată de lege sau adaptată de practică, este relevant să se meargă înapoi în timp, către geneza respectivei instituții, cadrul în care aceasta a apărut și modul în care a evoluat în timp, în relație cu evoluția societății. Spre exemplu, relația asociativă legată de exploatarea terenurilor agricole și forestiere trebuie analizată pornind de la statutul obștilor, instituție care a apărut chiar înainte de constituirea statelor feudale românești[7]. Reglementarea fondului funciar și a asociațiilor agricole nu poate ignora componenta istorică a instituției juridice.

1.3. METODA COMPARATIVĂ

Apariția metodei

Metoda comparativă este, așa cum învederează Profesorul René David[8], la fel de veche precum dreptul însuși. Fraza de început a Politicii lui Aristotel[9], „*De vreme ce observăm că orice cetate este un fel de comunitate și orice comunitate este constituită în vederea unui bine...*" are ca bază un studiu comparat al unui număr de 153 de constituții ale orașelor grecești și barbare. Legea celor XII Table, primul corp de legi romane scrise, a fost redactată după studiul legilor orașelor grecești.

Începând cu secolul al XX-lea, preocuparea științifică pentru dreptul comparat a crescut semnificativ, primul

[7] E. Cernea, E. Molcuț, *Istoria statului și dreptului românesc, Ediție revăzută și adăugită,* Editura Universul Juridic, București, 2006, p. 47.
[8] R. David, C. Jauffret-Spinosi, *Les grands systèmes de droit contemporains*, 11e édition, Dalloz, Paris, 2002, p. 1.
[9] Aristotel, *Politica,* Trad. Raluca Grigoriu, Editura Paideia, București, 2001, I. 1252a.

© UAIASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Congres internațional de drept comparat fiind organizat la Paris, în anul 1900.

Rolul metodei comparative

Metoda permite o cunoaștere aprofundată a dreptului, în general și a instituției juridice analizate, în special. Punerea în relație comparativă a alegerilor juridice din state diferite pentru reglementarea aceleiași relații sociale este un factor de progres pentru dreptul național, care poate găsi în dreptul străin elemente de îmbunătățire a legislației proprii.

În plus, comparația permite construcția de tipologii juridice și înțelegerea dreptului în ansamblu manifestărilor sale la nivel mondial. Astfel, plecând de la ce este constant și ce este variabil în drept, s-a demonstrat existența unor familii de drept, înăuntrul cărora există elemente esențiale de unitate.

Metoda comparativă permite, în același timp, ca de la determinarea asemănărilor și deosebirilor dintre două legislații să se fundamenteze studii de sociologie juridică având ca obiect principal elementele care au generat alegerile normative diferite.

1.4. METODA SOCIOLOGICĂ

Drept și societate

Folosirea metodei sociologice în drept este fundamentată de nevoia cunoașterii științifice a relațiilor dintre oameni. Preocupările juriștilor pentru viața socială sunt explicate prin faptul că legea reglementează relații sociale și, deci, numai prin corecta și completa cunoaștere a acestora poate fi stabilită și ulterior interpretată regula de drept. Or, sociologia, astfel cum a fost delimitată ca știință de Auguste Comte, reprezintă un studiu sistematic, pozitiv al societății, o știință socială de sine stătătoare[10].

[10] I. Craiovan, *Un posibil ghid pentru cercetarea științifică în domeniul dreptului*, Editura ProUniversitaria, București, 2013, p. 175.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Apariția sociologiei dreptului

Bazele cercetării sociologice a dreptului au fost puse de juristul Eugen Erlich, prin lucrarea „Bazele sociologiei dreptului" (*Grundlegung der Soziologie des Rechts*, 1913). Pentru Erlich, dreptul adevărat, „dreptul viu" este o ordine socială spontană, care rezultă din echilibrul care se stabilește în cadrul statului (văzut ca grup social), între voințele individuale și voințele grupurilor. Legile stabilite de stat au ca simplu scop soluționarea litigiilor în fața instanțelor judecătorești, în cazurile în care cei implicați nu pot să ajungă la un acord. Legile constituie deci o parte nesemnificativă a dreptului total, parte ce alcătuiește dreptul contencios. În concluzie, dreptul este, în mod esențial, o realitate socială și doar într-o măsură nesemnificativă o consecință a acțiunii statale.

Cercetarea sociologică a dreptului

Cercetările de sociologie juridică au continuat și s-au dezvoltat, permițând analiza dreptului din perspectiva realității sociale și a relațiilor care există între drept și societate. Abordarea științifică se realizează prin urmărirea etapelor investigației specifice sociologiei[11]:

1. Stabilirea domeniului și a problematicii sociale ce urmează a fi studiate;
2. Precizarea scopurilor și obiectivelor studiului
3. Stabilirea ipotezelor de lucru
4. Stabilirea eșantioanelor asupra cărora se realizează cercetarea
5. Fixarea metodelor și a tehnicilor de cercetare
6. Elaborarea instrumentelor de lucru
7. Ancheta propriu-zisă
8. Prelucrarea și analizarea datelor, formularea concluziilor.

Metodele utilizate sunt de asemenea specifice sociologiei: observația, sondajul de opinie, ancheta sociologică, chestionarul, interviul. Rezultatele cercetărilor contribuie însă la evoluția științei dreptului.

[11] M. Voinea, *Sociologia dreptului*, Editura Actami, București, 1994, p. 29.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

„Și spiritele s-au schimbat. S-a spus că stânga, abandonând speranța revoluționară, a aderat la economia de piață. În același timp, dreapta, ca să nu pară demodată, a acceptat răsturnarea valorilor promovată în 68. Din această convergență s-a născut, în cursul anilor 1990, ceea ce s-a numit liberalismul libertar. În cercurile intelectuale, politice și culturale, această tendință este cea care dă tonul. Această direcție de gândire, în zece sau cincisprezece ani, a impus un criteriu comun pentru stânga și pentru dreapta: drepturile omului. Nu drepturile cetățeanului real, compensate prin îndatoriri, ci drepturi abstracte, ridicate la rang de absolut, în fața cărora nu mai există nimic."

Jean Sevillia, *Corectitudinea morală. Căutăm cu disperare valori*, Editura Humanitas, București, 2009, p. 13, 14.

1.5. METODA STATISTICĂ

Noțiune

Metoda statistică cuprinde totalitatea procedeelor, tehnicilor și principiilor utilizate pentru efectuarea observării fenomenelor sociale de masă, pentru prelucrarea datelor obținute prin observare și pentru analiza și interpretarea rezultatelor statistice obținute.[12]

Forme ale studiului statistic

Statistica se realizează atât la nivel oficial, cât și de către entități private. Conform art. 2 din Legea 226/2009[13], statistica oficială acoperă ansamblul activităților organizate pentru colectarea, procesarea, analiza, diseminarea datelor statistice, dezvoltarea culturii statistice, constituirea și administrarea seriilor de date statistice oficiale realizate de:

a) autoritățile și instituțiile publice, exclusiv Banca Națională a României, cuprinzând date și informații cu caracter demografic, social, economic, de mediu, financiar și juridic, necesare cunoașterii realităților economice și sociale,

[12] G. Neacșu, *Statistică microeconomică și macroeconomică. Concepte și metode*, Editura Universitară, București, 2006, p. 16.

[13] Legea nr. 226/2009 a organizării și funcționării statisticii oficiale în România, publicată în M. Of. Partea I, nr. 397 din 11 iunie 2009.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

fundamentării strategiilor de dezvoltare şi prognozelor, a deciziilor guvernamentale şi ale operatorilor economici, elaborării cercetărilor ştiinţifice, informării opiniei publice şi cooperării internaţionale în domeniul statistic;

b) Banca Naţională a României, pentru domeniile în care are atribuţii potrivit legii proprii de organizare şi funcţionare.

Statistica privată se desfăşoare de persoane juridice de drept privat, în scopuri de cercetare sau comerciale.

Statistica juridică

În cadrul Ministerului Justiţiei funcţionează un birou de statistică judiciară, care coordonează şi îndrumă activitatea de statistică judiciară a instanţelor judecătoreşti şi a parchetelor şi furnizează date statistice în scopul fundamentării. Ministerul, prin direcţiile de specialitate, ia măsurile necesare pentru buna funcţionare a Biroului de statistică judiciară, inclusiv prin recrutarea şi selecţia personalului, formarea profesională a specialiştilor, dotarea cu resurse materiale, precum şi pentru pregătirea metodologică a componentelor sistemului pentru coordonarea activităţii de statistică.

La nivelul Institutului Naţional de Statistică, Serviciul statistica culturii, justiţiei şi altor servicii sociale colectează, verifică, validează şi diseminează datele statistice din surse administrative, specifice justiţiei şi criminalităţii (infracţiuni cercetate, persoane condamnate etc.); creează şi actualizează seriile de date din domeniul justiţiei; studiază documentaţiile internaţionale privind metodologia de proiectare si de realizare a cercetărilor statistice armonizate la nivel european privind criminalitatea şi siguranţa; proiectează metodologia pentru realizarea cercetării statistice privind criminalitatea şi siguranţa.

Baza de date TEMPO (http://statistici.insse.ro/shop/?lang=ro) permite accesul gratuit la informaţii statistice cu privire la:

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1.1	JUS101A - Judecători
1.2	JUS102A - Cauze intrate la instanțele judecătorești pe categorii de cauze
1.3	JUS103A - Cauze penale și civile ce revin spre soluționare unui judecător
1.4	JUS104A - Persoane condamnate definitiv de instanțele judecătorești pe sexe
1.5	JUS104B - Persoane minore condamnate definitiv de instanțele judecătorești pe tipuri de pedepse
1.6	JUS104C - Persoane condamnate definitiv de instanțele judecătorești pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe
1.7	JUS104D - Persoane condamnate definitiv pe categorii de infracțiuni
1.8	JUS104E - Persoane majore condamnate definitiv de instanțele judecătorești pe tipuri de pedepse
1.9	JUS104F - Persoane recidiviste condamnate definitiv de instanțele judecătorești
1.10	JUS104G - Persoane condamnate definitiv pe principalele infracțiuni și medii
1.11	JUS105A - Persoane condamnate definitiv aflate în penitenciare și centre de reeducare după durata pedepselor
1.12	JUS105B - Persoane condamnate definitiv aflate în penitenciare
1.13	JUS106A - Persoane condamnate definitiv aflate în centre de reeducare
1.14	JUS107A - Rata criminalității pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe
1.15	JUS107B - Rata infracționalității pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe
1.16	JUS108A - Litigii civile intrate la instanțele judecătorești pe categorii de litigii civile
1.17	JUS109A - Infracțiuni cercetate și soluționate de politie, pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe
1.18	JUS109B - Infracțiuni cercetate și soluționate de politie pe categorii de infracțiuni
1.19	JUS109C - Persoane învinuite cercetate de politie pe medii si categorii de persoane

TOMSK CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Statistica juridică externă

Pentru studii de drept comparat pot fi accesate statistici judiciare oficiale, pe site-uri guvernamentale sau ale organizațiilor internaționale.

- Statele Unite ale Americii

  http://www.uscourts.gov/statistics-reports/caseload-statistics-data-tables

- Marea Britanie

  https://www.gov.uk/government/statistics?keywords=&topics%5B%5D=law-and-the-justice-system&departments%5B%5D=all&from_date=&to_date=

- Canada

  http://www5.statcan.gc.ca/olc-cel/olc.action?objId=85F0033M&objType=2&lang=fr&limit=0

- Uniunea Europeană

PROPUNERE DE TEMĂ

❖ Comentați textul de mai jos, din perspectiva cunoștințelor dobândite din prezentul capitol

„Orice știință are taina ei de bază, ce poate fi surprinsă în momente de criză. A dreptului constituțional, abia după anii de închisoare și după botez ajung să înțeleg că e curajul fizic în fața morții.

Dreptul constituțional – oricât de savante ar fi celelalte definiții – cred că e știința garantării libertății. (Definiție arbitrara? Arbitrare sunt și axiomele.) Și libertatea nu o poate garanta *până la urmă* nicio lege, nici constituție, nici curte de justiție, nici procedeu juridic. Curtea de justiție constituțională de la Karlsruhe, închipuită de spiritul juridic german (altul decât al lui Ihering pentru care dreptul nu era numai știința înaltă ci și putere vie), s-a dovedit în 1932 o amăgire. Procedura mexicană de *amparo*, care a sedus pe atâți juriști, e și ea o tencuială. (Ce dovadă mai bună decât că aparține unei țări în care s-a dat următorul decret prezidențial: Art. 1 – Nimeni nu poate fi general decât dacă n-a fost în prealabil soldat cel puțin un an. Art. 2 – Ministrul nostru secretar de stat la Război este însărcinat cu aducerea de îndeplinire a prezentului decret.)

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dar înalta Curte franceză de Casație a putut ea împiedica lovitura de stat de la 2 Decembrie 1851?

Și lucrurile nu se pot petrece altfel cu orice constituție, procedură sau curte de justiție. Nu se poate, fiindcă există experiența Michelson-Morley.

Experiența fizicienilor Michelson și Morley a dovedit în chip hotărât că dinlăuntrul unui sistem închis nu se pot face observații asupra mișcărilor absolute ale acelui sistem deoarece observatorul, aflându-se și el în interiorul sistemului, e prins, deci antrenat, în mișcarea absolută a acestuia. Așadar nu poate „ieși" dintr-însul ca să-l observe „din afară" și să emită constatări obiective cu valoare ne-relativă.

În domeniul dreptului public lucrurile se petrec aidoma. Fiecare ordine politică își are un „an zero" al ei; de la care începe și respectivul sistem legal. O instanță judecătorească făurită în cadrul unei orânduiri politice nu are putința de a „ieși" din sistemul juridic creat de ordinea politică și de a se suprapune acesteia pentru a o sancționa cu autoritatea ei de simplă creatură. Controlul juridic al constituționalităților legilor nu poate funcționa decât de la anul zero până la următorul an zero, niciodată n-a știut să împiedice ivirea unei noi ere politice: piere odată cu toată seria matematică ajunsă la limita ei. O curte de casație și justiție ține de sistemul juridic respectiv, închis ca o galaxie. Ea poate aprecia valabilitatea legilor obișnuite ale orânduirii din punctul de vedere al conformării lor cu principiile regimului, dar îi este imposibil să înfrângă axiomele regimului pe cât îi este observatorului să constate mișcarea absolută a sistemului din care face parte și care-l poartă cu el.

Ce rămâne până la urmă pentru asigurarea libertății? Care e chezașul sigur? Numai unul: curajul fizic al indivizilor. Și regina Victoria și regele Eduard VII – dați drept pilde de monarhi constituționali – au încercat să înlăture din funcția de prim-ministru persoane pe care nu le agreau. Solidaritatea de nezdruncinat a partidelor politice i-a pus, cu multă politeță, în poziție de șah-mat."

N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii,* Editura Dacia, Cluj Napoca, 1994, p. 68, 69.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul 2

DOCUMENTAREA JURIDICĂ

Identificarea și utilizarea corectă a surselor reprezintă un element esențial în structurarea și redactarea unei lucrări. Acest proces acoperă toate informațiile, de la textul cursului, la analiza tratatelor de drept, a revistelor, a codurilor și legilor comentate, la teze de doctorat, lucrări juridice specializate, monografii, până la consultarea jurisprudenței naționale și europene. Sursele menționate contribuie la elaborarea structurii argumentative a lucrării și a planului. O altă categorie de surse o constituie sursele - suport, care asigură informații legate în principal de stilul lucrării.

1. SURSE PRINCIPALE

1.1. CURSUL UNIVERSITAR

Noțiune

Cursul universitar reprezintă o prezentare generală a materiei și este adaptat cerințelor impuse de durata semestrului ori a anului universitar. Deși poate constitui bază unică pentru examen, cursul universitar nu este suficient de dezvoltat pentru a fi utilizat drept unica sursă a unui referat ori a unei lucrări.

Cursul este prima sursă cu care studentul intră în contact, iar acesta va fi completat cu o serie de alte surse, indicate chiar de către profesor sau identificate de către student. Cursul universitar poate fi prezentat oral, poate avea un suport material schematic sau dezvoltat și poate fi completat cu texte juridice, economice sau filosofice.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1.2. MANUALELE

Noțiune

Manualele și tratatele de drept sunt opere științifice care abordează o disciplină juridică, analizând toate aspectele acesteia. Pentru identificarea subiectului de analizat, studentul poate consulta cuprinsul lucrării sau indexul alfabetic al acesteia. Prin compararea mai multor manuale sau tratate, se va observa că deși informațiile generale nu diferă în mod substanțial, există abordări diferite ale aspectelor ce țin de interpretarea unor texte legale specifice. Prin urmare, pentru corecta abordare a subiectului este relevant să fie consultate mai multe manuale sau tratate.

Mai mult decât atât, manualele și tratatele de drept fac referire, în general prin notele de subsol și prin bibliografia publicată la finele acestora, la jurisprudență, comentată sau nu, la lucrări specializate, la articole din reviste juridice, constituind așadar o sursă de identificare a altor informații care contribuie la definirea subiectului ce urmează a fi analizat.

Față de faptul că legislația se află în continuă modificare și față de evoluția și completarea doctrinei și a jurisprudenței, este recomandat să fie consultate edițiile cele mai noi ale manualelor și ale tratatelor de drept. Vor fi evitate astfel situațiile în care o lucrare este redactată pe baza unor texte legale care nu mai sunt în vigoare sau prin omiterea unor aspecte doctrinare sau jurisprudențiale care nuanțează sau schimbă o interpretare juridică anterioară.

1.3. LUCRĂRILE JURIDICE SPECIALIZATE, MONOGRAFIILE, TEZELE DE DOCTORAT

Noțiune

Tezele de doctorat, lucrările juridice specializate și monografiile analizează în profunzime și în unele cazuri multidisciplinar o anumită problemă de drept, propunându-

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

și să aducă un element de noutate în stadiul de cercetare juridică. Având în vedere specializarea cercetării, consultarea acestor opere trebuie făcută după fixarea cunoștințelor generale prin studiul manualelor și al tratatelor de drept. Consultarea tezelor de doctorat și a monografiilor conduce studentul spre o înțelegere nuanțată a aspectelor juridice analizate. În plus, pentru redactarea lucrării de licență sau a disertației, este obligatorie stabilirea unei bibliografii complexe, care să cuprindă, pe lângă manuale și tratate, și lucrările cu grad înalt de specializare.

Exemple de cursuri, tratate, monografii, studii

Temă: **Contractul de vânzare încheiat între profesioniști**

Fl. Moțiu, *Contracte speciale, Curs universitar. Ediția a IV-a revăzută și adăugită,* Editura Universul Juridic, București, 2015.

R. Dincă, *Contracte civile speciale în noul Cod civil, Note de curs*, Editura Universul Juridic, București, 2013

St. D. Cărpenaru, *Tratat de drept comercial român. Ediția a V-a actualizată*, Editura Universul Juridic, București, 2016

M. Dumitru, *Drept profesional. Teoria generală a contractului profesional*, Editura Institutul European, Iași, 2011.

Gh. Piperea, *Introducere în Dreptul contractelor profesionale*, Editura C.H. Beck, București, 2012.

M. L. Istrătoaie, *Obligațiile vânzătorului în noul Cod civil și legislația consumeristă*, Editura Hamangiu, București, 2013.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1.4. REVISTELE DE DREPT

Noțiune

Revistele de drept cuprind analize juridice specializate, în articole științifice a căror întindere variază de la 6 la 30 de pagini. Revistele pot avea un conținut general, care acoperă toate ramurile de drept (de exemplu, revista *Dreptul*) sau să abordeze o singură materie (de exemplu, *Revista română de drept al afacerilor*).

Articolele științifice sunt completate de jurisprudență comentată, de recenzii și dezbateri pe teme de actualitate.

Revistele de drept sunt editate de principalele edituri juridice, de asociații profesionale, de centre de cercetare sau de universități.

Atunci când subiectul lucrării este unui complex (de exemplu, protecția drepturilor salariaților în cazul transferului de întreprindere) este important să fie consultate revistele din toate ramurile de drept aplicabile în speță (în exemplul de mai sus, reviste de dreptul muncii, reviste de dreptul afacerilor, reviste de drept fiscal, reviste de drept european).

Dreptul

Editată de Uniunea Juriștilor din România, revista *Dreptul* este o publicație lunară de doctrină și jurisprudență. Revista a fost fondată în anul 1871, de Societatea Juridică, an din care publicația apare fără întrerupere.

http://uir.revistadreptul.ro/index.htm.

Pandectele române

Fondată în 1921 de reputatul jurist Constantin Hamangiu, consilier la Înalta Curte de Justiție și Casație, revista *Pandectele române* constituie un repertoriu de jurisprudență, doctrină și legislație de referință în lumea juridică românească.
Editată de Editura Wolters Kluwer, revista se află sub patronajul Academiei Române, Institutul de Cercetări și Studii Juridice.
http://www.wolterskluwer.ro/revista-pandectele-romane/

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Revista Română de Drept al Afacerilor

Revista Română de Drept al Afacerilor este dedicată dreptului afacerilor ca ramură distinctă de drept și cuprinde studii din domeniile specifice: drept societar, drept fiscal, obligații contractuale, insolvență, concurență, drept imobiliar, drept bancar, arbitraj. Pe lângă articole de doctrină, revista oferă jurisprudență relevantă, națională și europeană, comentată de practicieni.

Revista Română de Drept al Afacerilor este editată de Editura Wolters Kluwer.

http://www.wolterskluwer.ro/revista-romana-de-drept-al-afacerilor/

Revista Română de Drept Privat

Revista română de drept privat a fost fondată în anul 2007, sub deviza "Totul sub semnul discuției". Este o publicație bimestrială ce reunește în colegiul redacțional specialiști de la universitățile din București și Cluj-Napoca. Scopul revistei este de a forma un cadru modern și coerent de dezbatere juridică, tematizat anual sub emblema unei personalități a dreptului privat român.
Revista Română de Drept Privat este editată de Editura Universul Juridic.

http://www.rrdp.ro

Revista Română de Dreptul Muncii

Revista Română de Dreptul Muncii constituie o sursă importantă de informație și analiză în materia dreptului muncii, menită să contribuie la formarea unei doctrine eficiente și solide și să sprijine crearea unui cadru legislativ modern. În paginile revistei sunt analizate dispoziții legale relevante, proiecte de acte normative, hotărâri judecătorești, decizii ale Curții Constituționale, decizii relevante al instanței jurisdicționale europene.
Revista Română de Dreptul Muncii este editată de Editura Wolters Kluwer.

http://www.wolterskluwer.ro/revista-romana-de-dreptul-muncii

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Revista Română de Drept European

Revista Română de Drept European oferă juriştilor informaţii esenţiale despre instituţiile dreptului european, modul de aplicare a reglementărilor europene şi influenţa acestora asupra legislaţiei naţionale. Secţiunea de jurisprudenţă urmăreşte îndeaproape hotărârile instanţelor Uniunii Europene.
Revista Română de Drept European este editată de Editura Wolters Kluwer.

http://www.wolterskluwer.ro/revista-romana-de-drept-european

Curierul fiscal

Curierul fiscal este o publicaţie specializată pe fiscalitate, cu o dublă abordare, atât din perspectivă economică, dar şi juridică, urmărind să acopere toate temele de interes practic in domeniul fiscal.
Curierul fiscal este editată de Editura C.H. Beck.

http://www.curierulfiscal.ro/revista/

Analele Universităţii din Bucureşti. Seria Drept

Analele Universităţii din Bucureşti. Seria Drept este o revista Facultăţii de Drept a Universităţii Bucureşti, ce apare la editura C.H. Beck. Revista apare o dată pe an şi cuprinde studii semnate de cadrele didactice, dar şi de studenţii Facultăţii de Drept, pe marginea unor subiecte de actualitate sau care au generat de-a lungul timpului controverse doctrinare, precum şi sinteze de jurisprudenţă, cu accent deosebit asupra jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului.

http://www.drept.unibuc.ro/Informatii-s70-ro.htm.

Studia Iurisprudentia

Studia Iurisprudentia este seria juridică cu apariţie trimestrială a revistei *Studia Universitatis Babeş-Bolyai* şi succesoarea *Analelor Facultăţii de Drept din Cluj*, apărută din anii 1930.

http://studia.law.ubbcluj.ro/.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative

Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative este o publicaţie a Departamentului de Administraţie Publică al Universităţii Babeş-Bolyai. Apărută în anul 1998, RTSA a promovat abordarea interdisciplinară a fenomenului administrativ, pe diferite linii de analiză: management public, politici publice, drept administrativ, analiza politicilor publice, dezvoltare regională, dezvoltare comunitară, finanţe publice, urbanism şi amenajarea teritoriului, evaluarea programelor în administraţia publică, etică în administraţia publică, sisteme administrative comparate.

www.rtsa.ro.

Revista română de arbitraj

Revista română de arbitraj este editată de Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României şi tratează problemele de actualitate ale arbitrajului român şi străin.

http://arbitration.ccir.ro/rra.htm.

1.5. CODURILE ŞI LEGILE ADNOTATE

Noţiune

Codul reprezintă un ansamblu de dispoziţii legale care reglementează o serie de relaţii sociale unite printr-un plan tematic. Conform art. 18 din legea nr. 24/2000[14], în vederea sistematizării şi concentrării legislaţiei, reglementările dintr-un anumit domeniu sau dintr-o anumită ramură de drept, subordonate unor principii comune, pot fi reunite într-o structură unitară, sub formă de coduri.

Elementul de legătură între dispoziţiile legale este, în general, unul restrâns, cum este cazul Codului muncii[15],

[14] Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010.
[15] Legea nr. 53/2003 Codul muncii, republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 345 din 18 mai 2011.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

care reglementează domeniul raporturilor de muncă, modul în care se efectuează controlul aplicării reglementărilor din domeniul raporturilor de muncă, precum şi jurisdicţia muncii sau Codului fiscal[16], care stabileşte cadrul legal pentru impozitele şi taxele, precizează contribuabilii care trebuie să plătească aceste impozite şi taxe, precum şi modul de calcul şi de plată al acestora. Codul civil[17], însă, acoperă o arie largă de relaţii sociale şi de subiecte de drept.

În codurile şi legile comentate, după fiecare articol sau numai după acelea care ridică probleme de interpretare, sunt inserate explicaţii şi clarificări ale textului legal şi referiri la jurisprudenţa relevantă şi la studii de doctrină.

Exemple de coduri şi legi comentate

G. Boroi (coord.), *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Ediţia a 2-a Editura Hamangiu, Bucureşti, 2016.

Fl.-An. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Ediţia a 2-a, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2014.

C. Gîlcă, *Codul Muncii. Comentat si adnotat*, Editura Rosetti, Bucureşti, 2015.

M. C. Apostolache, *Legea nr. 215/2001 a administraţiei publice locale comentată şi adnotată*,Editura Universitară, Bucureşti, 2015.

St. D. Cărpenaru, Gh. Piperea, S. David, *Legea societăţilor. Comentariu pe articole*, Ediţia a 5-a, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2014.

[16] Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 927 din 23 decembrie 2003.

[17] Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

1.6. JURISPRUDENŢA

Jurisprudența națională

Prin jurisprudență națională se înțelege totalitatea hotărârilor judecătorești pronunțate de instanțele unui stat.

Rolul jurisprudenței

Rolul jurisprudenței este acela de a interpreta și aplica legea în cazuri concrete. Conform art. 9 alin. 3 din Codul civil, interpretarea legii de către instanță se face numai în scopul aplicării ei în cazul dedus judecății. Așadar, judecătorul nu are dreptul să stabilească dispoziții generale, în afara cazului pe care este învestit să îl soluționeze.

În sistemul nostru de drept, judecătorul nu este legat de hotărârea pronunțată, într-o cauză similară, de alt judecător sau chiar de el însuși. Așadar, jurisprudența nu constituie izvor de drept. Cu toate acestea, există așteptarea ca instanțele să creeze o practică unitară (în cazuri similare să se pronunțe soluții similare).

Recursul în interesul legii

În cazul în care există probleme de drept care au fost soluționate diferit de instanțele judecătoreşti, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație şi Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație şi Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum şi Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație şi Justiție să se pronunțe asupra acestora. Scopul acestei măsuri este asigurarea interpretării şi aplicării unitare a legii de către toate instanțele judecătoreşti. Decizia se pronunță numai în interesul legii şi nu are efecte asupra hotărârilor judecătoreşti examinate şi nici cu privire la situația părților din acele procese. Decizia se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, iar dezlegarea dată problemelor de drept judecate este obligatorie pentru instanțe de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dezlegarea unor chestiuni de drept

În cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt organizate complete pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, care potrivit Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară[18], soluționează sesizările în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

În materie civilă, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în conformitate cu prevederile art. 519 din Codul de procedură civilă, se poate face doar de către un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, învestit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță. Asupra sesizării, instanța supremă se pronunță numai cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării. Dezlegarea dată chestiunilor de drept este obligatorie pentru instanța care a solicitat dezlegarea de la data pronunțării deciziei, iar pentru celelalte instanțe, de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I.

În materie penală, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în conformitate cu prevederile art. 475 din Codul de procedură penală, se poate face doar de către un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, învestit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță. Dezlegarea dată chestiunilor de drept este obligatorie pentru instanțe de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Jurisprudența Completelor pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este publicată pe site-ul Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Jurisprudența și documentarea juridică

În afara rolului său de interpretare a dreptului, jurisprudența constituie un element de analiză în activitatea de documentare pentru fundamentarea proiectelor de act

[18] Legea 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 827 din 13 septembrie 2005.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

normativ, contribuind, deci, la elaborarea izvoarelor de drept.

Deşi nu constituie izvor de drept, jurisprudenţa îi permite juristului să interpreteze în mod corect norma juridică şi constituie un instrument important în studiul dreptului. Jurisprudenţa poate fi accesată online, pe site-urile instanţelor judecătoreşti sau poate fi cercetată în culegerile de jurisprudenţă.

Website-uri de jurisprudenţă naţională

- Jurindex www. jurisprudenta.org - un serviciu gratuit, aflat sub egida Consiliului Superior al Magistraturii, care-şi propune să ofere accesul liber la hotărârile judecătoreşti pronunţate de instanţe.
- http://portal.just.ro/SitePages/jurisprudenta.aspx
- http://www.scj.ro/736/Cautare-jurisprudenta - cuprinde jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie

Reviste de jurisprudenţă

Buletinul Casaţiei - revista oficială a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, publicată în colaborare cu Editura C.H. Beck. Revista îşi propune să asigurare accesul la jurisprudenţa instanţei supreme, în special la soluţiile cu valoare de principiu pronunţate de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie în scopul unificării practicii judiciare.

http://www.beckshop.ro/buletinul_casatiei-c41-p0.html

Revista Română de Jurisprudenţă - periodic de specialitate, editat de Editura Universul Juridic, care reuneşte hotărâri judecătoreşti, unele dintre acestea însoţite de comentarii, ce privesc probleme actuale, controversate sau neobişnuite din practica instanţelor.

http://www.rrdj.ro/

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Monografii de teorie și jurisprudență

M. Dumitru, *Infracțiuni de criminalitate economică prevăzute în noul Cod penal. Teorie. Practică judiciară. Analiză comparativă*, Editura C.H. Beck, București, 2016.

Al. Țiclea, *Concedierea. Teorie și jurisprudență*, Editura Universul Juridic, București, 2014.

Culegeri de jurisprudență

G.C. Frentiu, *Dreptul familiei. Practica judiciara conform noului Cod civil. Jurisprudența C.E.D.O.*, Editura Hamangiu, București, 2013.

M.C. Barbu, *Noul Cod de procedură civilă. Jurisprudență rezumată*, Editura C.H. Beck, București, 2014.

Jurisprudența Curții Constituționale

Curtea Constituțională asigură controlul constituționalității legilor, a tratatelor internaționale, a regulamentelor Parlamentului și a ordonanțelor Guvernului.

Excepția de neconstituționalitate

În virtutea prerogativelor sale stabilite de lege[19], Curtea Constituțională decide asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial privind neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare, care are legătură cu soluționarea cauzei în orice fază a litigiului și oricare ar fi obiectul acestuia.

Excepția poate fi ridicată la cererea uneia dintre părți sau, din oficiu, de către instanța de judecată ori de arbitraj comercial. De asemenea, excepția poate fi ridicată de procuror în fața instanței de judecată, în cauzele la care participă. Nu pot face obiectul excepției prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale.

[19] Legea nr. 7 din 18 mai 1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 807 din 3 decembrie 2010.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Procedura

Sesizarea Curții Constituționale se dispune de către instanța în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, printr-o încheiere care va cuprinde punctele de vedere ale părților, opinia instanței asupra excepției, și va fi însoțită de dovezile depuse de părți. Dacă excepția a fost ridicată din oficiu, încheierea trebuie motivată, cuprinzând și susținerile părților, precum și dovezile necesare. Odată cu încheierea de sesizare, instanța de judecată va trimite Curții Constituționale și numele părților din proces cuprinzând datele necesare pentru îndeplinirea procedurii de citare a acestora.

Primind încheierea instanței judecătorești, președintele Curții Constituționale va desemna judecătorul-raportor și va comunica încheierea prin care a fost sesizată Curtea Constituțională președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, indicându-le data până la care pot să trimită punctul lor de vedere. Judecătorul desemnat ca raportor este obligat să ia măsurile necesare pentru administrarea probelor la data judecății.

Efectele hotărârii

Decizia prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare este definitivă și obligatorie. În caz de admitere a excepției, Curtea se va pronunța și asupra constituționalității altor prevederi din actul atacat, de care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate prevederile menționate în sesizare.

Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale, dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României, partea 1. Pe website-ul Curții Constituționale (www.ccr.ro) pot fi găsite informații referitoare la jurisprudența relevantă[20], precum și sinteze de jurisprudență[21].

Jurisprudența arbitrală

Arbitrajul este o jurisdicție alternativă având caracter privat (art. 541 alin. 1 Cod proc. Civ). Originea acestei jurisdicții este una convențională, persoanele fizice sau juridice având dreptul[22] să convină să soluționeze litigiile dintre ele pe calea arbitrajului. Părțile stabilesc prin convenție arbitrală sau printr-un act scris încheiat ulterior.

Desfășurarea arbitrajului

Arbitrajul se organizează și se desfășoară potrivit convenției arbitrale sau unui act scris încheiat ulterior, cel mai târziu odată cu constituirea tribunalului arbitral. Sub rezerva respectării ordinii publice, a bunelor moravuri și a dispozițiilor imperative ale legii, părțile au libertatea să stabilească normele privind constituirea tribunalului arbitral, numirea, revocarea și înlocuirea arbitrilor, termenul și locul arbitrajului, normele de procedură pe care tribunalul arbitral trebuie să le urmeze în judecarea litigiului, inclusiv eventuale proceduri prealabile de soluționare a litigiului, repartizarea între părți a cheltuielilor arbitrale și, în general, orice alte norme privind buna desfășurare a arbitrajului (art. 544 alin. 2 Cod proc. civ.).

[20] De exemplu, decizii de admitere, disponibile la http://www.ccr.ro/jurisprudenta-decizii-de-admitere.

[21] A se vedea, de exemplu, *Decizii relevante ale Curții Constituționale 2014-2015,* disponibil la https://www.ccr.ro/Decizii-relevante-ale-Curii-Constituionale-2014-2015.

[22] Cu unele excepții prevăzute expres de lege. De exemplu, conform art. 542 alin. 1 Cod proc. civ., persoanele care au capacitate deplină de exercițiu pot conveni să soluționeze pe calea arbitrajului litigiile dintre ele, în afară de acelea care privesc starea civila, capacitatea persoanelor, dezbaterea succesorală, relațiile de familie, precum și drepturile asupra cărora părțile nu pot să dispună. De asemenea, în ceea ce privește persoanele juridice, legea prevede că statul și autoritățile publice au facultatea de a încheia convenții arbitrale numai dacă sunt autorizate prin lege sau prin convenții internaționale la care Romania este parte (art. 542 alin. 2 Cod proc. civ.). Persoanele juridice de drept public care au în obiectul lor de activitate și activități economice au facultatea de a încheia convenții arbitrale, în afară de cazul în care legea ori actul lor de înființare sau de organizare prevede altfel (Art. 542 alin. 3 Cod proc. civ).

Soluționarea litigiului arbitral

Litigiul se soluționează prin pronunțarea unei hotărâri arbitrale, care se comunică părților în termen de cel mult o lună de la data pronunțării ei. Hotărârea arbitrală comunicată părților este definitivă și obligatorie (art. 606 Cod proc. civ.).

Jurisprudența arbitrală este cuprinsă în culegeri de jurisprudență, prezentată și analizată în reviste având ca tema principală arbitrajul.

M. Voicu, *Arbitrajul comercial. Jurisprudență adnotată și comentată 2004-2014*, Editura Universul Juridic, București, 2014.

Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene

De la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, la 1 decembrie 2009, Uniunea Europeană are personalitate juridică și a preluat competențele conferite anterior Comunității Europene. Prin urmare, dreptul comunitar a devenit dreptul Uniunii Europene și include, de asemenea, toate dispozițiile adoptate în trecut în temeiul Tratatului privind Uniunea Europeană, în versiunea anterioară Tratatului de la Lisabona.

De la crearea sa, în 1952, misiunea Curții de Justiție a Uniunii Europene este de a garanta „respectarea legii în interpretarea și aplicarea" tratatelor.

Rolul Curții Europene

Curtea de Justiție interpretează legislația europeană pentru a se asigura că aceasta se aplică în același fel în toate țările UE. De asemenea, Curtea de Justiție soluționează litigiile juridice dintre guvernele statelor membre și instituțiile europene. Persoanele fizice, întreprinderile sau organizațiile pot, la rândul lor, să sesizeze Curtea de Justiție, atunci când consideră că le-au fost încălcate drepturile de către o instituție europeană.

Pentru a ajuta Curtea de Justiție să facă față numărului mare de cazuri care îi sunt înaintate spre soluționare și pentru a le oferi cetățenilor o mai bună protecție juridică, în anul 1988 a fost înființat Tribunalul, care se ocupă de

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

acțiunile intentate de persoane fizice, întreprinderi și anumite organizații, precum și de cauzele care țin de dreptul concurenței.

O a treia instanță, Tribunalul UE al Funcției Publice, se pronunță, începând cu anul 2004, în litigiile apărute între Uniunea Europeană și funcționarii săi.

Efectul direct al dreptului european

Jurisprudența Curții de Justiție constituie un element esențial în dezvoltarea dreptului european. Astfel, în hotărârea Van Gend & Loos[23] din 1963, Curtea a introdus principiul efectului direct al dreptului comunitar în statele membre. Acesta permite cetățenilor europeni să invoce în mod direct normele juridice ale Uniunii în fața instanțelor judecătorești naționale.

Supremația dreptului european asupra dreptului intern

În 1964, prin soluția pronunțată hotărârea Costa[24], Curtea de Justiție a stabilit supremația dreptului comunitar asupra dreptului intern.

"... Tratatul CEE a instituit o ordine juridică proprie, integrată sistemului juridic al statelor membre de la intrarea in vigoare a tratatului și care este obligatorie pentru jurisdicțiile acestora...; această integrare în dreptul fiecărui stat membru a dispozițiilor care provin din izvoare comunitare, și, mai general, termenii și spiritul tratatului, au drept corolar imposibilitatea statelor de a face să prevaleze împotriva unei ordini juridice acceptate de ele pe baza de reciprocitate, o măsură unilaterală ulterioară care nu ar putea să îi fie opozabilă. In plus, preeminența dreptului comunitar este confirmată de art. 189 (249 CE) în sensul că regulamentele au valoare obligatorie și sunt direct aplicabile în toate statele membre; această dispoziție, care nu este însoțită de nici o rezervă, ar fi fără consecință dacă un stat ar putea în mod unilateral să îi anihileze efectele printr-un act legislativ opus textelor comunitare."

„ ...Transferul operat de către state, din ordinea juridică internă în favoarea ordinii juridice comunitare, a drepturilor și obligațiilor corespunzând dispozițiilor tratatului antrenează... o limitare definitivă a drepturilor lor suverane, împotriva cărora nu pot să se prevaleze printr-un act unilateral ulterior incompatibil cu noțiunea de Comunitate."

Cauza C-6/1964, Flaminio Costa c. ENEL

[23] Cauza C26/1962, N.V. Algemene Transport-en Expeditie Onderneming Van Gend& Loos c. Administrația Financiară din Olanda, *Culegere* 1963, p. 3.

[24] Cauza C-6/1964, Flaminio Costa c. ENEL, *Culegere* 1964, p. 1141.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Consecințele principiului primordialității

Consecințele aplicării principiului primordialității au fost stabilite de către Curtea de la Luxembourg în principal în hotărârea Simmenthal[25]. Principiul primordialității are semnificația că normele cu efect direct, în măsura în care ele fac parte integrantă, cu rang de prioritate, din ordinea juridică aplicabilă pe teritoriul fiecărui stat membru, trebuie aplicate de la momentul intrării lor în vigoare, în ciuda unei eventuale preexistențe a unei legi naționale incompatibile şi pe toată durata în care rămân în vigoare, în ciuda adoptării ulterioare a unei legi incompatibile. Plecând de la această regulă, Curtea deduce că legea națională incompatibilă este, în cel mai bun caz, inaplicabilă şi decide că autoritățile naționale şi în special judecătorul au obligația de a o considera inaplicabilă şi de a o înlătura din orice raționament juridic.

Clarificarea dreptului material prin jurisprudența europeană

Jurisprudența Curții de Justiție contribuie semnificativ la dezvoltarea ramurilor de drept. Spre exemplu, în materia dreptului afacerilor au fost clarificate pe cale jurisprudențială noțiuni ca abuz de piață dominantă[26], întreprindere[27], transfer de întreprindere.

Accesul la jurisprudența europeană

Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene poate fi accesată pe website-ul Curții[28]. De asemenea, pe site-ul Ministerului Afacerilor Externe se publică lunar o selecție a hotărârilor pronunțate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene[29]. Culegeri de practică judiciară sunt puse la dispoziția practicienilor pentru a oferi o imagine asupra modului în care instanța de la Luxembourg a statuat în anumite materii.

[25] Cauza C-35/1976, Simmenthal/Ministerul de Finanțe din Italia, *Culegere*, p. 1871.
[26] Cauza C85/1976, Hoffmann-La Roche &Co AG c. Comisia, *Culegere* 1979, p. 461.
[27] Cauza C-41/90, K. Hofner si F. Elser c. Macroton GmbH, *Culegere* 1991, p. I-1979.
[28] http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=ro.
[29] http://www.mae.ro/node/20950.

S. Deleanu, G. Fabian, C. Fl. Costas, B. Ioniță, *Curtea de Justiție Europeană, Hotărâri comentate*, Editura Wolters Kluwer, București, 2007.

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost instituită în 1959, pentru a asigura respectarea de către statele contractante a obligațiilor asumate de către acestea prin Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, elaborată în cadrul Consiliului Europei, deschisă pentru semnare la Roma, la 4 noiembrie 1950, și intrată în vigoare în septembrie 1953.

Obiectul sesizărilor

Fiecare stat contractant sau orice persoană particulară care se consideră victima violării Convenției poate adresa direct Curții de la Strasbourg o cerere invocând violarea de către un stat contractant a unuia din drepturile garantate de Convenție.

Plângerile individuale se referă la chestiuni din ce în ce mai diverse, precum dispariții si asasinate; tortura si rele tratamente pentru deținuți; privarea arbitrară de libertate; absența accesului la un tribunal; absența unui proces echitabil într-un timp rezonabil; ascultarea telefoanelor; deportarea si extrădarea; libertatea presei; drepturile părinților copiilor plasați în instituții; ingerințe asupra dreptului la proprietate; dezvoltarea partidelor politice. Constituie, de asemenea, obiect al jurisprudenței Curții si aspecte de dreptul afacerilor (dreptul societăților comerciale, dreptul obligațiilor comerciale, dreptul concurenței, dreptul insolvenței, dreptul muncii, dreptul penal al afacerilor)[30].

[30] C.-L. Popescu, *La jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l'Homme dans le domaine du Droit des affaires, 2001-2005*, Editura C.H. Beck, București, 2006; R. Dumas, E. Garaud, *CEDH et Droit des affaires*, Éditions Francis Lefebvre, Paris, 2008.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Accesul la jurisprudența CEDO

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului poate fi accesată pe website-ul Curții[31]. Cauzele în care este implicată România pot fi accesate pe website-ul Înaltei Curți de Casație și Justiție[32]. Culegeri de practică judiciară prezintă jurisprudența Curții fie cronologic, fie pe materii.

A.R. Trandafir, *Protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor juridice în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, Editura C.H. Beck, București, 2015.

C.R. Popescu, *Repararea prejudiciului in contenciosul european al drepturilor omului*, Editura Hamangiu, București, 2013.

R. Stanciu, *Executarea silită și dreptul la un proces echitabil în jurisprudența CEDO*, Editura Hamangiu, București, 2011.

1.7. LEGISLAȚIA

Legislația națională

Norma juridică este o regulă generală și obligatorie de conduită, al cărei scop este acela de a asigura ordinea socială și care poate fi adusă la îndeplinire cu ajutorul forței coercitive a statului[33]. Conform lui Hans Kelsen[34], ordinea juridică nu este un sistem de norme de același rang, ci un edificiu cu mai multe niveluri suprapuse, o piramidă în vârful căreia se afla Constituția.

Legea

Legea este actul normativ adoptata de Parlament. Legea se publică în Monitorul Oficial al României şi intră în vigoare la 3 zile de la data publicării sau la o dată ulterioară prevăzută în textul ei.

[31] http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=caselaw&c=fra.
[32] http://www.scj.ro/decizii_strasbourg.asp.
[33] N. Popa, *Teoria generală a dreptului,* Editura Actami, București, 1996, p. 159.
[34] H. Kelsen, *Doctrina pură a dreptului,* Editura Humanitas, București, 2000.

CU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Parlamentul adoptă legi *constituţionale*, legi *organice* şi legi *ordinare*.

Legile constituţionale sunt cele de revizuire a Constituţiei.

Prin lege organică se reglementează:

a. sistemul electoral; organizarea şi funcţionarea Autorităţii Electorale Permanente;
b. organizarea, funcţionarea şi finanţarea partidelor politice;
c. statutul deputaţilor şi al senatorilor, stabilirea indemnizaţiei şi a celorlalte drepturi ale acestora;
d. organizarea şi desfăşurarea referendumului;
e. organizarea Guvernului şi a Consiliului Suprem de Apărare a Ţării;
f. regimul stării de mobilizare parţială sau totală a forţelor armate şi al stării de război;
g. regimul stării de asediu şi al stării de urgenţă;
h. infracţiunile, pedepsele şi regimul executării acestora;
i. acordarea amnistiei sau a graţierii colective;
j. statutul funcţionarilor publici;
k. contenciosul administrativ;
l. organizarea şi funcţionarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanţelor judecătoreşti, a Ministerului Public şi a Curţii de Conturi;
m. regimul juridic general al proprietăţii şi al moştenirii;
n. organizarea generală a învăţământului;
o. organizarea administraţiei publice locale, a teritoriului, precum şi regimul general privind autonomia locală;
p. regimul general privind raporturile de muncă, sindicatele, patronatele şi protecţia socială;
r. statutul minorităţilor naţionale din România;
s. regimul general al cultelor;
t. celelalte domenii pentru care în Constituţie se prevede adoptarea de legi organice.

Tratatele

Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern. În cazul în care un tratat la care România urmează sa devină parte cuprinde dispoziţii contrare Constituţiei, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituţiei. Dacă exista neconcordanţe între pactele şi tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, şi legile

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.

Hotărârile și ordonanțele Guvernului

Actele Guvernului sunt hotărârile și ordonanțele. Hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor, în timp ce ordonanțele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele și în condițiile prevăzute de aceasta.

Hotărârile și ordonanțele se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii lor în executare și se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau a ordonanței. Hotărârile care au caracter militar se comunică numai instituțiilor interesate.

Decretele

În exercitarea atribuțiilor sale, Preşedintele României emite decrete care se publică în Monitorul Oficial al României.

Ordinele și instrucțiunile

Ordinele și instrucțiunile sunt acte emise de miniștri, în exercitarea atribuțiilor ce le revin conform legii.

Sursele de documentare cu privire la legislație

Principala sursă de legislație este Monitorul Oficial al României, partea I.

Pentru a facilita accesul la legislație, în practică se alcătuiesc culegeri de legislație care reglementează un domeniu dat.

*** *Legea contenciosului administrativ si 5 legi uzuale. Actualizat 6 ianuarie 2016,* Editura Hamangiu, București, 2016.

*** *Codul muncii, legislație conexă și jurisprudența 2016,* Editura Universul Juridic, București, 2016.

*** *Legea cadastrului si a publicității imobiliare și 17 legi uzuale. Actualizat 16 noiembrie 2015,* Editura Hamangiu, București, 2015.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

În plus, există o serie de programe informatice care permit consultarea întregii legislații a României. În cadrul acestor programe, conținutul oricărui act normativ este prezentat actualizat și în mod hipertext, cu legături directe (linkuri) către toate actele cu care acesta este în relație.

Legis	www.legis.ro
Eurolex	www.eurolex.ro
LegisPlus	www.legisplus.ro
Indaco – Lege online	www.indaco.ro
Sintact	www.sintact.ro

Pentru studii de drept comparat, pot fi accesate baze de date internaționale sau ale unui alt stat.

http://www.legislation.gov.uk/
- cuprinde legislație din Regatul Unit al Marii Britanii, Scoția, Țara Galilor, Irlanda de Nord

http://www.legifrance.gouv.fr/
- cuprinde legislație națională franceză, legislație europeană și internațională.

http://www1.bgbl.de/
- cuprinde legislație aplicabilă la nivel federal în Germania

http://uscode.house.gov/
- cuprinde legislație aplicabilă la nivel federal în Statele Unite ale Americii

Legislația europeană

Legislația europeană se aplică în mod direct și cu prioritate în dreptul celor 28 de state membre ale Uniunii europene. Conform art. 288 din Tratatul privind funcționarea Uniunii europene[35], pentru exercitarea competen-

[35] Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiunea consolidată), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326/47, din 26.10.2012.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ţelor Uniunii, instituţiile adoptă regulamente, directive, decizii, recomandări şi avize.

Regulamentul — Regulamentul este un act normativ cu caracter obligatoriu, care trebuie aplicat în integralitatea sa în toate statele membre.

Directiva — Directiva este un act normativ care stabileşte un obiectiv pe care trebuie să îl atingă toate statele membre. Fiecare dintre state are însă libertatea de a decide asupra modalităţilor de îndeplinire a obiectivului stabilit.

Decizia — Decizia este un act normativ direct aplicabil şi obligatoriu pentru toţi cei cărora li se adresează. Destinatarii săi pot fi statele membre sau chiar întreprinderile. De exemplu, când Comisia a emis o decizie de amendare a companiei Microsoft pentru abuz de poziţie dominantă pe piaţă, decizia respectivă i s-a aplicat doar companiei Microsoft.

Recomandarea — Recomandarea este un act fără forţă obligatorie. Prin intermediul unei recomandări, instituţiile îşi fac cunoscută opinia şi sugerează direcţii de acţiune, fără a le impune însă vreo obligaţie legală destinatarilor recomandării.

Avizul — Avizul este un instrument care le permite instituţiilor să prezinte un punct de vedere fără caracter obligatoriu, deci fără a le impune vreo obligaţie legală celor cărora li se adresează. Avizul poate fi emis de către principalele instituţii europene (Comisia, Consiliul, Parlamentul) sau de către Comitetul Regiunilor sau Comitetul Economic şi Social European. Pe durata elaborării actelor legislative, Comitetele emit avize care prezintă punctul lor de vedere cu privire la aspecte regionale, economice şi sociale specifice.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Regulamente emise în materia societăților

Regulamentul Consiliului (CE) nr. 2.157/2001 din 8 octombrie 2001 privind statutul societății europene (SE), publicat în JO L 294 din 10.11.2001.

Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1.435/2003 din 22 iulie 2003 privind statutul societății cooperative europene (SCE), publicat în JO L 207 din 18.08.2003.

Regulamentul (CEE) nr. 2137/85 al Consiliului din 25 iulie 1985 privind Grupul European de Interes Economic (GEIE), publicat în JO L 199, 31.7.1985.

Directive în materia dreptului societăților

Directiva 2001/86/CE a Consiliului din 8 octombrie 2001 de completare a statutului societății europene în ceea ce privește implicarea lucrătorilor, publicată în JO L 294, 10.11.2001.

Directiva 2007/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 iulie 2007 privind exercitarea anumitor drepturi ale acționarilor în cadrul societăților comerciale cotate la bursă, publicată în JO L 184, 14.7.2007.

Directiva 2009/102/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 în materie de drept al societăților comerciale privind societățile comerciale cu răspundere limitată cu asociat unic (Text cu relevanță pentru SEE), publicată în JO L 258, 1.10.2009.

1.8. DOCUMENTAREA ÎN DREPTUL COMPARAT

Dreptul comparat

Analiza juridică poate avea ca obiect o anumită instituție, astfel cum aceasta este reglementată în legislații sau sisteme de drept diferite. Studiile de drept comparat[36] permit înțelegerea legislației naționale prin raportare la legislații aparținând aceluiași sistem ori unui alt sistem de

[36] R. David, C. Jauffret-Spinosi, *Les grandes systèmes de droit contemporains*, ediția a 11-a, Editura Dalloz, Paris, 2002, p. 2-8 .

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

drept și stabilirea unor măsuri de îmbunătățire a acesteia, dar și extinderea analizei de la concret către abstract, evoluând spre filosofie juridică[37].

Documentarea în dreptul comparat

În procesul de documentare trebuie avut în vedere faptul că doctrina a identificat elemente semnificative comune ale legislațiilor naționale și demonstrat existența unor familii de drept. Profesorul Renee David[38] învederează că există două familii de drept principale, familia dreptului romano-germanic și familia common-law, alături de care trebuie recunoscute familia dreptului rus (care până în anul 1989 era nodul central al familiei dreptului socialist), familia dreptului musulman, familia dreptului indian, a dreptului Extremului-Orient, precum și a dreptului Africii și a Madagascarului.

Pentru a facilita accesul la dreptul străin, există o serie de culegeri și îndrumare bibliografice, precum și ghiduri și motoare de căutare web.

Îndrumate bibliografice

Ch.Szladits, Vr. Pechota, *Szladits' bibliography on foreign and comparative law : books and articles in English / compiled and annotated by Vratislav Pechota*, Oceana Publications for Parker School of Foreign and Comparative Law, Columbia University, 1990-1998.

T. Reynolds, A. Flores, *Foreign Law: Current Sources of Codes and Basic Legislation in Jurisdictions of the World*, Fred B Rothman & Co, Littleton, 1989-.

Ghid web

S. Sahl, Al. Sherwin, *Columbia Law Library, A Selective List of Guides to Foreign Legal Research*, http://library.law.columbia.edu/guides/A_Selective_List_of_Guides_to_Foreign_Legal_Research.

[37] P. Legrand, *Le droit comparé*, ediția a 2-a, Editura Presses Universitaires de France, Paris, 2006 ; D. Nelken (editor), *Comparing Legal Cultures*, Routledge, 1997.
[38] R. David, C. Jauffret-Spinosi, *op. cit.*, p. 15-23.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

De asemenea, există platforme de prezentare a constituțiilor statelor lumii, traduse în limba engleză. De exemplu, International Constituțional Law este un proiect al Universității din Berna, coordonat de profesorul Axel Tschentscher, care pune la dispoziția cercetătorilor traducerea în limba engleză a constituțiilor și a altor documente relevante pentru dreptul public.

(http://www.servat.unibe.ch/icl/index.html)

La nivelul Uniunii Europene, a fost creat N-Lex (http://eur-lex.europa.eu/n-lex/pri/pri_ro), o interfață între utilizatori și bazele de date privind legislația națională din statele membre, ce poate fi accesată în oricare dintre limbile oficiale.

2. SURSE SUPORT

Importanța surselor suport

Redactarea unui text juridic impune folosirea corectă atât a limbajului curent al limbii române, cât și a limbajului de specialitate. Analizarea unor texte în limbi străine impune înțelegerea noțiunilor juridice, mai ales în cazul în care instituțiile nu se transpun dintr-un sistem juridic național în altul.

Documentarea juridică nu poate fi efectuată temeinic fără utilizarea dicționarelor explicative, a dicționarelor juridice și a dicționarelor juridice bilingve.

Dicționare explicative

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *DEX – Dicționarul explicativ al limbii române*, ediție revăzută și adăugită, Editura Univers Enciclopedic, București, 2016.

https://dexonline.ro/ - reprezintă transpunerea pe Internet a unor dicționare de prestigiu ale limbii române (Lista completă a dicționarelor utilizate se găsește la https://dexonline.ro/surse.)

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dicționare juridice

A. P. Parlagi, *Dicționar de administrație publică*, Ediția a 3-a, Editura C.H. Beck, București, 2011.

V. Vedinaş, T. N. Godeanu, E. Constantinescu, *Dicționar de drept public. Drept constituțional și administrativ*, Editura C.H. Beck, București, 2010.

D. Ciuncan, *Dicționar de procedură penală*, Editura Universul Juridic, București, 2015.

G. Antoniu, C. Bulai, *Dicționar de drept penal și procedură penală*, Editura Hamangiu, București, 2011.

I.T. Ștefănescu, *Dicționar de drept al muncii*, Editura Universul Juridic, București, 2014.

M. N. Costin, C. M. Costin, *Dicționar de dreptul afacerilor*, Editura Hamangiu, București, 2012.

C. Cucu, C. Bădoiu, C. Haraga, *Dicționar de drept comercial*, Editura C.H. Beck, București, 2011.

B. D. Moloman, *Dicționar de dreptul familiei*, Editura Universul Juridic, București, 2012.

B. Florea, *Dicționar de dreptul proprietății intelectuale*, Editura Universul Juridic, București, 2012.

J. Goicovici, *Dicționar de dreptul consumului*, Editura C.H. Beck, București, 2010.

B. A. Garner (ed.), *Black's Law Dictionary*, 10th edition, Thomson West, 2014.

R. Cabrillac (ed.), *Dictionnaire du vocabulaire juridique 2017*, Lexis Nexis, 2016.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dicționare juridice bilingve

O. Botezat, *Dicționar juridic român-englez/englez-român. Ediția 2*, Editura C.H. Beck, București, 2011.

V. Hanga, R. Calciu, *Dicționar juridic român-englez/englez-român,* ediția a V-a revăzută și adăugită, Editura Lumina Lex, 2009.

A. Voroniuc, *Dicționar englez-roman de termeni economici si juridici*, Editura Institutul European, Iași, 2009.

R. Feneșan, *Dicționar juridic economic și de afaceri român – francez*, Editura Hamangiu, București, 2010.

R. Feneșan, *Dicționar juridic economic și de afaceri francez - român*, Editura Hamangiu, București, 2010.

I. Constantinescu, C. Buzan, D. Moisei, A. Topor, V. Magherușan, I. Drăghici, M. Preda, C. Anghel, A. Moțatu, *Dicționar juridic român-francez-englez*, Editura Milena Press, București, 2010.

G. Köbler, *Dicționar juridic român - german, german – român*, Editura C.H. Beck, București, 2015.

D. I. Frențiu , G. C. Frențiu, M. Istrate, *Dicționar juridic român – italian, italian – român*, Editura Hamangiu, București, 2008.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul 3

REDACTAREA UNEI LUCRĂRI

Orice lucrare cu conținut științific (referat, disertație, lucrare de licență) presupune parcurgerea mai multor etape, de la definirea subiectului, la cercetarea surselor, identificarea planului, redactarea textului și verificarea acestuia. Redactarea unei lucrări este în primul rând un exercițiu de argumentare și de logică juridică, dar și unul de semantică și sintaxă.

1. DELIMITAREA SUBIECTULUI

De la general la particular

Alegerea temei lucrării impune o cunoaștere semnificativă a ramurii de drept căreia îi aparține subiectul. Plecând de la cadrul general, autorul va problematiza, își va pune întrebări, va căuta să stabilească relații între noțiunile juridice, ajung astfel la tema cercetării sale. În cazul în care tema este impusă de profesor, autorul va face exercițiul de a o plasa în contextul general, pentru o bună înțelegere a materiei și pentru a-și oferi spațiu de cercetare.

Cunoașterea cadrului general poate însemna, în cele mai multe cazuri, abordarea mai multor ramuri de drept. Pentru un studiu de drept administrativ relativ la organele administrației publice centrale este necesar și studiul dreptului constituțional și a chiar a dreptului european instituțional. Pentru o temă legată de contractele încheiate între profesioniști, în afara dreptului afacerilor, sunt relevante manualele și studiile de teoria obligațiilor și de contracte speciale.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Numai după o cunoaștere a cadrului general se va trece la problematizare, la punerea de întrebări. *Care este rolul administrației publice locale? Care este relația între stat și cetățeni? Există o răspundere a administrației publice centrale față de cetățeni? Cum este reglementată instituția primarului în statele membre ale Uniunii Europene?* Toate aceste întrebări deschid drumul cercetării juridice și permit delimitarea unor subiecte de lucrare. Ca regulă, titlul lucrării nu va fi formulat ca o întrebare, ci ca o afirmație, lucrarea urmând a demonstra, a analiza sau a explica titlul.

Originalitatea temei

Subiectul lucrării trebuie să poate amprenta autorului său. Fără a fi vorba despre inovații juridice, lucrarea trebuie să aibă originalitate prin modul de abordare a problemei, prin corelațiile făcute, prin punerea în comparație a unor noțiuni juridice. Trebuie deci evitat calea simplistă și chiar incorectă de a redacta o lucrare prin simpla compilație a fragmentelor de doctrină.

Dacă tema generală lucrării este „Obligațiile părților în contractul de vânzare", lucrarea nu poate reprezenta o transcriere a unei părți din cursul despre contractul de vânzare. Autorul trebuie să ajungă la abordarea temei dintr-o perspectivă proprie, care, desigur, respectă dispozițiile legale și stadiul cercetării juridice.

Exemplu:

„Buna credință și obligațiile părților în contractul de vânzare"

„Jurisprudența Curții de Apel București în materia obligațiilor părților în contractul de vânzare"

„Obligațiile părților în contractul de vânzare în dreptul român și francez"

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Înțelegerea termenilor

Pentru o delimitare clară și corectă a temei este necesară înțelegerea sensului individual al fiecărui cuvânt, precum și a sensului pe care cuvântul îl are în context. Cuvintele cheie trebuie deci definite, dându-se prioritate sensului juridic al termenului. De aceea, pe lângă dicționarele explicative, se vor utiliza dicționarele juridice și definițiile legale și doctrinare.

Capacitate

Definiție DEX
1.Volum al unui recipient. 2. Însușirea de a fi încăpător; mărime care reprezintă cantitatea maximă de materii sau de energie pe care o poate acumula un corp, un sistem etc. ◊ Măsuri de capacitate = măsuri cu care se determină volumul lichidelor, al cerealelor etc. 3. Posibilitatea pe care o are un corp, un sistem etc. de a acumula o cantitate de materii sau de energie. 4. Posibilitatea de a lucra într-un domeniu, de a realiza ceva. ♦ Posibilitatea, însușirea morală sau intelectuală a cuiva; aptitudine. ♦ Persoană capabilă. 5. Însușirea de a face acte juridice valabile.

Definiție Cod civil
Art. 34 Capacitatea de folosință este aptitudinea persoanei de a avea drepturi și obligații civile.
Art. 37 Capacitatea de exercițiu este aptitudinea persoanei de a încheia singură acte juridice civile.

Sintaxă

De asemenea, trebuie acordată importanță aspectelor de sintaxă, folosirea unui substantiv articulat sau nu, la singular sau la plural, putând genera abordări diferite ale subiectului.

O lucrare cu tema „Contractul civil" va prezenta noțiunea, caracterele juridice și efectele comune contractelor civile, în scopul stabilirii unei tipologii.

O lucrare cu tema „Contractele civile" va aborda cu prioritate prezentarea diverselor tipuri de contracte.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. PLANUL LUCRĂRII

Odată delimitat subiectul și efectuată documentarea, este necesară stabilirea unui plan. Planul constituie scheletul lucrării și contribuie la construirea argumentației juridice.

„Cele mai întâlnite motive care guvernează scrierea academică sunt acestea:

- ACCEPTAREA, ADOPTAREA, APĂRAREA sau CONFIRMAREA unui anumit punct de vedere;
- PROPUNEREA unui nou punct de vedere;
- CONCEDEREA faptului că un punct de vedere existent are anumite merite, între trebuie RECTIFICAT în anumite aspecte importante;
- REFORMULAREA unui punct de vedere existent sau a unei afirmații a acestuia, astfel încât noua versiune să ofere o explicație mai bună;
- RECUZAREA unui punct de vedere sau a lucrării altei persoane pe motiv că este inadecvată, irelevantă, incoerentă sau prin apel la orice alte criterii corespunzătoare;
- RESPINGEREA, REPUDIEREA sau REFUTAREA pe diverse temeiuri solide a argumentului susținut de altcineva;
- RECONCILIEREA prin apel la un principiu mai „înalt" sau mai „adânc" a două poziții care ar putea părea contradictorii;
- RETRACTAREA sau TĂGĂDUIREA unei poziții anterioare proprii în fața unor argumente sau dovezi noi."

G. Taylor, *Tehnici de scriere pentru studenți. Cum să concepi și să scrii eseuri de succes"*, Editura Comunicare.ro, București, 2012, p. 87.

În lipsa unui plan, textul este lipsit de claritate, de putere argumentativă și de valoare științifică. Tipul de plan utilizat va fi ales în funcție de modul în care autorul se raportează la subiect, astfel cum acesta este delimitat de dispozițiile legale și de doctrină.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2.1. Tipuri de plan

Planul, în funcție de structura sa metodologică, poate fi clasificat în plan analitic, plan tip și plan cronologic.

Planul analitic

Planul analitic se elaborează după un studiu complex al materiei și este consecință a unei profunde cunoașteri a subiectului, care îi permite autorului sa prezinte o viziune originală asupra temei în cauză. Elementul de noutate adus trebuie fundamentat pe ceea ce doctrina și jurisprudența au construit deja, prin raportare la acestea. Originalitatea nu poate echivala, deci, cu ignorarea opiniilor juridice anterioare și a stadiului cercetării juridice. Pe de altă parte, raportarea la construitul doctrinal trebuie să se facă respectându-se dreptul de autor, prin indicarea corectă și completă a surselor.

Planul în două parți principale a câte două sub-părți

Metodologia juridică română nu impune o anumită structură a acestui tip de plan. Pentru a da mai multă rigoare analizei și pentru a evidenția structura lucrării, autorul poate alege tipul de plan utilizat în metodologia juridică franceză. Conform acesteia, un plan este format din două părți împărțite fiecare în două sub-părți. Fiecare parte și sub-parte poartă un titlu scurt și precis. Acest titlu trebuie să fie corelat atât cu ideile din interiorul textului, cât cu și celelalte titluri. Titlurile celor două părți reprezintă ideile directoare ale analizei.

Titlul articolului: Abuzul și dreptul societăților
Introducere
- **I. Abuzul și dreptul comun al societăților**
  - A. Abuzul de majoritate, de minoritate, de egalitate
  - B. Nerespectarea drepturilor participanților la viața societală
- **II. Abuzul și dreptul penal al societăților**
  - A. Lărgirea sferei noțiunii de abuz în materie penală
  - B. Lărgirea obiectului constitutiv al infracțiunii de abuz de bunuri sociale.

Al. Couret, *L'abus et le droit des sociétés*, Droit et patrimoine, 06/2000, no. 83.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Planul tip

Planul tip este un model, care, în general, poate fi utilizat pentru toate temele care fac parte din aceeași categorie. Astfel, planul tip se va utiliza pentru concepte complementare de natură juridică, de natură dialectică sau de natură logică. Spre deosebire de planul analitic, planul tip este mai descriptiv, însă permite o prezentară clară a subiectului.

Concepte de natură juridică

I) Noțiune
II) Regim juridic

I) Condiții
II) Efecte

I) Principii
II) Excepții

Concepte de natură dialectică

I) Teză
II) Antiteză

Concepte de natură logică

I) Aspecte comune
II) Diferențe

I) Cauză
II) Consecințe

I) Principal
II) Accesoriu

Planul cronologic

Planul cronologic presupune prezentarea noțiunilor în succesiunea lor temporală. Dezavantajul este că acest plan este static și narativ, însă planul poate fi îmbunătățit prin inserarea de corelații cu aspecte culturale, sociale sau de drept comparat.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Concepte de natură juridică

III) Noțiune
IV) Regim juridic

III) Condiții
IV) Efecte

III) Principii
IV) Excepții

Reglementarea contractului de muncă în România

I. Legea asupra contractelor de muncă din 1929
II. Codul muncii din 1950
III. Codul muncii din 1972
IV. Codul muncii din 2003.

2.2. STRUCTURA PLANULUI

Așa cum am arătat anterior, în tradiția juridică românească nu există o structură obligatorie pentru planul lucrării, ceea ce generează neajunsuri sub aspectul rigurozității analizelor juridice. Există însă soluții care pot ajuta autorul în structurarea lucrării.

Adoptarea unui plan strict

Așa cum am arătat anterior, planul recomandat în dreptul francez trebuie să fie simetric, alcătuit dintr-o introducere, urmată de două părți, fiecare dintre acestea fiind alcătuită din două sub-părți. Introducerea are rolul de definire și delimitare a subiectului. De asemenea, introducerea va anunța cele două părți principale ale raționamentului. Simetria de formă trebuie completată cu o simetrie a raționamentului. Astfel, cele două părți trebuie să contribuie la construcția argumentativă, prin stabilirea unei legături logice între acestea.

Utilizarea gradelor de titlu

O altă metodă pentru structurarea planului este aceea de utilizare a gradele de titlu. Pentru o lucrare de dimensiuni mai mari (tratat sau lucrare de doctorat), pot fi

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

utilizate cinci grade de titlu: parte, titlu, capitol, secțiune, paragraf, însă este posibilă și utilizarea a doar patru grade: parte, capitol, secțiune, paragraf.

Este important ca fiecare grad de titlu să fie evidențiat într-un fel propriu, pentru a facilita urmărirea structurii lucrării. În exemplu de mai jos, **PARTEA** este scrisă cu majuscule, caractere aldine (bold), **capitolul** cu caractere aldine (bold), *secțiunea* cu italic, iar paragraful este plasat în interiorul rândului.

PARTEA I. PARTEA GENERALĂ

Capitolul I. Noțiuni introductive privind procesul civil

Secțiunea 1. Noțiunea, fazele și etapele procesului civil
§1. Noțiunea de „proces civil"
§2. Fazele și etapele procesului civil
Secțiunea a 2-a. Normele de drept procesual civil
§1. Noțiunea și clasificarea normelor de drept procesual civil
§2. Aplicarea normelor de drept procesual civil
2.1. Aplicarea în timp a normelor de drept procesual civil
2.2. Aplicarea în spațiu a normelor de drept procesual civil
Secțiunea a 3-a. Principiile fundamentale ale procesului civil
§1. Dreptul la un proces echitabil, în termen optim și previzibil
§2. Principiul disponibilității
§3. Contradictorialitatea
§4. Rolul activ al judecătorului
§5. Legalitatea
§6. Egalitatea
§7. Dreptul la apărare
§8. Oralitatea dezbaterilor
§9. Publicitatea
§10. Principiul continuității
§11. Principiul nemijlocirii
§12. Principiul bunei-credințe
§13. Limba desfășurării procesului

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul II. Acțiunea civilă

Secțiunea 1. Noțiune și condiții de exercitare
§1. Noțiunea de „acțiune civilă"
§2. Enumerarea condițiilor de exercitare a acțiunii civile
2.1. Formularea unei pretenții
2.2. Interesul
2.3. Capacitatea procesuală
2.4. Calitatea procesuală
Secțiunea a 2-a. Clasificarea cererilor în justiție
§1. Precizări prealabile
§2. Cereri principale, cereri accesorii, cereri incidentale și cereri adiționale
§3. Cereri în realizare, cereri în constatare și cereri în constituire
§4. Cereri nepatrimoniale și cereri patrimoniale (personale, reale și mixte)

G. Boroi, M. Stancu, *Drept procesual civil, ediția a 3-a,* Editura Hamangiu, București, 2016, Cuprins, extras

Indiferent cum este structurat, planul trebuie să permită abordarea în întregime a temei, astfel cum aceasta rezultă din titlul lucrării. Orice limitare trebuie să fie precizată și argumentată încă din introducere. Fie că se optează pentru un plan strict sau pentru utilizarea gradelor de titlu, planul trebuie să fie ușor identificabil, pentru a permite cititorului să urmărească structura argumentativă.

3. REDACTAREA TEXTULUI

3.1. PĂRȚILE LUCRĂRII

După delimitarea subiectului, documentare și stabilirea planului, se poate trece la redactarea lucrării, urmărindu-se respectarea celor trei părți obligatorii, introducerea, cuprinsul și încheierea.

Introducerea Introducerea are rolul de a delimita subiectul, de a expune problematica și de a anunța planul lucrării. În această parte a lucrării se poate face referire la actualitatea subiectului și la importanța sa în contextul cercetărilor în domeniu.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Delimitarea subiectului se realizează cel mai des prin definirea noțiunilor principale. Autorul, care și-a clarificat deja pentru sine subiectul, înainte de redactarea planului, trebuie să prezinte obiectul analizei sale, precum și setul de întrebări care vor construi lucrarea. Introducerea va anunța atât problematica abordată, cât si planul lucrării, explicând relevanța planului ales pentru clarificarea aspectelor ce urmează a fi analizate.

Cuprinsul

Conținutul trebuie să urmeze structura planului, desfășurându-se pe diverse niveluri de argumentare, în funcție de subiectul propus. La sfârșitul fiecărui nivel de argumentare (titlu, capitol, secțiune) va fi inserată o frază de concluzie a demonstrației și o tranziție către partea următoare. În acest fel, autorul învederează ceea ce s-a construit deja în demonstrație și modul în care urmează să consolideze teza susținută.

În cazul planului-tip, cum este cel utilizat de metodologia franceză, fiecare parte (idee principală) va fi introdusă printr-o frază explicativă, în care sunt anunțate și cele două sub-parți (ideile secundare). Fiecare parte și sub-parte constituie un element al demonstrației, deci trebuie să fie susținută cu referiri la acte normative, la doctrină și la jurisprudență.

Citatele trebuie să fie relevante, nu foarte lungi și nici ambigue. Conținutul lucrării nu poate fi realizat printr-o înșiruire de citate, întrucât se va pierde firul argumentativ propriu.

Concluzia

Concluzia va prezenta pe scurt răspunsurile la întrebările anunțate în introducere, interesul și dificultățile subiectului abordat. De asemenea, poate fi subliniată contribuția autorului la clarificarea temei supuse analizei. Tot în concluzie pot fi făcute propuneri pentru abordări viitoare ale subiectului, în funcție de o schimbare legislativă anunțată, de evoluții jurisprudențiale sau într-o analiză de drept comparat.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

3.2. STILUL LUCRĂRII

O lucrare juridică trebuie să respecte exigențele unui text științific, atât din punct de vedere al corectitudinii gramaticale și ortografice, cât și din punct de vedere al utilizării corecte a limbajului juridic.

Eliminarea greșelilor de ortografie și a greșelilor gramaticale

Textul trebuie să fie verificat cu atenție pentru a elimina orice greșeală de ortografie sau de gramatică. Impactul pe care astfel de greșeli îl au asupra cititorului este semnificativ, iar aprecierea fondului lucrării se face inclusiv prin forma sa.

Este recomandat deci ca autorul să consulte sursele–suport (dicționare explicativ și dicționare juridice) sau un manual de gramatică ori de câte ori este necesară clarificarea modului de scriere a unui cuvânt sau construcția unei fraze.

Formularea clară a ideilor.

Structura argumentativă trebuie să fie transpusă în text prin fraze de lungime medie, care să îi permită cititorului să urmărească fiecare idee și argument. Este recomandată utilizarea conectorilor pragmatici, cu rol în stabilirea conexiunii dintre actele de vorbire, marcarea unor roluri argumentative și în structurarea discursului[39].

Conectorii pragmatici

Rolurile argumentative marcate prin conectorii pragmatici pot fi[40]:

[39] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", G. Pană Dindelegan (coord.) *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2010, p. 652.
[40] Idem, p. 653.

CU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CONFIRMAREA. Interpretarea pe care autorul o dat-o textului de lege a fost una inedită, dar pertinentă. **Într-adevăr**, în anii care au urmat jurisprudența a confirmat interpretarea acestuia.

JUSTIFICAREA. Articolul de lege nu este corelat cu restul actului normativ. **De aici** rezultă principalele probleme de interpretare care au generat soluții divergente din practica judecătorească.

CONCESIA. Legea civilă nu oferă o definiție strictă a profesionistului. **Cu toate acestea**, doctrina a încercat diverse definiții ale noțiunii, în special după intrarea în vigoare a Codului civil.

RECTIFICAREA. Cadrul legislativ în materie este construit sub influența dreptului european. **În fapt**, ar trebui precizat că întreaga legislație națională se limitează la transpunerea unor directive europene.

DEZACORDUL. Instanța a reținut în mod greșit că reclamantul nu a făcut proba existenței raportului juridic. **Dimpotrivă**, din actele depuse la dosar rezultă că între părți se încheiase un contract de împrumut.

În ceea ce privește rolul conectorilor pragmatici în structura discursului, aceștia permit introducerea unei noi teme de discurs, precum și organizarea informației și ierarhizarea ideilor.

OBIECȚIA. Legea încearcă să reglementeze relația socială, **dar** este greu de înțeles motivul pentru care soluția juridică este numai una parțială, lăsând neacoperită o arie largă de situații reliefate de doctrină și de jurisprudență.

CONCLUZIA. În practica instanțelor de judecată era deja statuată această interpretare, **așadar** intervenția legiuitorului a avut rolul de a consolida o jurisprudență constantă.

ADAOSUL. Actul administrativ analizat îndeplinește condițiile de legalitate. **În plus**, sub aspectul oportunității, există o serie de documente din care rezultă cu prisosință că la nivel local se impunea realizarea unei săli de sport pentru copii și adolescenți.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

INTRODUCEREA UNEI NOI TEME. Relația salariat-angajator a mai făcut obiectul cercetării juridice tradiționale, **în schimb**, s-a evitat analizarea implicării salariaților în organizarea și funcționarea societății, prin participarea acestora în consiliul de administrație și la ședințele adunării generale a asociaților.

ORGANIZAREA INFORMAȚIEI. **Pe de o parte**, dreptul constituțional este o ramură de drept de sine-stătătoare, **pe de altă parte**, principiile statuate în Constituție au impact direct asupra tuturor ramurilor de drept.

IERARHIZAREA IDEILOR. Orice comunitate este reglementată, **în primul rând**, de normele morale. **În al doilea rând**, prin intervenția etatică, se instituie un sistem normativ oficial. **În sfârșit**, la nivelul asociațiilor, pot fi create norme proprii, care să guverneze relațiile dintre membrii acestora.

Precizia termenilor

Claritatea argumentării depinde și de precizia termenilor utilizați, de aceea este recomandat să fie evitați termenii generali, a căror folosire, deși nu este greșită, nu contribuie la delimitarea exactă a noțiunii.

Hotărâre judecătorească – sentință - decizie

O **hotărâre judecătorească** este rezultatul acordului membrilor completului de judecată asupra modului de soluționare a tuturor cererilor deduse judecății.

Sentința este hotărârea prin care cauza este soluționată de prima instanță sau prin care aceasta se dezinvesteşte fără a soluționa cauza.
De asemenea, este sentință și hotărârea prin care judecătoria soluționează căile de atac împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională și ale altor organe cu astfel de activitate, în cazurile prevăzute de lege.

O **decizie** este hotărârea prin care instanța se pronunță asupra apelului, recursului și recursului în interesul legii, precum și hotărârea pronunțată ca urmare a anulării în apel a hotărârii primei instanțe și reținerii cauzei spre judecare ori ca urmare a rejudecării cauzei în fond după casarea cu reținere în recurs.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Atât sentința, cât și decizia sunt hotărâri judecătorești, raportul fiind de la gen la specie. Pentru claritatea exprimării poate fi relevant într-un text să se precizeze dacă hotărârea judecătorească în cauză este sentința sau decizie.

Folosirea ponderată a abrevierilor

În textele juridice există o serie de abrevieri care sunt utilizate în mod curent, însă folosirea excesivă a acestora poate avea ca efect scăderea clarității textului și îngreunarea înțelegerii acestuia.

Evitarea utilizării excesive a anglicismelor

La redactarea lucrărilor juridice este recomandată utilizarea corectă limbii române, chiar daca în mod curent, mai ales în exprimarea orală, sunt preferate anglicisme. Se va utiliza drept societar, nu *corporate*, opinie juridică, nu *legal opinion*. Desigur, acolo unde dreptul românesc nu cuprinde instituția juridică specifică unui al drept național, este indicată preluarea în text a denumirii instituției așa cum este în limba de origine.

Utilizarea limbajului juridic

Limbajul lucrărilor juridice este unul formal, în care trebuie utilizați termeni de specialitate, care nu pot fi înlocuiți cu termeni aparținând limbajului comun.

Termen juridic – Aport
Definiție juridică : Contribuția în bani, bunuri, prestații sau cunoștințe specifice ale asociaților la formarea capitalului social al societății.
Sinonim în limbajul comun: Contribuție, sprijin

Într-o lucrare juridică, se va folosi doar termenul de aport: *La societățile cu răspundere limitată se vor preciza numărul și valoarea nominală a părților sociale, precum și numărul părților sociale atribuite fiecărui asociat pentru aportul său*, nefiind admisă utilizarea sinonimului „sprijin" sau chiar „contribuție", din limbajul comun.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Alegerea greșită a unui termen juridic are consecințe atât asupra stilului, cât și asupra corectitudinii analizei. Un contract poate înceta dintr-o serie de cauze prevăzute de lege sau prin acordul părților. Termenul utilizat trebuie să exprime în mod corect și complet realitatea juridică.

DENUNȚARE = modalitate de încetare a contractului, la inițiativa uneia dintre părți. Dacă dreptul de a denunța contractul este recunoscut uneia dintre părți, acesta poate fi exercitat atât timp cât executarea contractului nu a început. În contractele cu executare succesivă sau continuă, acest drept poate fi exercitat cu respectarea unui termen rezonabil de preaviz, chiar și după începerea executării contractului, însă denunțarea nu produce efecte în privința prestațiilor executate sau care se află în curs de executare. Dacă s-a stipulat o prestație în schimbul denunțării, aceasta produce efecte numai atunci când prestația este executată.

INCETARE PRIN ACORDUL PĂRȚILOR = o modalitate de încetare a unui act juridic ca urmare manifestării exprese de voință a părților care l-au încheiat.
Mutuus consensus, mutuus dissensus.

3.3. CITAREA SURSELOR

Sisteme de citare

Citarea surselor se poate face după mai multe sisteme, recunoscute la nivel național sau internațional. Orice sistem s-ar alege, este important să se utilizeze un mod unitar și coerent de citare.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Harvard - http://guides.is.uwa.edu.au/harvard

Oxford - http://guides.is.uwa.edu.au/Oxford

APA - http://guides.is.uwa.edu.au/apa

Reguli de citare

În general, autorii se citează numai cu inițiala prenumelui şi cu numele complet. Când un autor are două prenume, se trec ambele inițiale, urmate de punct şi fără spațiu între ele. Când sunt mai mulți autori, numele acestora se separă prin virgulă.

Cărțile se citează cu indicații complete, adică: titlu şi subtitlu, ediția (numărul acesteia se trece cu caractere romane), volumul (prescurtat şi cu caractere romane), editura, locul şi anul publicării, numărul marginal sau pagina la care se face trimitere.

Citatele vor fi scrise normal, cu acelaşi font ca şi restul textului, iar evidențierea lor se va face prin plasarea între ghilimele. Trimiterile la sursele din care s-a făcut citarea se vor face în notele de subsol. Partea dintr-un citat care nu este redată se înlocuieşte cu trei puncte între paranteze rotunde (...).

Au dreptul de a fi aleşi consilieri şi primari cetățenii cu drept de vot care au împlinit, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani, dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit art. 40 alin. (3) din Constituția României, republicată.

Au dreptul de a fi aleşi consilieri şi primari cetățenii cu drept de vot (...), dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit art. 40 alin. (3) din Constituția României, republicată.

Art. 4 alin. 1 din Legea nr. 115/2015, pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleşilor locali, publicată în M. Of. al României, partea I, nr. 349 din 20 mai 2015.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Notele de subsol

În funcție de specificul și dimensiunile operei, se pot utiliza mai multe sisteme de numerotare a notelor de subsol. În lucrările cu un pronunțat caracter teoretic (tratate, studii juridice etc.), notele se subsol se numerotează în ordine crescătoare, pe întreaga lucrare. În lucrările universitare (cursuri, manuale), numerotarea se poate face și pentru fiecare capitol sau porțiune importantă a materiei.

Toate notele de subsol încep cu literă mare și se termină cu punct. Dacă în cadrul aceleiaşi note de subsol se face trimitere la mai multe acte normative, lucrări etc., acestea vor fi despărțite între ele prin punct și virgulă.

> St. D. Cărpenaru, *Tratat de drept comercial român. Conform noului Cod civil*, Editura Universul juridic, București, 2012.
>
> M. Dumitru, *Drept profesional. Teoria generală a contractului profesional*, Editura Institutul European, Iași, 2011; Gh. Piperea, *Introducere în Dreptul contractelor profesionale*, Editura C.H. Beck, București, 2012.

Citarea legislației

Actele normative se citează fie cu forma completă a denumirii, atunci când se face o referire generală la acestea, fie în formă abreviată, atunci când sunt citate împreună cu un articol din alcătuirea acestora.

> Potrivit dispozițiilor *Codului civil*, nu se poate deroga prin convenții sau acte juridice unilaterale de la legile care interesează ordinea publică sau de la bunele moravuri.
>
> În conformitate cu prevederile *art. 11 C. civ*, nu se poate deroga prin convenții sau acte juridice unilaterale de la legile care interesează ordinea publică sau de la bunele moravuri.

O serie de acte normative trebuie citate doar cu forma completă a denumirii: lege, decret, norme metodologice, norme-cadru, etc.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Pentru citarea actelor normative trebuie menționate: tipul actului, numărul, anul, titlul complet, publicația în care a fost publicat (Monitorul Oficial al României, Buletinul Oficial), numărul și data acesteia.

Citarea jurisprudenței

În cazul jurisprudenței, trebuie precizate instanța care a pronunțat hotărârea, secția sau completul (dacă este cazul), numărul și anul hotărârii, sursa de unde a fost preluată. Dacă hotărârea nu a fost publicată, se va menționa „nepublicată". De regulă, citarea instanței se face prin abrevierea denumirii acesteia.

Î.C.C.J, completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, dec. nr. 37/2015 (M. Of. nr. 51 din 25 ianuarie 2016).

C. Apel Timișoara, secția litigii de muncă și asigurări sociale, dec. civ. nr. 1763 din 11 iulie 2012, în Revista Română de Dreptul Muncii nr. 1/2014, p. 120-125.

În cazul jurisprudenței comentate, citarea se face în funcție de importanța pe care comentariul o are în argumentarea lucrării. Astfel, dacă primează soluția judecătorească în sine, citarea va puncta în principal datele hotărârii.

Î.C.C.J., secț. a II-a civ., dec. nr. 4199 din 27 noiembrie 2013, în Revista Română de Drept al Afacerilor nr. 12/2014, p. 117-122, comentată de D. Călin.

Dacă, din contră, este relevant să se evidențieze opinia sau interpretarea autorului comentariului, citarea va aduce în prim plan numele acestui autor.

D. Călin, comentariu la decizia nr. 4199 din 27 noiembrie 2013 a Î.C.C.J., secț. a II-a civ, în Revista Română de Drept al Afacerilor nr. 12/2014, p. 117-122.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene și a Curții Europene de Drepturile Omului se citează prin indicarea instanței, a datei, a numelui speței, a numărului cauzei și a documentului în care cauza a fost publicată.

TUE, hotărârea din 18 septembrie 2001, *M6 și alții/Comisia*, cauza T-112/99, Rec. p. II-2459.

3.4 FOLOSIREA ABREVIERILOR

Sfera de utilizare

În limbajul juridic se folosesc o serie de abrevieri, care sunt acceptate și în redactarea lucrărilor științifice. De asemenea, abrevierile sunt utilizate și în actele normative.

Abrevieri utilizate în mod curent în texte juridice și în acte normative (exemple)

art.	articol (dintr-un act normativ)
alin.	alineat
lit.	litera (unui articol dintr-un act normativ)
pct.	punctul (unui articol dintr-un act normativ)
C. civ.	Codul civil
C. proc. civ.	Codul de procedură civilă

Exemplu de utilizare a abrevierilor într-un act normativ

(1) În cazul dizolvării consiliului local în condițiile art. 55 alin. (1) lit. a) și b), acesta se reconstituie din membrii supleanți, convocarea consilierilor supleanți fiind făcută de către prefect.
(2) Ședința de reconstituire este legal întrunită dacă la aceasta participă un număr de membri supleanți mai mare decât jumătate plus unu din numărul total al consilierilor din consiliul local respectiv.
(3) Prevederile art. 30 alin. (2)-(5) și ale art. 31-35 se aplică corespunzător.

Art. 55[1] din Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale, republicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 123 din 20 februarie 2007

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

O altă categorie de abrevieri o constituie abrevierile din limba latină, utilizate în principal la citarea surselor.

ibid. – din *ibidem* = „în aceeaşi lucrare". În cazul unei succesiuni de citări, textul de unde s-a citat se omite, fiind înlocuit prin termenul latin Ibidem, prescurtat Ibid. sau Ib., scris cu caractere italice (cursive).

id. – din *idem* = „acelaşi" (autor). Se utilizează în cazul unei succesiuni de citări ale diferitelor lucrări ale unuia şi aceluiaşi autor.

inf. – din *infra* = „mai jos, mai departe". Se utilizează în cazul referinţelor care indică un citat ce se regăseşte ulterior, în acelaşi text.

op. cit. - din *opus citatum* = „în lucrarea citată". Se utilizează când este citată aceeaşi lucrare a unui autor de mai multe ori, însă nu succesiv. La prima citare se procedează la descrierea în întregime a lucrării, iar la următoarele citări se va preciza doar numele autorului, urmat de abrevierea op. cit. şi numărul paginii.

sup. – din *supra* = „mai sus, mai înainte". Se utilizează în cazul referinţelor care indică un citat ce se regăseşte anterior, în acelaşi text.

v. din *vide* = „vezi". Se utilizează pentru a indica o lucrare din care sunt preluate anumite idei sau concepte.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul 4

CÂTEVA CONSIDERAŢII DESPRE PLAGIAT

Autorii creațiilor intelectuale sunt protejați de lege, acestora recunoscându-li-se o serie de drepturi patrimoniale și nepatrimoniale. Conform legii[41], este considerat autor persoana fizică sau persoanele fizice care au creat opera. Din momentul creării operei și indiferent de aducerea acesteia la cunoștința publicului sau nu, există obligația pentru toate celelalte persoane fizice și juridice să respecte drepturile recunoscute de lege autorului și să permită exercitarea acestora, în limitele dreptului și moralei.

1. DREPTUL DE AUTOR

Operele originale

În clasificarea legală, opere pot fi originale și derivate. Operele originale sunt creații intelectuale în domeniul literar, artistic sau științific, oricare ar fi modalitatea de creație, modul sau forma de exprimare și independent de valoarea și destinația lor. Legea enumeră următoarele tipuri de opere originale:

a) scrierile literare și publicistice, conferințele, predicile, pledoariile, prelegerile și orice alte opere scrise sau orale, precum și programele pentru calculator;

b) operele științifice, scrise sau orale, cum ar fi: comunicările, studiile, cursurile universitare, manualele școlare, proiectele și documentațiile științifice;

c) compozițiile muzicale cu sau fără text;

d) operele dramatice, dramatico-muzicale, operele coregrafice și pantomimele;

[41] Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în M. Of. Al României, Partea I, nr. 60 din 26 martie 1996.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

e) operele cinematografice, precum şi orice alte opere audiovizuale;

f) operele fotografice, precum şi orice alte opere exprimate printr-un procedeu analog fotografiei;

g) operele de arta grafica sau plastica, cum ar fi: operele de sculptura, pictura, gravura, litografie, arta monumentala, scenografie, tapiserie, ceramica, plastica sticlei şi a metalului, desene, design, precum şi alte opere de arta aplicată produselor destinate unei utilizări practice;

h) operele de arhitectura, inclusiv planşele, machetele şi lucrările grafice ce formează proiectele de arhitectura;

i) lucrările plastice, hărţile şi desenele din domeniul topografiei, geografiei şi ştiinţei în general.

Operele derivate

Operele derivate sunt create plecând de la una sau mai multe opere preexistente, și pot consta în traducerea, publicarea în culegeri, adaptarea, precum și orice transformarea a unei opere, dacă această transformarea constituie creație intelectuală[42].

Trebuie menționat faptul că nu toate creațiile intelectuale beneficiază de protecția legală a dreptului de autor. Principalul motiv pentru care s-a adoptat o asemenea soluția juridică a excluderii de la protecție constă în necesitatea de a încuraja și promova activitatea de cercetare, dezvoltarea societății, a artelor și a științei. Astfel, deşi au calitatea de creaţii intelectuale, ies din sfera de protecţie a legii privind dreptul de autor şi drepturile conexe:

a) ideile, teoriile, conceptele, descoperirile ştiinţifice, procedeele, metodele de funcţionare sau conceptele matematice ca atare şi invenţiile, conţinute într-o opera, oricare ar fi modul de preluare, de scriere, de explicare sau de exprimare;

b) textele oficiale de natura politica, legislativă, administrativă, judiciară şi traducerile oficiale ale acestora;

c) simbolurile oficiale ale statului, ale autorităţilor publice şi ale organizaţiilor, cum ar fi: stema, sigiliul, drapelul,

[42] Viorel Roş, Dragoş Bogdan, Octavia Spineanu-Matei, *Dreptul de autor şi drepturile conexe. Tratat*, Editura All Beck, Bucureşti, 2005, pag. 59.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

emblema, blazonul, insigna, ecusonul şi medalia;
d) mijloacele de plata;
e) ştirile şi informaţiile de presa;
f) simplele fapte şi date.

Dreptul de autor

Prin crearea operei, în patrimoniul autorului se nasc atât drepturi morale, cât şi patrimoniale.

Drepturi morale

Conform art. 10 din legea nr. 8/1996, autorul unei opere are următoarele drepturi morale:

a) dreptul de a decide dacă, în ce mod şi când va fi adusă opera la cunoştinţa publica;

b) dreptul de a pretinde recunoaşterea calităţii de autor al operei;

c) dreptul de a decide sub ce nume va fi adusă opera la cunoştinţa publica;

d) dreptul de a pretinde respectarea integrităţii operei şi de a se opune oricărei modificări, precum şi oricărei atingeri aduse operei, dacă prejudiciază onoarea sau reputaţia sa;

e) dreptul de a retracta opera, despăgubind, dacă este cazul, pe titularii drepturilor de utilizare, prejudiciaţi prin exercitarea retractării.

Conform dreptului comun, drepturile morale nu pot face obiectul vreunei renunţări sau înstrăinări. După moartea autorului, exerciţiul drepturilor prevăzute la art. 10 lit. a), b) şi d) se transmite prin moştenire, potrivit legislaţiei civile, pe durata nelimitată. Dacă nu exista moştenitori, exerciţiul acestor drepturi revine organismului de gestiune colectivă care a administrat drepturile autorului sau, după caz, organismului cu cel mai mare număr de membri, din domeniul respectiv de creaţie.

Drepturi patrimoniale

Autorul unei opere are o serie de drepturi patrimoniale, prevăzute expres de legea nr. 8/1996. În primul rând, autorul are dreptul patrimonial exclusiv de a decide dacă, în ce mod şi când va fi utilizată opera sa, inclusiv de a

BJ UIASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

consimţi la utilizarea operei de către alţii. Utilizarea unei opere dă naştere la drepturi patrimoniale, distincte şi exclusive, ale autorului de a autoriza sau de a interzice reproducerea operei şi distribuirea operei, închirierea şi împrumutul acesteia, realizarea de opere derivate, comunicarea publica, direct sau indirect a operei, prin orice mijloace, radiodifuzarea ori retransmiterea prin cablu a operei.

Originalitatea operei

Originalitatea operei reprezintă o condiţie de protecţia juridică a acestei, indiferent de sistemul de drept. Asupra noţiunii de originalitate există dezbateri importante între teoreticienii şi practicienii dreptului proprietăţii intelectuale, pe care nu le vom dezvolta în această lucrare. În fapt, ne interesează să punctăm faptul că în redactarea unei lucrări de analiză juridică însuşirea fără drept a operei unui alt autor reprezintă o încălcare a legii şi a moralei. Această însuşire fără drept se poate realiza fie prin copierea unor fragmente din una sau mai multe lucrări, aparţinând aceluiaşi autori sau unor autori diferiţi, direct sau prin reformularea acesteia, fie prin achiziţionarea unei lucrări realizate a o altă persoană.

Legea educaţiei naţionale[43] interzice expres comercializarea de lucrări ştiinţifice în vederea facilitării falsificării de către cumpărător a calităţii de autor al unei lucrări de licenţă, de diplomă, de disertaţie sau de doctorat.

Informarea studenţilor despre dreptul de autor şi plagiat

În vederea promovării respectării dreptului de autor, universităţile au obligaţia de a adopta un cod de etică şi deontologie profesională universitară, în care sunt menţionate expres măsurile educaţionale, administrative şi tehnice care se iau pentru garantarea originalităţii lucrărilor de licenţă, master, doctorat, articolelor ştiinţifice sau a altor asemenea lucrări, precum si sancţiunile aferente.

[43] Publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 18 din 10 ianuarie 2011.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Un astfel de exemplu este Harvard Guide to Using Sources A Publication of the Harvard College Writing Program, care are un capitol special referitor la plagiat[44], formele de plagiat și modul în care poate fi evitată încălcarea dreptului de autor.

Soft-uri antiplagiat

Pentru verificarea drepturilor de autor și identificarea plagiatului există o varietate de soft-uri, utilizate de mediul academic, de mass media, de juriști ori de revistele științifice.

Exemple de instrumente de detectare a plagiatului

- CopyLeaks copyleaks.com
- DupliChecker http://www.duplichecker.com/
- PaperRater http://www.paperrater.com/
- Plagiarisma plagiarisma.net
- Plagium, plagium.com
- PlagScan http://www.plagscan.com/
- PlagTracker http://www.plagtracker.com/
- Quetext http://www.quetext.com/
- Viper Plagiarism Scanner http://www.scanmyessay.com/

2. CONSECINȚE ALE ÎNCĂLCĂRII DREPTULUI DE AUTOR

Conform legii 8/1996, încălcarea drepturilor recunoscute și protejate prin lege atrage răspunderea civilă, contravențională sau penală. Prin legi speciale s-au instituit și cazuri răspundere disciplinară, profesională și administrativă.

[44] Avoiding Plagiarism, disponibil la http://isites.harvard.edu/icb/icb.do?keyword=k70847&tabgroupid=icb.tabgroup106849, accesat la 01.08.2016.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2.1. RĂSPUNDEREA CIVILĂ

Calitatea procesuală activă

Ca regulă, calitatea procesuală activă aparţine titularului dreptului de autor. Astfel, titularii drepturilor recunoscute şi protejate prin legea nr. 8/1996 pot solicita instanţelor de judecată sau altor organisme competente, după caz, recunoaşterea drepturilor lor şi constatarea încălcării acestora şi pot pretinde acordarea de despăgubiri pentru repararea prejudiciului cauzat.

Repararea prejudiciului

La stabilirea despăgubirilor instanţa de judecată va lua în considerare:

a) fie criterii, cum ar fi consecinţele economice negative, în special câştigul nerealizat, beneficiile realizate pe nedrept de făptuitor şi, atunci când este cazul, alte elemente în afara factorilor economici, cum ar fi daunele morale cauzate titularului dreptului;

b) fie acordarea de despăgubiri reprezentând triplul sumelor care ar fi fost legal datorate pentru tipul de utilizare ce a făcut obiectul faptei ilicite, în cazul în care nu se pot aplica criteriile prevăzute la lit. a).

Instituirea măsurilor provizorii

Dacă titularul dreptului de autor face dovada credibilă că dreptul de autor face obiectul unei acţiuni ilicite, actuale sau iminente şi că această acţiune riscă să îi cauzeze un prejudiciu greu de reparat, poate să ceară instanţei judecătoreşti luarea unor măsuri provizorii. Instanţa judecătorească poate să dispună în special:

a. interzicerea încălcării sau încetarea ei provizorie;
b. luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor;
c. luarea măsurilor necesare pentru a asigura repararea pagubei; în acest scop, instanţa poate dispune luarea de măsuri asigurătorii asupra bunurilor mobile şi imobile ale persoanei presupuse a fi încălcat

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

drepturile recunoscute de prezenta lege, inclusiv blocarea conturilor sale bancare şi a altor bunuri;

d. ridicarea sau predarea către autoritățile competente a mărfurilor cu privire la care există suspiciuni privind încălcarea unui drept prevăzut de prezenta lege, pentru a împiedica introducerea acestora în circuitul comercial.

2.2. RĂSPUNDEREA PENALĂ

Fapta prevăzută de legea nr. 8/1996

În ceea ce privește răspunderea penală, conform art. 141 din Legea nr. 8/1996, constituie infracțiune şi se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă fapta persoanei care îşi însuşeşte, fără drept, în întregime sau în parte, opera unui alt autor şi o prezintă ca o creație intelectuală proprie.

Falsul în declarații

Există cazuri în care autorul unei opere trebuie să declare pe proprie răspundere că este autorul operei respective[45]. Declarația poate fi parte a unei proceduri obligatorii referitoare la înscrierea la un concurs sau la examene de finalizare a studiilor. În acest caz, sunt incidente prevederile art. 326 din Codul penal, conform cărora declararea necorespunzătoare a adevărului, făcută unei persoane dintre cele prevăzute în art. 175 sau unei unități în care aceasta îşi desfăşoară activitatea în vederea producerii unei consecințe juridice, pentru sine sau pentru altul, atunci când, potrivit legii ori împrejurărilor, declarația făcută serveşte la producerea acelei consecințe, se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

[45] De exemplu, conform art. 26 alin. 1 din *Regulamentul privind organizarea şi desfăşurarea examenelor de finalizare a studiilor universitare şi postuniversitare şi a altor cursuri la Universitatea Petrol-Gaze din Ploieşti 2015-2016*, „autorii proiectelor de diplomă sau lucrărilor de licență/disertație răspund de originalitatea conținutului lucrărilor/proiectelor. Aceştia semnează o declarație pe proprie răspundere referitoare la redactarea personală a lucrării/proiectului şi la utilizarea resurselor bibliografice".

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2.3. RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ, PROFESIONALĂ ŞI ADMINISTRATIVĂ

Legislația specială

În anumite cazuri, încălcarea normelor privind dreptul de autor poate atrage o răspundere specială, prevăzută de legislația specifică.

Astfel, conform legii 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică[46], dezvoltare tehnologică și inovare, normele de bună conduită în cercetare-dezvoltare includ:

a) norme de bună conduită în activitatea științifică;

b) norme de bună conduită în activitatea de comunicare, publicare, diseminare și popularizare științifică, inclusiv în cadrul cererilor de finanțare depuse în cadrul competițiilor de proiecte organizate din fonduri publice;

c) norme de bună conduită în activitatea de evaluare și monitorizare instituțională a cercetării-dezvoltării, de evaluare și monitorizare de proiecte de cercetare-dezvoltare obținute prin acțiuni din cadrul Planului Național de Cercetare, Dezvoltare și Inovare și de evaluare de persoane în vederea acordării de grade, titluri, funcții, premii, distincții, sporuri, atestate sau certificate în activitatea de cercetare-dezvoltare;

d) norme de bună conduită în funcțiile de conducere în activitatea de cercetare-dezvoltare;

e) normele de bună conduită privind respectarea ființei și demnității umane, evitarea suferinței animalelor și ocrotirea și refacerea mediului natural și a echilibrului ecologic.

Abaterile de la normele de conduită în activitatea de comunicare, publicare, diseminare și popularizare științifică includ plagiatul, autoplagiatul, includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unuia sau mai multor coautori care nu au contribuit semnificativ la publicație ori excluderea unor coautori care au contribuit semnificativ la publicație, precum și includerea în lista de autori a unei publicații științifice a unei persoane fără acordul acesteia.

[46] Publicată în M. Of. al României, Partea 1, nr. 505 din 4 iunie 2004.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Plagiatul

Plagiatul este definit ca expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode ştiinţifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menţiona acest lucru şi fără a face trimitere la sursele originale (art. 4 alin. 1 lit. d).

Autoplagiatul

Autoplagiatul este definit ca expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode ştiinţifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale aceluiaşi sau aceloraşi autori, fără a menţiona acest lucru şi fără a face trimitere la sursele originale (art. 4 alin. 1 lit. e).

Sancţionarea abaterilor conform Legii 206/2004

Sesizările privind abaterile de la normele de bună conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare sunt analizate în două etape: la nivelul instituţiei în cadrul căreia presupusele abateri s-au produs şi la nivelul Consiliului Naţional de Etică.

La nivelul universităţii

Conducerea unităţii poate aplica una sau mai multe dintre următoarele sancţiuni:

a) avertisment scris;

b) retragerea şi/sau corectarea tuturor lucrărilor publicate prin încălcarea normelor de bună conduită;

c) diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizaţia de conducere, de îndrumare şi de control;

d) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp între 1 an şi 10 ani, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcţii superioare ori a unei funcţii de conducere, de îndrumare şi de control sau ca membru în comisii de concurs;

e) destituirea din funcţia de conducere din instituţia de

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

cercetare-dezvoltare;

f) desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

La nivelul Consiliului Național de Etică

Consiliul Național de Etică poate stabili aplicarea uneia sau mai multor dintre următoarele sancțiuni :

- avertisment scris;
- retragerea şi/sau corectarea tuturor lucrărilor publicate prin încălcarea normelor de bună conduită;
- retragerea titlului didactic universitar sau a gradului de cercetare ori retrogradarea;
- destituirea din funcția de conducere din instituția de cercetare-dezvoltare;
- desfacerea disciplinară a contractului de muncă;
- interzicerea, pentru o perioadă determinată, a accesului la finanțare din fonduri publice destinată cercetării-dezvoltării;
- suspendarea, pe o perioadă determinată de timp între 1 an şi 10 ani, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare şi de control sau ca membru în comisii de concurs;
- îndepărtarea persoanei/persoanelor respective din echipa de realizare a proiectului;
- oprirea finanțării proiectului;
- oprirea finanțării proiectului, cu obligativitatea returnării fondurilor.

Sancționarea abaterilor conform Legii 1/2011

În paralel, Legea educației naționale prevede sancționarea faptelor prin care se încalcă etica universitară, precum şi a abaterilor de la buna conduită în cercetarea ştiințifică. Sancțiunile prevăzute de art. 318 din Legea 1/2011 sunt:

a) avertisment scris;

b) diminuarea salariului de bază, cumulat, când este

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare şi de control;

c) suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții didactice superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare şi de control, ca membru în comisii de doctorat, de master sau de licență;

d) destituirea din funcția de conducere din învățământ;

e) desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

Plagierea rezultatelor sau publicațiilor altor autori constituie, conform art. 310 lit. a din Legea 1/2011, *abatere gravă de la buna conduită în cercetarea științifică și în activitatea universitară*. Legea sancționează dur abaterile grave de la buna conduită în cercetarea științifică și activitatea universitară, interzicând ocuparea posturilor didactice și de cercetare de către persoanele cu privire la care s-a dovedit că au realizat asemenea abateri. De asemenea, legea prevede că se anulează concursul pentru un post didactic sau de cercetare ocupat, iar contractul de muncă cu universitatea încetează de drept, indiferent de momentul la care s-a dovedit că o persoană a realizat abateri grave de la buna conduită în cercetarea ştiinţifică şi activitatea universitară (art. 325).

Sancționarea studenților

În ceea ce îi privește pe studenți, comisia de etică universitară poate decide sancționarea studenților și a studenților-doctoranzi pentru încălcarea eticii universitare cu:

- avertisment scris,
- exmatricularea
- alte sancțiuni prevăzute de Codul de etică și deontologie universitară.

Conform art. 143 alin. 4 din Legea nr. 1/2011, îndrumătorii lucrărilor de licență, de diplomă, de disertație și de doctorat răspund în solidar cu autorii acestora de asigurarea originalității conținutului acestora. Pe cale de consecință, pe lângă atragerea răspunderii studentului,

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

este posibilă atragerea răspunderii îndrumătorului lucrării, dacă sunt întrunite condițiile răspunderii civile.

2.4. ANULAREA DIPLOMEI. RETRAGEREA TITLULUI DE DOCTOR

Anularea diplomei

Legea educației naționale prevede expres că rectorul poate anula, cu aprobarea senatului universitar, un certificat sau o diplomă de studii atunci când se dovedește că s-a obținut prin mijloace frauduloase sau prin încălcarea prevederilor Codului de etică și deontologie universitară. Așadar o lucrare pentru examenul de licență sau pentru examenul de disertație prin care s-a încălcat dreptul de autor poate avea drept consecință inclusiv anularea diplomei de licență, respectiv de master.

Retragerea titlului de doctor

În conformitate cu prevederile art. 50 din HG 681/2011[47], în cazul nerespectării standardelor de calitate sau de etică profesională în organizarea și desfășurarea studiilor universitare de doctorat, Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice poate lua următoarele măsuri, alternativ sau simultan:

a) retragerea calității de conducător de doctorat;

b) retragerea titlului de doctor;

c) retragerea acreditării școlii doctorale, ceea ce implică retragerea dreptului scolii doctorale de a organiza concurs de admitere pentru selectarea de noi studenți-doctoranzi.

Consiliul general al CNATDCU[48] poate fi sesizat în scris prin intermediul UEFISCDI[49], de orice persoană fizică

[47] HG nr. 681/2011 privind aprobarea Codului studiilor universitare de doctorat, publicată în M. Of. al României, Partea I nr. 551 din 3 august 2011.

[48] Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor si Certificatelor Universitare.

[49] Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) este o instituție publică cu personalitate juridică aflată în subordonarea Ministerului Educației Naționale si Cercetării Științifice (MENCS), iar funcțional consiliilor consultative ale MENCS cu atribuții în domeniul învățământului superior, cercetării științifice, dezvoltării și inovării.

sau juridică, inclusiv membrii CNATDCU și IOSUD[50], cu privire la nerespectarea standardelor de calitate sau de etică profesională, inclusiv cu privire la existența plagiatului, în cadrul unei teze de doctorat, indiferent de data susținerii acesteia, și de data acordării titlului de doctor.

Diploma de doctor încetează să mai producă efecte juridice din momentul comunicării dispoziției de retragere a titlului.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

[50] Instituția Organizatoare de Studii Universitare de Doctorat.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul 5

SOLUŢIONAREA CAZULUI PRACTIC

Cazul practic este un exercițiu care are ca scop punerea studentului în rolul de interpret al dreptului, prin rezolvarea unei situații care cuprinde una sau mai multe probleme juridice. Cel mai adesea, cazul practic este elaborat sub două forme: speță și opinie juridică.

În cazul speței, este necesar să se determine rezultatului juridic previzibil - plecând de la situația de fapt dată sunt prezentate cauzele și trebuie identificat efectul.

În cazul opiniei juridice, se cere stabilirea mijloacelor juridice pentru atingerea unui anumit rezultat - este prezentat efectul dorit și trebuie stabilite cauzele care l-ar putea produce.

Rezolvarea cazului practic trebuie făcută printr-o soluție motivată, imparțială și completă.

1. NOŢIUNEA DE SOLUŢIONARE

O soluție

Exercițiul impune identificarea de către student a unei soluții juridice. Așadar, nu este suficientă simpla prezentare a opiniilor doctrinare, a jurisprudenței sau a prevederilor legale aplicabile. Desigur, toate acestea vor fundamenta soluția, însă aceasta trebuie să existe, să fie clar și direct exprimată.

O soluție motivată

Soluția evidențiată trebuie să fie motivată în drept. Atât în cazul speței, cât și a opiniei juridice, soluția trebuie să rezulte din prezentarea eșafodajului argumentativ. Trebuie deci reliefate dispozițiile legale aplicabile,

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

astfel cum sunt interpretate de doctrină și de jurisprudență, raționamentul logic utilizat și concluzia ce rezultă din acestea.

Nu sunt recomandate deci formulările generale, invocarea unor principii fără a se demonstra legătura cu cauza ori simpla enunțare a unei opinii.

Motivarea trebuie prezentată în mod clar și explicit, pentru a-i permite celui căruia îi este adresată să verifice temeinicia acesteia. Cu toate acestea, se va evita transcrierea unor pasaje întregi de teorie ori prezentarea în integralitate a hotărârilor judecătorești.

> Într-un caz practic având ca obiect răspunderea mandatarului, nu sunt admise considerații de ordin general despre contractul de mandat ori citarea unor hotărâri judecătorești care reglementează răspunderea mandantului ori încetarea contractului de mandat.

Motivarea trebuie concepută în scopul de a convinge. Pentru jurist, este întotdeauna important ca destinatarul opiniei sale să fie convins de corectitudinea raționamentului prezentat. Așadar, se va avea în vedere nu numai prezentarea unei structuri clare, dar și exprimarea ideilor într-o manieră elocventă și concludentă.

O soluție imparțială

Cazul practic trebuie rezolvat prin raportarea situației prezentate la normele juridice aplicabile. În principal în cazul opiniei juridice există tentația de a deforma interpretarea pentru a răspunde intereselor părții care o solicită. Corect este însă ca soluția juridică să fie stabilită în mod obiectiv și imparțial. Plecând de la această soluție se vor evidenția elementele care favorizează partea care a solicitat opinia juridică, punctându-se însă și aspectele defavorabile acesteia.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

O soluție completă

Un caz practic poate ridica una sau mai multe probleme de drept. În afara cazurilor foarte simple, de școală, cazurile analizate pot impune clarificarea unor aspecte care țin de mai multe materii sau chiar de mai multe ramuri de drept. Soluția oferită trebuie să clarifice toate problemele, fie că acestea sunt independente, fie că derivă unele din altele.

2. ETAPELE SOLUȚIONĂRII CAZULUI PRACTIC

Pentru a ajunge la identificarea și argumentarea unei soluții motivate, imparțiale și complete trebuie urmat un parcurs metodologic strict, constând în extragerea aspectelor relevante, calificarea juridică a informațiilor, stabilirea și interpretarea normelor juridice aplicabile, stabilirea soluției și redactarea acesteia.

2.1. EXTRAGEREA DATELOR RELEVANTE

Context și date

Cazul practic poate consta în prezentarea unei situații de fapt sau a unui act juridic (contract, ofertă comercială, recunoaștere de datorie, act constitutiv al unei societăți). Limbajul speței sau al documentului poate fi unul juridic, dar pot exista și excepții, mai ales că o parte importantă a actelor juridice sunt redactate și încheiate fără asistență juridică. De regulă, cazul practic cuprinde o descriere în care sunt îmbinate elemente de drept cu elemente economice (în cazul relațiilor de afaceri), sociale sau administrative. Din toate aceste informații trebuie selectate aspectele relevante pentru delimitarea problematicii juridice, pentru ca, raportat la aceasta, să poată fi stabilită soluția juridică. Neidentificarea unui aspect relevant poate avea impact asupra corectitudinii soluției.

Problematica juridică

După citirea textului, trebuie identificată, atât cât este posibil, problematica speței, aspectele principale ale enunțului. În cazul spețelor, în care există un conflict,

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

extragerea aspectelor relevante se poate face prin utilizarea următorului set de întrebări:

În ce context a apărut litigiul?	Executarea unui contract, accident de muncă
Cine sunt participanții la litigiu și ce calitate au?	Cocontractanții, un salariat și angajatorul său, persoane fizice, persoane juridice, profesioniști
Care este poziția fiecăreia dintre părți?	Fiecare parte are pretenții de la cealaltă, o singură parte are pretenții, se invocă răspunderea unui terț
Ce răspundere ar putea fi atrasă?	Răspundere civilă delictuală, contractuală, penală ori contravențională

Date nerelevante

Textul cazului practic cuprinde o serie de informații care nu au relevanță în rezolvarea acestuia. Trebuie înlăturate acele date care nu contribuie la calificarea juridică, având doar rolul de a crea contextul acțiunilor. Înlăturarea informațiilor trebuie făcută cu prudență, pentru a nu elimina aspecte relevante pentru caz. Astfel, nu este recomandată înlăturarea *ab initio* a aspectelor care nu sunt de natură juridică.

Spre exemplu, în cazul unei opinii juridice, la stabilirea soluției ar trebui luat în calcul un aspect precum cel relativ la durata îndelungată a relațiilor comerciale dintre doi profesioniști și căutate soluții care să asigure continuitatea acestor relații, iar nu încetarea acestora.

Ordonarea datelor

Datele, informațiile selectate trebuie ordonate, din punct de vedere al importanței acestora, a relațiilor dintre ele, cât și din punct de vedere cronologic.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

În speța:

La data de 22 mai 2007, între reclamantă și pârâta de ordin 1 - SC B. SA -, a fost încheiat contractul de credit prin care reclamanta s-a împrumutat cu suma de 37.500 euro, sumă rambursabilă în termen de 180 luni, conform art. 2 din contractul menționat.
Ulterior, la data de, a intervenit contractul de cesiune de creanță, potrivit căruia Banca, în calitate de cedentă, a cesionat creanța născută în baza contractului de credit din 22 mai 2007 către pârâta SC C. SRL, în calitate de cesionară.
Pârâtele nu au făcut dovada notificării reclamantei privind declararea scadenței anticipate a creditului aferent contractului de credit din 22 mai 2007 și la încheierea contractului de cesiune.
A a formulat cerere de chemare în judecată împotriva pârâtelor SC B. SA și SC C. SRL solicitând constatarea nulității absolute parțiale a contractului de cesiune de creanță din 02 septembrie 2009 încheiat între pârâta SC B. SA, în calitate de cedent, și SC C. SRL, în calitate de cesionar, vizând creanța rezultată din contractul de credit bancar din 22 mai 2007.
Date relevante:

- La data de 22 mai 2007 s-a încheiat contractul de credit între reclamantă A și pârâta B. SA. Pârâta B SA este o instituție bancară.
- La data de 02 septembrie 2009 s-a încheiat contractul de cesiune de creanță între B SA, în calitate de cedent și C. SRL, în calitate de cesionară.
- Nu există dovada notificării lui A referitor la încheierea contractului de cesiune de creanță.

Informații cu referire la care nu existe suficiente amănunte pentru a fi incluse în analiză:

- Decăderea debitorului (reclamantul A) din beneficiul termenului
- Tipul de societate/instituție a pârâtei C SRL
- Acțiunile întreprinse de pârâta C împotriva reclamantului A

ÎCCJ, Secț. a II-a civ, Dec. nr. 368 din 24 februarie 2016, disponibilă la http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=129703, accesat la 01.08.2016.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2.1. CALIFICAREA JURIDICĂ A DATELOR

Procedura

După identificarea datelor relevante, acestea trebuie calificate juridic. De cele mai multe ori, enunțul primit cuprinde informații suficiente pentru a permite calificarea juridică a faptelor. Dacă însă lipsesc informații, este necesar să se identifice instituția juridică pe care în mod obiectiv un jurist ar considera-o aplicabilă în speță. Este nerecomandat ca, în încercarea de a face speța mai clară, să se adauge informații noi la cele primite.

> În exemplul de mai sus, analiza va avea ca obiect condițiile în care un contract de cesiune de creanță produce efecte față de debitor.
> Așa cum am arătat, nu există informații suficiente legate de decăderea debitorului (reclamantul A) din beneficiul termenului, deci acest aspect nu va face obiect al analizei ori calificării juridice.

La finele acestei etape, sunt identificate datele importante ale speței și acestea sunt calificate juridic, ceea ce permite trecerea la nivelul următor, stabilirea normelor juridice aplicabile și a soluției.

2.2. STABILIREA ȘI INTERPRETAREA NORMELOR JURIDICE APLICABILE

Determinarea cadrului juridic

După calificarea juridică a fiecărei date relevante a speței, trebuie stabilite normele legale sau convenționale aplicabile. Într-un prim stadiu, se va determina cadrul general, din care se vor individualiza dispozițiile legale relevante pentru speță.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

În exemplul de mai sus, dispozițiile legale aplicabile sunt cele din materia cesiunii de creanță. Din datele speței, rezultă că principala problemă juridică este aceea a comunicării cesiunii către debitor și a efectelor acestei comunicări.

Art. 1578 Cod civil

Comunicarea și acceptarea cesiunii

(1) Debitorul este ținut să plătească cesionarului din momentul în care:

a) acceptă cesiunea printr-un înscris cu dată certă;

b) primește o comunicare scrisă a cesiunii, pe suport hârtie sau în format electronic, în care se arată identitatea cesionarului, se identifică în mod rezonabil creanța cedată și se solicită debitorului să plătească cesionarului. În cazul unei cesiuni parțiale, trebuie indicată și întinderea cesiunii.

(2) Înainte de acceptare sau de primirea comunicării, debitorul nu se poate libera decât plătind cedentului.

(3) Atunci când comunicarea cesiunii este făcută de cesionar, debitorul îi poate cere acestuia să îi prezinte dovada scrisă a cesiunii.

(4) Până la primirea unei asemenea dovezi, debitorul poate să suspende plata.

(5) Comunicarea cesiunii nu produce efecte dacă dovada scrisă a cesiunii nu este comunicată debitorului.

Interpretarea normelor juridice aplicabile

Dispozițiile legale vor fi interpretate, prin utilizarea uneia sau mai multor metode ale interpretării normelor juridice. Principalele metode de interpretare sunt: lingvistică (gramaticală și semantică), istorico-teleologică, sistematică, logică[51].

Interpretarea gramaticală

Metoda constă în determinarea conținutului unei norme juridice pe baza regulilor gramaticii, ceea ce presupune aplicarea asupra textului legal a procedeelor de analiză morfologică și sintactică.

Analiza morfologică constă în identificarea părților

[51] M. Djuvara, *Drept rațional. Izvoare și drept pozitiv,* București, 1935, p. 470; N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Actami, București 1996, p. 277.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

de vorbire şi în stabilirea principalelor caracteristici ale lor. Analiza morfologică presupune parcurgerea următoarelor etape:

- segmentarea textului în unităţi de analizat;
- încadrarea cuvântului analizat într-una dintre părţile de vorbire;
- caracterizarea părţii de vorbire prin menţionarea categoriilor gramaticale, pentru părţile de vorbire flexibile sau prin indicarea trăsăturilor lexico-gramaticale, pentru părţile de vorbire neflexibile.

Analiza sintactică a propoziţiei vizează stabilirea caracteristicilor de bază ale propoziţiei ca unitate structural-comunicativă şi presupune următoarele operaţii:

- alcătuirea schemei sintactice a propoziţiei (pentru indicarea raporturilor sintactice dintre părţile de propoziţie);
- caracterizarea propoziţiei după structură (simplă/dezvoltată), după scopul comunicării (enunţiativă/interogativă/imperativă) şi după aspectul pozitiv sau negativ al predicatului (afirmativă/negativă).

Interpretarea gramaticală trebuie completată cu interpretarea semantică, prin care interpretul stabileşte sensul cuvintelor utilizate de norma juridică. Aşa cum am punctat anterior, limbajul juridic este unul specializat, care cuprinde termeni specifici şi în care termenii pot avea sensuri diferite de cele din limbajul comun.

Interpretarea sistemică

Metoda implică stabilirea înţelesului unei norme juridice prin raportarea acesteia la alte norme juridice, din acelaşi act normativ sau dintr-un act normativ diferit. Norma juridică este componentă a unui sistem care îşi defineşte o construcţie proprie, în care elementele se află într-un ansamblu relaţional complex.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Încă de la redactare, actul normativ trebuie să se integreze organic în sistemul legislației, scop în care art. 13 din Legea nr. 24/2000 stabilește o serie de reguli, precum:

a) proiectul de act normativ trebuie corelat cu prevederile actelor normative de nivel superior sau de același nivel, cu care se află în conexiune;

b) proiectul de act normativ, întocmit pe baza unui act de nivel superior, nu poate depăși limitele competenței instituite prin acel act și nici nu poate contraveni principiilor și dispozițiilor acestuia;

c) proiectul de act normativ trebuie să fie corelat cu reglementările comunitare și cu tratatele internaționale la care România este parte.

d) proiectul de act normativ trebuie să fie corelat cu dispozițiile Convenției europene a drepturilor omului și ale protocoalelor adiționale la aceasta, ratificate de România, precum și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Cea mai evidentă structură a acestei construcții este existența normelor generale și a celor speciale. Norma generală este norma care se aplică în toate cazurile și în orice materie, daca o dispoziție legală nu prevede altfel. Norma juridică este specială dacă își găsește aplicarea numai în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege.

Norma specială derogă de la norma generală. Ori de câte ori un caz intră sub incidența prevederilor normei speciale, aceasta se va aplica prioritar față de norma generală.

Contractul de vânzare este reglementat de art. 1650-1740 din Codul civil.
Codul civil stabilește dispoziții speciale pentru vânzarea bunurilor imobile (art. 1741-1746), vânzarea moștenirii (art. 1747-1754), vânzarea cu plata prețului în rate și rezerva proprietății (at. 1755-1757) și vânzarea cu opțiune de răscumpărare (art. 1758-1762).

Interpretarea sistemică impune determinarea următoarelor aspecte:

- locul pe care îl ocupă actul normativ din care face parte norma juridică supusă interpretării

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

în cadrul sistemului de acte normative, inclusiv în ceea ce privește ierarhia izvoarelor dreptului;

- felul actului normativ din care face parte norma juridică supusă interpretării - lege generală sau lege specială;
- felul normei juridice supuse interpretării, în cadrul actului normativ din care face parte – normă generală sau normă specială;
- locul normei juridice supuse interpretării în structura actului normativ din care face parte (titlu, capitol, secțiune).

Interpretarea istorico-teleologică

Interpretarea istorico-teleologică[52] constă în stabilirea conținutului unei norme juridice prin raportarea la finalitatea urmărită de legiuitor la momentul instituirii normei, precum și la contextul istoric în care norma a fost adoptată.

Normele de tehnică legislativă în vigoare impun parcurgerea unor etape preliminare adoptării actului normativ, care sunt de natură a facilita utilizarea metodei istorico-teleologice.

> Conform art. 6 alin. 2 și 3 ale legii nr. 24/2000 *privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative*, pentru fundamentarea noii reglementări se va porni de la dezideratele sociale prezente și de perspectivă, precum și de la insuficiențele legislației în vigoare. Proiectele de acte normative se supun spre adoptare însoțite de o expunere de motive, o notă de fundamentare sau un referat de aprobare, precum și de un studiu de impact, după caz.

[52] Conform DEX 2009, teleologia este studiul scopurilor lucrurilor; teoria finalității.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Conform art. 24 din lege, instrumentul de prezentare şi motivare include conţinutul evaluării impactului actelor normative, cuprinzând următoarele secţiuni:

a) motivul emiterii actului normativ - cerinţele care reclamă intervenţia normativă, cu referire specială la insuficienţele şi neconcordanţele reglementărilor în vigoare; principiile de bază şi finalitatea reglementărilor propuse, cu evidenţierea elementelor noi; concluziile studiilor, lucrărilor de cercetare, evaluărilor statistice; referirile la documente de politici publice sau la actul normativ pentru a căror implementare este elaborat respectivul proiect. Pentru ordonanţele de urgenţă vor fi prezentate distinct elementele obiective ale situaţiei extraordinare care impune reglementarea imediată, nefiind suficientă utilizarea procedurii parlamentare de urgenţă, precum şi eventualele consecinţe care s-ar produce în lipsa luării măsurilor legislative propuse;

b) impactul socioeconomic - efectele asupra mediului macroeconomic, de afaceri, social şi asupra mediului înconjurător, inclusiv evaluarea costurilor şi beneficiilor;

c) impactul financiar asupra bugetului general consolidat atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât şi pe termen lung (pe 5 ani), inclusiv informaţii cu privire la cheltuieli şi venituri;

d) impactul asupra sistemului juridic - implicaţiile pe care noua reglementare le are asupra legislaţiei în vigoare; compatibilitatea cu reglementările comunitare în materie, determinarea exactă a acestora şi, dacă este cazul, măsurile viitoare de armonizare care se impun; deciziile Curţii de Justiţie a Uniunii Europene şi alte documente relevante pentru transpunerea sau implementarea prevederilor legale respective; implicaţiile asupra legislaţiei interne, în cazul ratificării sau aprobării unor tratate ori acorduri internaţionale, precum şi măsurile de adaptare necesare; preocupările în materie de armonizare legislativă;

e) consultările derulate în vederea elaborării proiectului de act normativ, organizaţiile şi specialiştii consultaţi, esenţa recomandărilor primite;

f) activităţile de informare publică privind elaborarea şi implementarea proiectului de act normativ;

g) măsurile de implementare - modificările instituţionale şi funcţionale la nivelul administraţiei publice centrale şi locale.

Metoda istorică include și compararea normelor legale în vigoare cu norme legale aplicabile anterior în materie, pentru a determina evoluția reglementării, în vederea clarificării modului de interpretare a normei juridice.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Metoda logică

Cel mai larg utilizat procedeu de interpretare a normei juridice, metoda logică impune utilizarea legilor logicii formale și a sistemului de argumentare. Folosirea acestei metode a condus la stabilirea unor reguli de interpretare logică a dispozițiilor legale, precum și la consacrarea unor argumente de interpretare logică.

Reguli de interpretare logică

Exceptio est strictissimae interpretationis et aplicationis / excepția este de strictă interpretare și aplicare

Conform acestei reguli, în toate cazurile în care norma juridică instituie o excepție de la regulă, această excepție trebuie aplicată numai pentru ipoteza stabilită de lege și nu poate fi extinsă la alte situații, pe care norma juridică nu le prevede.

(1) Personalul didactic și de cercetare se pensionează la împlinirea vârstei de 65 de ani.
(2) abrogat
(3) Senatul universitar din universitățile de stat, particulare și confesionale, în baza criteriilor de performanță profesională și a situației financiare, poate decide continuarea activității unui cadru didactic sau de cercetare după pensionare, în baza unui contract pe perioadă determinată de un an, cu posibilitatea de prelungire anuală conform Cartei universitare, fără limită de vârstă. Senatul universitar poate decide conferirea titlului onorific de profesor emerit, pentru excelență didactică și de cercetare, cadrelor didactice care au atins vârsta de pensionare. Cadrele didactice pensionate pot fi plătite în regim de plată cu ora.
(4) abrogat
(5) Regimul juridic al cumulului salariului cu pensia nu se aplică cadrelor didactice care beneficiază de prevederile alin. (3) și (4).
(6) Prin excepție de la prevederile alin. (1), în cazul în care instituțiile de învățământ superior nu pot acoperi normele cu titulari, pot hotărî menținerea calității de titular în învățământ și/sau în cercetare, cu toate drepturile și obligațiile ce decurg din această calitate, pe baza evaluării anuale a performanțelor academice, după o metodologie stabilită de senatul universitar.

Art. 289 din Legea nr. 1/2011 a educației naționale, publicată în M. Of., p. I, nr. 18 din 10 ianuarie 2011

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

În cazul de mai sus, regula este stabilită în alineatul 1, iar excepțiile în alineatele 3 și 6. Niciun alt caz nu poate fi adăugat la cele stabilite în alineatele menționate, iar interpretarea acestora se va face fără extinderea ipotezelor date.

Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus/unde norma juridică nu distinge, nici interpretul nu trebuie să distingă

Regula de interpretare logică impune ca atunci când norma juridică utilizează o formulare generală, aceasta să nu fie restrânsă prin introducerea unor distincții sau condiții pe care textul nu le conține.

> Conform art. 1683 Cod civil, dacă, la data încheierii contractului asupra unui bun individual determinat, acesta se află în proprietatea unui terț, contractul este valabil, iar vânzătorul este obligat să asigure transmiterea dreptului de proprietate de la titularul său către cumpărător.
>
> Norma juridică utilizează termenul „terț", fără a impune nicio condiție suplimentară. Prin terț, așadar, trebuie înțeleasă orice persoană fizică sau juridică, indiferent de forma de organizare, de caracterul comercial sau civil, ori de natura privată ori publică.

Actus interpretandus est potius ut valeat, quam ut pereat/norma juridică trebuie interpretată în sensul aplicării ei, iar nu în sensul în care să nu se aplice.

Regula de interpretare a normei juridice este prevăzută expres și ca regulă de interpretare a actului juridic civil (art. 1268 alin. 3 Cod civil) și este utilă în cazul în care norma juridică trebui interpretată într-un anumit mod pentru ca aceasta să poată produce efecte juridice și, deci, să își îndeplinească menirea.

Argumente ale logicii formale

Ad absurdum

Acest argument constituie ceea ce în logică se numește demonstrația indirectă apagogică și constă în stabilirea adevărului tezei de demonstrat prin infirmarea tezei care o contrazice.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Argumentul *ad absurdum* implică două operații:

- presupunerea că teza contrară ar fi adevărată;
- dovedirea falsității acestei teze contrare, cu ajutorul inferenței bazată pe anumite fundamente.

Doctrina folosește acest procedeu ca argument în problemele controversate, pentru combaterea altor argumente ce se invocă în sprijinul opiniei contrare.

Per a contrario

Argumentul *per a contrario* este bazat pe legea logică a terțului exclus (*tertium non datur*), în sensul că în cazul noțiunilor contradictorii, care se neagă una pe cealaltă, numai una dintre ele este adevărată, iar cealaltă este falsă, o a treia posibilitate neputând exista.

Valoarea argumentului *per a contrario* este relativă, folosirea lui fiind recomandată numai în cazul unor norme cu caracter de excepție sau în cazul enumerărilor limitative.

A fortiori

A fortiori e un argument care determină extinderea aplicării unei norme la un caz neprevăzut de ea, pentru că motivele avute în vedere la stabilirea acestei norme se regăsesc cu și mai multă tărie în cazul dat.

A majori ad minus

Argumentul a *majori ad minus* stabilește că oricine poate mai mult, poate și mai puțin. Astfel, cel care are dreptul să încheie un act de dispoziție poate încheia și un act de administrare sau de conservare.

A minori ad minus

Argumentul a *minori ad minus* stabilește că dacă legea interzice mai puțin, atunci, implicit, ea interzice și mai mult.

A pari (ubi eadem est ratio, eadem lex esse debet / ubi eadem est ratio, ibi eadem solution esse debet)

Argumentul *a pari* este fundamentat pe faptul că aceeași cauză trebuie să producă același efect. Pe cale de consecință, acolo unde există aceleași rațiuni, trebuie aplicată aceeași normă juridică și trebuie dată aceeași soluție.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Utilizarea argumentului permite aplicarea normelor legale pentru situații care nu sunt expres prevăzute în actele normative. Pentru aceasta, interpretul va recurge la norme juridice (*analogia legis*) sau, în lipsa unor norme juridice relevante, la principiile de drept (*analogia juris*).

În utilizarea analogiei, interpretul trebuie să respecte ordinea stabilită de Codul civil. Astfel, conform art. 1 din Codul civil, sunt izvoare ale dreptului civil legea, uzanțele și principiile generale are dreptului. În cazurile neprevăzute de lege se aplică uzanțele, iar în lipsa acestora, dispozițiile legale privitoare la situații asemănătoare, iar nu când nu există asemenea dispoziții, principiile generale ale dreptului.

Argumentul nu poate fi folosit în cazul normelor speciale, întrucât, așa cum am arătat mai sus, acestea sunt de strictă interpretare și nu pot fi extinse la alte ipoteze. În plus, art. 10 din Codul civil prevede expres că legile care derogă de la o dispoziție generală, care restrâng exercițiul unor drepturi civile sau care prevăd sancțiuni civile se aplică numai în cazurile expres şi limitativ prevăzute de lege.

2.4. STABILIREA ŞI PREZENTAREA SOLUŢIEI

Procedura

Stabilirea soluției poate consta fie în găsirea unui rezultat juridic previzibil, în cazul speței, fie în identificarea mijloacelor juridice posibile și stabilirea celui preferabil, în cazul consultației.

În ambele cazuri trebuie enunțată situația de fapt, prin prezentarea datelor relevante pe care le-ați identificat.

Datele relevante trebuie calificate juridic și plasate în contextul normelor juridice aplicabile, în vederea identificării efectelor juridice. În ceea ce privește determinarea normelor juridice aplicabile, sunt cazuri în care este relevant să fie argumentată alegerea anumitor dispoziții legale și înlăturarea altora. Alegerea poate fi confirmată de studii de doctrină și/sau de jurisprudență.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

În cazul speței, odată identificate efectele juridice, se stabilește și rezultatul previzibil.

În cazul consultației, după identificarea efectelor juridice, trebuie stabilite mecanismele juridice posibile care pot conduce la atingerea efectului juridic stabilit. Fiecare mecanism juridic este analizat pentru a determina condițiile juridice pe care trebuie să le îndeplinească și dacă aceste condiții sunt întrunite în cauză.

Se va stabili pentru fiecare mecanism juridic identificat mai sus care sunt condițiile juridice legale sau contractuale pe care trebuie să le îndeplinească.

Se va analiza pentru fiecare mecanism juridic identificat mai sus dacă sunt îndeplinite condițiile care rezultă din lege sau din contract (de exemplu, dacă în contract este prevăzută posibilitatea de denunțare unilaterală a contractului).

Pentru fiecare mecanism juridic se va stabili gradul de risc în caz de litigiu.

În urma acestui proces vor rezulta mecanismele juridice aplicabile. Fiecare mecanism juridic aplicabil va fi prezentat în opinia juridică, împreună cu efectele juridice și riscurile legate de alegerea sa.

Tipuri de soluții

Soluționarea cazului practic, mai ales a spețelor, ar trebui să conducă la rezolvarea tranșantă, ca o hotărâre judecătorească. Totuși, în situații speciale, cazul practic poate conduce la prezentarea de soluții alternative sau exploratorii.

Soluția tranșantă

O astfel de soluție rezolvă categoric și complet conflictul dedus analizei. Este tipul de soluție care se cere ori de câte ori textele de lege pot fi interpretate fără dubiu, iar situația de fapt corespunde ipotezei legii. De asemenea, soluția tranșantă trebuie stabilită atunci când în doctrină există unanimitate sau o majoritate semnificativă în sensul unei anumite interpretări a legii, când există o

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

jurisprudență constantă în materie, un recurs în interesul legii care asigură interpretarea unitară a legii aplicabile în cauză sau decizii ale completelor pentru dezlegarea unor chestiuni de drept din cadrul Înaltei Curți pentru Casație și Justiție.

Soluțiile alternative

În cazul în care datele relevante ale speței nu permit definirea unei ipoteze stricte sau în cazul în care din speță rezultă că ar fi posibilă intervenția unor evenimente care ar putea avea impact asupra situației juridice, este necesară oferirea de soluții alternative. Pentru aceasta, se vor identifica și delimita datele fiecăreia dintre ipoteze și se va urma procedura de rezolvare a speței pentru fiecare caz în parte.

Soluția exploratorie

Soluția exploratorie este fi aleasă atunci când situația de fapt prezentată nu își găsește rezolvarea directă în dispozițiile legale exprese și trebuie analizate principii de drept, ori când legislația, doctrina ori jurisprudența sunt contradictorii. Este, de asemenea posibil, ca deși există dispoziții legale direct aplicabile, o doctrină consacrată și jurisprudență constantă, evoluțiile sociale sau tehnice să incite la o reevaluare a soluțiilor juridice. Principalul pericol în cazul soluției exploratorii este tentația de inova în exces, de aceea, fiecare afirmație trebuie temeinic motivată, prin raportare la surse relevante și validate (legislație, doctrină sau jurisprudență străină, hotărâri ale unor instanțe supranaționale).

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII
Decizie nr. 22/2015 din 19/10/2015 Dosar nr. 18/2015
Publicat in Monitorul Oficial, Partea I nr. 876 din 24/11/2015

extrase

(...)

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

I. **Problema de drept care a generat practica neunitară**

1. Recursul în interesul legii vizează interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 141 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, raportat la art. 8 din Ordonanţa Guvernului nr. 99/2000 privind comercializarea produselor şi serviciilor de piaţă, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, respectiv dacă fapta angajatorului de a desfăşura activităţi de comercializare cu amănuntul a produselor nealimentare în punctele de lucru din centrele comerciale, în zilele de sărbători legale prevăzute de art. 139 alin. (1) din Codul muncii, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, întruneşte elementele constitutive ale contravenţiei prevăzute de art. 260 alin. (1) lit. g) din acelaşi cod, atunci când angajatorul şi-a îndeplinit obligaţiile prevăzute de art. 142 din acest act normativ.

2. Dispoziţiile legale relevante şi a căror interpretare a generat practica neunitară sunt următoarele:

Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicat, cu modificările şi completările ulterioare:

"Art. 260. - (1) Constituie contravenţie şi se sancţionează astfel următoarele fapte:

(...)

g) încălcarea de către angajator a prevederilor art. 139 şi 142 (...)"

"Art. 139. - (1) Zilele de sărbătoare legală în care nu se lucrează sunt:

- 1 şi 2 ianuarie;
- prima şi a doua zi de Paşti;
- 1 mai;
- prima şi a doua zi de Rusalii;
- Adormirea Maicii Domnului;
- 30 noiembrie - Sfântul Apostol Andrei cel Întâi chemat, Ocrotitorul României;
- 1 decembrie;
- prima şi a doua zi de Crăciun;
- două zile pentru fiecare dintre cele 3 sărbători religioase anuale, declarate astfel de cultele religioase legale, altele decât cele creştine, pentru persoanele aparţinând acestora.

(2) Acordarea zilelor libere se face de către angajator."

"Art. 140. - Prin hotărâre a Guvernului se vor stabili programe de lucru adecvate pentru unităţile sanitare şi pentru cele de alimentaţie publică, în scopul asigurării asistenţei sanitare şi, respectiv, al aprovizionării populaţiei cu produse alimentare de strictă necesitate, a căror aplicare este obligatorie."

"Art. 141. - Prevederile art. 139 nu se aplică în locurile de muncă în care activitatea nu poate fi întreruptă datorită caracterului procesului de producţie sau specificului activităţii."

"Art. 142. - (1) Salariaţilor care lucrează în unităţile prevăzute la art. 140, precum şi la locurile de muncă prevăzute la art. 141 li se asigură compensarea cu timp liber corespunzător în următoarele 30 de zile.

(2) În cazul în care, din motive justificate, nu se acordă zile libere, salariaţii beneficiază, pentru munca prestată în zilele de sărbătoare legală, de un spor la salariul de bază ce nu poate fi mai mic de 100% din salariul de bază corespunzător muncii prestate în programul normal de lucru."

II. Examenul jurisprudenţial

3. Prin recursul în interesul legii se arată că în practica judiciară nu există un punct de vedere unitar cu privire la interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor legale menţionate.

III. Soluţiile pronunţate de instanţele judecătoreşti

A. Unele instanţe au considerat că fapta angajatorului de a desfăşura activităţi de comercializare a produselor nealimentare în punctele de lucru din centrele comerciale în zilele de sărbători legale nu întruneşte elementele constitutive ale contravenţiei prevăzute de art. 260 alin. (1) lit. g) din Codul muncii, republicat, cu modificările şi completările ulterioare.

4. În motivarea acestei soluţii au fost invocate dispoziţiile Codului muncii, republicat, cu modificările şi completările ulterioare - art. 139 alin. (1), care prevăd zilele de sărbătoare legală, în care nu se lucrează; art. 142 alin. (1), potrivit cărora salariaţilor care lucrează în unităţile prevăzute de lege şi la locurile de muncă în care activitatea nu poate fi întreruptă datorită caracterului procesului de producţie sau specificului activităţii li se asigură compensarea cu timp liber corespunzător în următoarele 30 de zile; art. 142 alin. (2), conform cărora în cazul în care, din motive justificate, nu se acordă zile libere, salariaţii beneficiază, pentru munca prestată în zilele de sărbătoare legală, de un spor la salariul de bază ce nu poate fi mai mic de 100% din salariul de bază corespunzător muncii prestate în programul normal de lucru.

5. Interpretând sintagma "specificul activităţii", prevăzută de art. 141 din Codul muncii, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, prin prisma contextului social şi economic existent, s-a apreciat că aceasta priveşte o serie largă de unităţi şi locuri de muncă, respectiv cele din transporturi (aeriene, navale, terestre), telecomunicaţii, domeniul sanitar şi de asistenţă socială, al aprovizionării populaţiei cu gaze, energie electrică, apă, căldură, alimente, comerţul cu amănuntul şi de deservire a populaţiei, din această ultimă categorie făcând parte magazinele, centrele comerciale, restaurantele.

6. În sprijinul acestei opinii s-au reţinut şi dispoziţiile art. 8 din Ordonanţa Guvernului nr. 99/2000, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, potrivit cărora structurile de vânzare cu amănuntul şi cele în care se prestează servicii de piaţă pot fi deschise publicului în toate zilele săptămânii, prin urmare şi în zilele de sărbători legale, cu respectarea prevederilor Codului muncii, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, privind durata timpului de muncă, a repaosului săptămânal, compensarea cu zile libere sau în bani, situaţii în care angajatorul trebuie să facă dovada îndeplinirii obligaţiilor prevăzute de art. 142 din Codul muncii, republicat, cu modificările şi completările ulterioare.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

B. Alte instanțe au apreciat că activitatea de comercializare a produselor nealimentare în zilele de sărbători legale întrunește elementele constitutive ale contravenției prevăzute de art. 260 alin. (1) lit. g) din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare, indiferent dacă angajatorul și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de art. 142 din același act normativ, acest din urmă aspect fiind avut în vedere doar în ceea ce privește individualizarea sancțiunii aplicate.

7. În sprijinul acestei soluții s-a reținut că, potrivit prevederilor art. 141 din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare, dispozițiile art. 139 din același act normativ nu se aplică în locurile de muncă în care activitatea nu poate fi întreruptă datorită caracterului producției sau specificului activității; or, pentru activitatea de comercializare a produselor nealimentare nu se verifică niciuna din ipotezele avute în vedere de legiuitor prin art. 139.

8. Raportat la caracterul imperativ al dispozițiilor art. 139 din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare, precum și la dispozițiile art. 38 din același act normativ, potrivit cărora salariații nu pot renunța la drepturile ce le sunt recunoscute prin lege, rezultă că orice tranzacție prin care se urmărește renunțarea la drepturile recunoscute de lege salariaților sau limitarea acestor drepturi este lovită de nulitate.

9. Acordarea de zile libere corespunzătoare și/sau a sporului cuvenit pentru cei care desfășoară activitate în zilele de sărbătoare legală nu poate constitui un argument, întrucât aceste modalități de compensare au fost reglementate numai pentru categoriile de unități prevăzute la art. 140 și 141 din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

10. De asemenea, nici eventualul acord al angajaților privind prestarea activității în zilele de sărbătoare legală nu poate fi luat în considerare, decât sub aspectul individualizării sancțiunii aplicate.

IV. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

11. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, autorul sesizării, a apreciat ca fiind în acord cu litera și spiritul legii soluția acelor instanțe care au considerat că fapta angajatorului de a desfășura activități de comercializare a produselor nealimentare în punctele de lucru din centrele comerciale, în zilele de sărbători legale prevăzute de art. 139 alin. (1) din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare, nu întrunește elementele constitutive ale contravenției prevăzute de art. 260 alin. (1) lit. g) din același cod, atunci când acesta și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de art. 142 din actul normativ în discuție.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

12. Punctul de vedere exprimat de procurorul general se întemeiază pe interpretarea sistematică a dispozițiilor legale incidente, din care autorul sesizării arată că se desprinde regula generală potrivit căreia, pe durata sărbătorilor legale, salariații nu prestează activitate, regulă de la care legiuitorul a instituit, însă, și excepțiile prevăzute în cuprinsul art. 140 și 141 din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

13. Autorul sesizării apreciază că sintagma "specificul activității", conținută de art. 141 din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare, trebuie interpretată în sensul dispozițiilor art. 8 din Ordonanța Guvernului nr. 99/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și pct. 6 și 7 din Normele metodologice de aplicare Ordonanței Guvernului nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 333/2003, reținând, din această perspectivă, că activitatea de comercializare a produselor nealimentare în centrele comerciale prezintă un caracter specific și poate fi circumscrisă situațiilor de excepție instituite prin art. 141 din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare, în care nu sunt aplicabile prevederile art. 139 din același cod. În această situație, însă, angajatorul este obligat să acorde salariatului drepturile prevăzute de art. 142 din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

V. Raportul asupra recursului în interesul legii

14. Raportul cuprinde soluțiile date de instanțele judecătorești problemei de drept și argumentele pe care se fundamentează acestea, evocă doctrina cu privire la materia supusă analizei și constată că problema de drept în discuție nu se regăsește în doctrina și jurisprudența Curții Constituționale și nici a Înaltei Curți de Casație și Justiție, deoarece litigiile cu acest obiect nu intră în competența de soluționare a instanței supreme.

15. Raportul propune un proiect de soluție de admitere a recursului în interesul legii, în sensul că fapta angajatorului de a desfășura activități de comercializare a produselor nealimentare în punctele de lucru din centrele comerciale, în zilele de sărbători legale prevăzute de art. 139 alin. (1) din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare, nu întrunește elementele constitutive ale contravenției prevăzute de art. 260 alin. (1) lit. g) din același cod, atunci când angajatorul și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de art. 142 din actul normativ în discuție.

VI. Înalta Curte de Casație și Justiție

16. Înalta Curte de Casație și Justiție a fost învestită, pe calea recursului în interesul legii, cu pronunțarea unei decizii prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 141 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ulterioare, raportat la art. 8 din Ordonanța Guvernului nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață, republicată, respectiv dacă fapta angajatorului de a desfășura activități de comercializare cu amănuntul a produselor nealimentare în punctele de lucru din centrele comerciale, în zilele de sărbători legale prevăzute de art. 139 alin. (1) din Codul muncii, republicat, întrunește elementele constitutive ale contravenției prevăzute de art. 260 alin. (1) lit. g) din același cod, atunci când angajatorul și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de art. 142 din acest act normativ.

17. Potrivit dispozițiilor art. 141 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare (denumită în continuare, în cuprinsul prezentei decizii, Codul muncii), a căror interpretare și aplicare constituie obiectul sesizării, "Prevederile art. 139 nu se aplică în locurile de muncă în care activitatea nu poate fi întreruptă datorită caracterului procesului de producție sau specificului activității".

18. Conform prevederilor art. 139 din același cod, "Zilele de sărbătoare legală în care nu se lucrează sunt: 1 și 2 ianuarie; prima și a doua zi de Paști; 1 mai; prima și a doua zi de Rusalii; Adormirea Maicii Domnului; 30 noiembrie - Sfântul Apostol Andrei cel Întâi chemat, Ocrotitorul României; 1 decembrie; prima și a doua zi de Crăciun; două zile pentru fiecare dintre cele 3 sărbători religioase anuale, declarate astfel de cultele religioase legale, altele decât cele creștine, pentru persoanele aparținând acestora" (alin. 1), iar "Acordarea zilelor libere se face de către angajator" (alin. 2).

19. De asemenea, potrivit art. 260 alin. (1) lit. g) din Codul muncii, "Constituie contravenție și se sancționează astfel următoarele fapte: (...) încălcarea de către angajator a prevederilor art. 139 și 142 (...)".

20. Dispozițiile art. 139 alin. (1) din Codul muncii statuează, așadar, regula, potrivit căreia, pe durata sărbătorilor legale, salariații nu prestează activitate.

21. De la această regulă, legiuitorul a instituit, însă, și excepții, care sunt prevăzute în cuprinsul art. 140 și 141 din Codul muncii.

22. Astfel, conform art. 140, "Prin hotărâre a Guvernului se vor stabili programe de lucru adecvate pentru unitățile sanitare și pentru cele de alimentație publică, în scopul asigurării asistenței sanitare și, respectiv, al aprovizionării populației cu produse alimentare de strictă necesitate, a căror aplicare este obligatorie", iar potrivit art. 141 "Prevederile art. 139 nu se aplică în locurile de muncă în care activitatea nu poate fi întreruptă datorită caracterului procesului de producție sau specificului activității".

23. Cum "activitățile de comercializare cu amănuntul a produselor nealimentare", vizate de sesizarea formulată în cauză, nu se regăsesc între cele exceptate conform art. 140 din Codul muncii, esențial pentru dezlegarea problemei de drept supusă analizei este interpretarea sintagmelor "caracterului procesului de producție" și "specificului activității", utilizate de legiuitor în cuprinsul art. 141 din Codul muncii,

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

pentru a stabili dacă activitățile respective se încadrează în această a doua categorie de activități, exceptate de la aplicarea prevederilor art. 139 din Codul muncii.

24. În lipsa unei definiții legale a celor două expresii utilizate de Codul muncii vor fi avute în vedere abordările teoretico-conceptuale oferite de către literatura de specialitate, în care s-a arătat că, în mod tradițional, prin sintagma "caracterul procesului de producție" sunt vizate unitățile sau locurile de muncă cunoscute sub denumirea generică "cu foc continuu", adică acelea care dețin instalații, utilaje ori mașini cu grad ridicat de pericol în exploatare, respectiv fabricile, uzinele, secțiile, sectoarele, atelierele sau alte compartimente de producție similare care au în dotare astfel de mijloace, iar sintagma "specificul activității" privește o gamă largă de unități și locuri de muncă, și anume cele din transporturi aeriene, navale, terestre, telecomunicații, domeniul sanitar și de asistență socială, al aprovizionării populației cu gaze, energie electrică, apă, căldură, alimente, comerțul cu amănuntul și de deservire a populației (magazine, mall-uri, restaurante etc.).

25. Raportat la accepțiunea doctrinală a celor două sintagme, rezultă că interpretarea acestora trebuie să fie suplă, adaptată realităților societății la un moment dat, în legătură directă cu natura și diversitatea activităților sociale și economice și cu stadiul dezvoltării tehnologiei, fiind îndeobște admis că o redactare limitativă a unei prevederi legale ar putea conduce la o rigiditate excesivă în aplicarea acesteia.

26. În sprijinul acestei interpretării vin, de altfel, și dispozițiile art. 8 din Ordonanța Guvernului nr. 99/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare (denumită în continuare Ordonanța Guvernului nr. 99/2000), și pct. 6 și 7 din Normele metodologice de aplicare a acestui din urmă act normativ, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 333/2003, conform cărora:

27. Ordonanța Guvernului nr. 99/2000:

"Art. 8. - Structurile de vânzare cu amănuntul și cele în care se prestează servicii de piață pot fi deschise publicului în toate zilele săptămânii. Fiecare comerciant își stabilește orarul de funcționare cu respectarea prevederilor înscrise în legislația muncii și cu condiția respectării reglementărilor în vigoare privind liniștea și ordinea publică și în conformitate cu solicitările autorităților administrației publice locale privind continuitatea unor activități comerciale sau de prestări de servicii, în funcție de necesitățile consumatorilor."

28. Normele metodologice de aplicare a Ordonanței Guvernului nr. 99/2000, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 333/2003:

"6. Pentru continuitatea unor activități comerciale sau de prestări de servicii, în funcție de necesitățile consumatorilor, consiliul local poate stabili orare de funcționare prin regulamentele elaborate pentru exercitarea activităților de comercializare în zone publice.

7. În cazul centrelor comerciale orarul de funcționare este stabilit de administratorul centrului, în funcție de necesitățile consumatorilor și cu consultarea comercianților care își desfășoară activitatea în acestea."

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

29. Prevăzând drept criterii de apreciere "continuitatea unor activităţi comerciale sau de prestări de servicii" şi "necesităţile consumatorilor", dispoziţiile normative citate lasă comercianţilor şi autorităţilor administraţiei publice locale posibilitatea stabilirii unui orar de funcţionare specific, în toate zilele săptămânii, cu condiţia respectării prevederilor înscrise în legislaţia muncii.

30. Interpretând, în acest context, sintagma "specificul activităţii", conţinută de art. 141 din Codul muncii, prin prisma actualelor condiţii socioeconomice şi raportat la conduita consumatorilor, se poate concluziona că activitatea de comercializare a produselor nealimentare în centrele comerciale prezintă un caracter specific şi poate fi circumscrisă situaţiilor de excepţie instituite prin această normă legală, în care nu sunt aplicabile prevederile art. 139 din acelaşi cod.

31. Continuând raţionamentul, raportat la condiţia respectării prevederilor înscrise în legislaţia muncii, prevăzută de art. 8 din Ordonanţa Guvernului nr. 99/2000, devin aplicabile dispoziţiile art. 142 din Codul muncii, care obligă angajatorul să asigure salariatului compensarea muncii prestate în zilele de sărbători legale cu timp liber corespunzător sau, în subsidiar, să acorde compensarea bănească prevăzută de lege.

32. Din această perspectivă, analizând conţinutul constitutiv al contravenţiei prevăzute şi sancţionate de art. 260 alin. (1) lit. g) din Codul muncii, sub aspectul laturii sale materiale, se observă că aceasta este reprezentată de conduita omisivă a angajatorului de a nu acorda salariatului zilele de sărbători legale, în situaţia în care caracterul procesului de producţie sau specificul activităţii nu justifică prestarea muncii în aceste zile, pe de o parte, respectiv de a nu acorda compensările prevăzute de art. 142 din acelaşi cod, în situaţia când circumstanţele obiective menţionate mai sus au impus sau, după caz, au justificat prestarea muncii în aceste zile, pe de altă parte.

33. Aşadar, în măsura în care specificul activităţii a determinat prestarea muncii în zilele de sărbători legale, nu se poate reţine în sarcina angajatorului săvârşirea contravenţiei sub forma încălcării art. 139 din Codul muncii, ci doar sub forma încălcării art. 142 din acelaşi act normativ, dacă acesta nu face dovada că a acordat salariatului drepturile prevăzute de aceste din urmă dispoziţii legale.

34. În legătură cu această din urmă ipoteză, ce constituie, practic, obiectul prezentului recurs în interesul legii, atunci când angajatorul - căruia îi revine sarcina probei potrivit art. 47 din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravenţiilor, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările şi completările ulterioare, raportat la art. 249 din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată - face dovada că şi-a îndeplinit obligaţiile prevăzute de art. 142 din Codul muncii, fapta sa nu întruneşte elementele constitutive ale contravenţiei prevăzute de art. 260 alin. (1) lit. g) din aceleaşi act normativ.

35. Această modalitate de interpretare şi aplicare a legii asigură un just echilibru între situaţiile obiective - care impun continuitatea activităţii comerciale în zilele de sărbători legale, în funcţie de necesităţile

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

consumatorilor - şi imperativul respectării drepturilor prevăzute de lege în favoarea salariaţilor şi a măsurilor de protecţie a acestora.

36. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 517 alin. (1) cu referire la art. 514 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE
În numele legii
D E C I D E:

Admite recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi, în consecinţă:

În interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 141 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, raportat la art. 8 din Ordonanţa Guvernului nr. 99/2000 privind comercializarea produselor şi serviciilor de piaţă, republicată, stabileşte că fapta angajatorului de a desfăşura activităţi de comercializare cu amănuntul a produselor nealimentare în punctele de lucru din centrele comerciale, în zilele de sărbători legale prevăzute de art. 139 alin. (1) din Legea nr. 53/2003, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, nu întruneşte elementele constitutive ale contravenţiei prevăzute de art. 260 alin. (1) lit. g) din această lege, atunci când angajatorul şi-a îndeplinit obligaţiile prevăzute de art. 142 din acelaşi act normativ.

Obligatorie, potrivit dispoziţiilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.
Pronunţată, în şedinţă publică, astăzi, 19 octombrie 2015.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

PROPUNERE DE TEMĂ

❖ Aplicând cunoștințele dobândite prin parcurgerea materiei, răspundeți următoarelor întrebări:

1. Ce metode ale cercetării juridice pot fi utilizate în analiza hotărârii judecătorești de mai sus?
2. Ce metode de interpretare a folosit instanța de judecată?
3. Cum ați putea utiliza hotărârea judecătorească ca sursă în documentare?

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul 6

PREZENTAREA UNEI LUCRĂRI

O parte dintre lucrările redactate sunt destinate unei prezentări orale, în fața unei comisii de examen, la o conferință sau în cadrul unui seminar. Ca și procesul de elaborare, și prezentarea lucrării trebuie să urmeze câteva reguli metodologice, destinate în principal să stabilească o comunicare eficientă între emitent (cel care a redactat lucrarea) și receptor.

1. Pregătirea prezentării

Stabilirea obiectivelor comunicării

În procesul de elaborare a lucrării, autorul urmează un proces laborios de documentare, de analiză, de stabilire a temei și a structurii lucrării, precum și de redactare a acesteia. Relația sa cu tema cercetată și cu textul rezultat este deci una strânsă, ceea ce poate constitui un pericol pentru etapa de pregătire a prezentării orale. Este necesar deci ca autorul să stabilească obiectivele comunicării, prin parcurgerea unui set de întrebări.

Scopul comunicării

Care este scopul prezentării?

În general, scopul prezentării este comunicarea de informații de la emițător, către public, care dobândește astfel o serie de cunoștințe legate se subiectul prezentării[53]. Acest scop este atins în cazul prezentării unei lucrări juridice în cadrul unei conferințe sau la seminar.

[53] Șt. Deaconu, *Metodologie juridică. Curs practic pentru studenți*, Ediția a 3-a, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 81; Cr.-E Burtea-Cioroianu, E-V Nicola, *Metodologie Juridică. Curs pentru studenți*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 115.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dacă însă autorul susține o lucrare de licență, de disertație sau de doctorat, atunci scopul prezentării depășește simpla transmitere de informații, fiind necesară dovedirea faptului că autorul a dobândit cunoștințele specifice materiei, a aprofundat un segment al acesteia prin cunoașterea stadiului cercetării științifice relevante și a fost în măsură să conducă o analiză pertinentă, completă și relevantă a unei teme date sau alese.

Informațiile deținute de auditoriu

Care este gradul de cunoaștere a publicului referitor la tema abordată?

Conținutul științific al prezentării trebuie adaptat la gradul de cunoaștere al auditoriului relativ la tema lucrării. Astfel, dacă subiectul este limitat și specializat, poate fi necesară o introducere mai largă pentru plasarea temei într-un context științific la care publicul are acces.

De exemplu, în cadrul unei conferințe de drept administrativ, o lucrare care analizează concesiunile de lucrări va trebui să aibă o prezentare care să introducă auditoriul în domeniul achizițiilor publice și al reformei legislative implementate în mai 2016.

Chiar și la susținerea unei lucrări de licență trebuie avută în vedere specializarea membrilor comisiei, mai ales în situația în care aceștia au formare profesională diferită (așa cum este cazul comisiilor din cadrul facultățile pluridisciplinare).

Relația emitent receptor

Care este relația cu receptorii?

În toate situațiile limbajul prezentării trebuie să rămână unul juridic, științific. În funcție de relația pe care emitentul o are cu auditoriul, în discurs pot fi introduse elemente de stil care să detensioneze atmosfera, să capteze atenția și interesul publicului. Tonul prezentării poate varia semnificativ la o prezentare în cadrul seminarului față de susținerea unei teze de doctorat în fața unei comisii multinaționale.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Mijloace tehnice

Care sunt mijloacele tehnice pe care le am la dispoziție?

Susținerea orală poate fi susținută de o prezentare vizuală, prin proiectarea de text, fotografii sau filme. De asemenea, publicul poate primi materiale tipărite care să îl ajute în urmărirea prezentării sau în înțelegerea anumitor aspecte relevate de emitent.

Chiar și în cazul celor mai buni oratori este recomandată utilizarea adjuvanților vizuali, care au devenit o componentă constantă a prezentărilor.

Întrucât unele prezentări necesită acces la internet, este important să se verifice, înainte de susținerea lucrării, dacă există conexiune și care este calitatea acesteia. Trebuie clarificate, de asemenea, condițiile în care pot fi utilizate computerul, proiectorul, tabla electronică și compatibilitatea dintre acestea și documentul ce urmează a fi prezentat.

Cadrul prezentării

Care este cadrul prezentării?

Caracteristicile spațiului în care va avea loc prezentarea reprezintă un element important în pregătirea acesteia. O sală de mari dimensiuni poate necesita sonorizare, un spațiu fragmentat sau cu obstacole vizuale poate impune regândirea materialului proiectat.

Poziționarea mobilierului poate favoriza sau nu comunicarea. Modelele de poziționare a mobilierului sunt[54]:

[54] R. Arundel, *Getting the Room Set-up Right*, publicat la 11 octombrie 2012, http://rikkiarundel.com/getting-the-room-set-up-right/, accesat la 7.08.2016.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

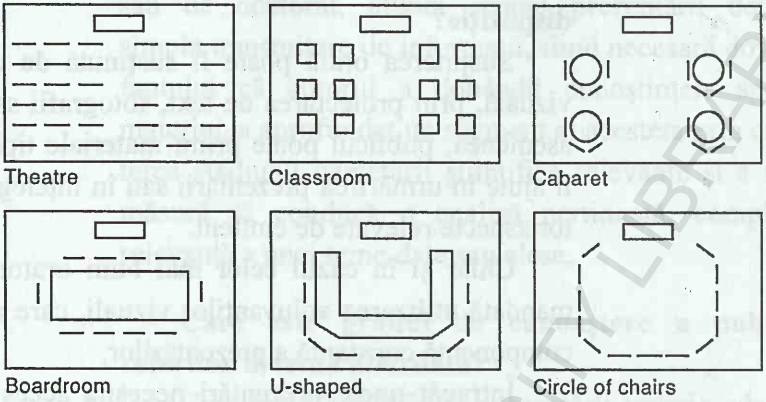

Alegerea unui anumit model se va face în funcție de numărul de persoane din auditoriu, de nivelul de comunicare dorit, de implicarea auditoriului în desfășurarea prezentării. Pentru prezentarea unei lucrări de licență se poate alege un cadrul formal, în timp ce pentru o dezbatere de seminar sau în cadrul unei conferințe este important ca participanții să fie grupați, să poată păstra contract vizual cu persoana care prezintă și între fiecare dintre aceștia.

2. Redactarea prezentării

Redactarea prezentării este o etapă importantă în procesul de elaborare a acesteia și poate aduce beneficii chiar lucrării însăși, fiindcă o prezentare corect creată produce impact asupra publicului și incită la dezbateri. Dezbaterile care rezultă cu ocazia prezentării lucrării pot contribui la clarificarea anumitor aspecte relevate în cercetare și la dezvoltarea sau ajustarea altora.

Pentru redactarea prezentării, trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

Atractivitatea prezentării

Prezentarea trebuie să atragă

În primul rând, prezentarea trebuie să atragă atenția auditoriului. Ea trebuie concepută pentru a pune în valoare munca științifică a autorului, fără a transmite însă încordarea, emoțiile și îndârjirile care au însoțit acea

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

muncă. O prezentare ternă va avea impact negativ asupra aprecierii lucrării, chiar dacă în unele cazuri membrii comisiei sunt în posesia unui exemplar al lucrării tipărite.

Dinamica prezentării

Prezentarea trebuie să fie dinamică

Asigurarea dinamicii lucrării este adesea o provocare, fiindcă autorul trebuie să transpună o lucrare științifică de mari dimensiuni într-o prezentare de 10-15 minute, care să aibă ea însăși valoare și structură. În niciun caz prezentarea lucrării nu poate fi concepută ca o lectură a rezumatului acesteia sau ca o înșiruire de principii, definiții și clasificări.

Caracterul oral al prezentării impune păstrarea unui anumit ritm, care are rol să ajute auditoriul în receptarea informațiilor și sa îl incite să participe la dezbaterea subiectului.

Claritatea prezentării

Prezentarea trebuie să fie clară și structurată

Ideile principale ale prezentării trebuie să rezulte din structura acesteia, din prezentarea vizuală, din tonul celui ce o susține. Structura tehnică a prezentării va urma structura lucrării și, cu cât lucrarea are o structură mai clară, cu atât va fi mai ușor să se elaboreze prezentarea.

Se vor selecta deci ideile principale, iar din ele vor deriva ideile secundare, prezentându-se conexiunile logice dintre acestea. În cadrul fiecărei categorii de idei, trebuie punctate elementele esențiale, care constituie puncte de plecare în analiza juridică.

Părțile prezentării

După stabilirea structurii, în pregătirea prezentării trebuie urmate părțile clasice ale discursului: introducerea, cuprinsul și încheierea.

Introducerea

Introducerea are rolul de a stabili relația cu auditoriul, atât din punct de vedere al delimitării temei, cât și al comunicării interpersonale. Durata introducerii este de 2-3 minute.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tema va fi delimitată diferit, în funcție de tipul lucrării. Atunci când se susține o lucrare de disertație sau de doctorat sau chiar în cazul lucrărilor de licență mai elaborate, autorul va prezenta *teza* lucrării sale. Conform DEX, teza este o afirmație expusă și susținută într-o discuție; ideea principală dezvoltată și demonstrată într-o operă, într-o cuvântare.

În cazurile în care lucrarea prezentată este un articol sau o lucrare de seminar, autorul va prezenta *subiectul* abordat, chiar dacă cercetarea sa nu a ajuns în punctul în care să poată formula o teză.

Tot în introducere trebuie prezentat cadrul metodologic și instrumentele de cercetare folosite, demonstrându-se relevanța acestora pentru studiul efectuat.

Introducerea va anunța structura cuprinsului, enunțând ideile principale ale prezentării.

La nivelul comunicării interpersonale, autorul va stabili componenta afectivă a prezentării, dată de captarea atenției auditoriului. Limbajul utilizat va fi științific, evitându-se formulările familiale sau colocviale. În același timp însă, nu este recomandată stabilirea unui cadru comunicațional inflexibil, caracterizat prin abuzul de neologisme, fraze foarte lungi și elaborate, un ton autoritar.

Cuprinsul

Cuprinsul prezentării este demonstrația tezei sau a temei lucrării, anunțate deja în introducere. Cuprinsul va trebui să continue și să consolideze comunicarea interpersonală dintre autor și auditori. Durata acestei părți a prezentării este de 10-12 minute.

Demonstrația trebuie să fie strictă, însă, în același timp, ușor de urmărit. Poate fi util ca după prezentarea unei idei principale, împreuna cu ideile sale secundare să se prezinte o scurtă concluzie, în care să se puncteze ce s-a demonstrat deja din teză și să introducă următoarea idee principală.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Pe tot parcursul demonstrației se va păstra contactul vizual cu auditorii și este util ca discursul să se adapteze în funcție de reacția acestora. Astfel, pot fi introduse clarificări suplimentare, se pot prezenta scurte concluzii chiar în interiorul unei părți a prezentării, pot fi folosite schimbări de ritm sau variații ale tonului.

Având în vedere ponderea în timp a acestei părți, este recomandat ca secvențele cu încărcătură teoretică semnificativă să alterneze cu scurte exemple din practică, poate chiar prezentate cu umor sau auto-ironie.

Încheierea

Încheierea prezintă concluziile demonstrației, deschide calea către discuții cu auditorii și pregătește ieșirea din scenă a autorului. Durata acesteia este de 2-3 minute. Așa cum introducerea are rol de deschidere a comunicării și de stabilire a unei relații între autor și tema ce urmează a fi prezentată și public (comisie de examen, colegi, participanți la conferință), încheierea trebuie să asigure închiderea cercului de comunicare a lucrării, aspect adesea ignorat.

Concluziile demonstrației trebuie prezentate succint, dar clar și ar putea să enunțe sau să propună cercetări viitoare, prin dezvoltarea temei sau prin abordarea acesteia prin alte prisme de cercetare.

În încheiere, autorul trebuie să mulțumească publicului pentru atenție, pentru contribuția acestuia la dezbateri, pentru eventuala susținere oferită de-a lungul elaborării lucrării. Dincolo de aspectul științific, prezentarea unei lucrări este un prilej de schimb de idei, de dialog și profesionalism.

3. Suportul vizual al prezentării

În orice comunicare trebuie să existe o preocupare constantă de a asigura transmiterea mesajului către receptor cât mai clar și complet. Pentru aceasta, este

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

util ca mesajul audio să fie întărit de unul vizual, prin proiectarea în paralel a unui document sau prin punerea la dispoziția publicului a unor scurte materiale imprimate. Există o serie de aplicații și programe web pentru construirea prezentărilor, PowerPoint fiind probabil cel mai popular.

PowerPoint PowerPoint este o aplicație Microsoft relativ ușor de utilizat și care nu necesită, în cele mai multe dintre situații, acces la internet. Prezentările PowerPoint constau în derularea unor slide-uri, care pot cuprinde doar text sau text și grafică.

Keynote Keynote (www.apple.com/keynote) este o aplicație Apple, asemănătoare ca funcții cu PowerPoint, dar mai ușor de utilizat. Prezentarea este alcătuită dintr-o succesiune de slide-uri.

Haiku Deck Haiku Deck (www.haikudeck.com) este o aplicație care permite crearea de prezentări online, prin utilizarea de slide-uri cu conținut grafic deosebit. Pentru lucrările juridice, template-urile Haiku (deck-urile) trebuie alese cu atenție, pentru ca impactul vizual generat de fotografii și grafică să nu afecteze transmiterea informației științifice. Prezentările pot fi publicate ca html5, astfel încât pot fi accesate de pe platforme diverse.

Prezi Prezi (www.prezi.com) este o aplicație web prin intermediul căreia se pot realiza prezentări dinamice și atractive. Utilizarea aplicației, atât la elaborarea, cât și la redarea prezentării necesită acces la internet. Aplicații suplimentare, disponibile contra cost, permit totuși redarea prezentărilor offline.

Aplicația nu este alcătuită din succesiuni de slide-uri, ci prin evidențierea relațiilor dintre elementele prezentării, într-un ecran activ (zoom in zoom out) și printr-o grafică simplă, dar atrăgătoare. Pentru a nu încărca prezentarea, este de preferat ca numărul de categorii de

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

informații și relații să nu depășească 6-8.

Glisser

Glisser (www.glisser.com) este o aplicație care permite atât realizarea de prezentări, dar și conectarea publicului, prin smartphone sau alte produse electronice, la prezentarea oferită. Întrebările publicului pot fi transmise online chiar în timpul prezentării, autorul având alegerea de a răspunde imediat (fără a afecta însă discursul) sau după ce finalizează expunerea.

Redactarea slide-urilor

Există câteva reguli de bază pentru alcătuirea slide-urilor.

- Numărul maxim de slide-uri trebuie să fie de 15, raportat la durata de 15 minute a prezentării.
- Conținutul unui slide trebuie să urmeze regula 5x5 – maxim 5 rânduri pe fiecare slide în care să se utilizeze maxim 5 cuvinte cheie.
- Prezentarea informației se va realiza schematic, evitându-se reproducerea unor fraze din lucrare. Numai atunci când un anumit text este relevant pentru analiză se admite scrierea sa în integralitate.
- Pentru ca textul să fie lizibil, mărimea caracterelor trebuie să fie de minim 18 puncte. Se recomandă utilizarea unor caractere cu forme rotunde, de tipul Calibri, Tahoma, Arial.
- În prezentare se vor folosi maxim 2 tipuri de caractere și se va evita folosirea a mai mult de 2-3 culori pentru text.
- Întrucât majoritatea slide-urilor sunt destinate cuprinsului, deci demonstrației tezei, se vor utiliza slide-uri care conțin scheme logice.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Prezentare comparativă

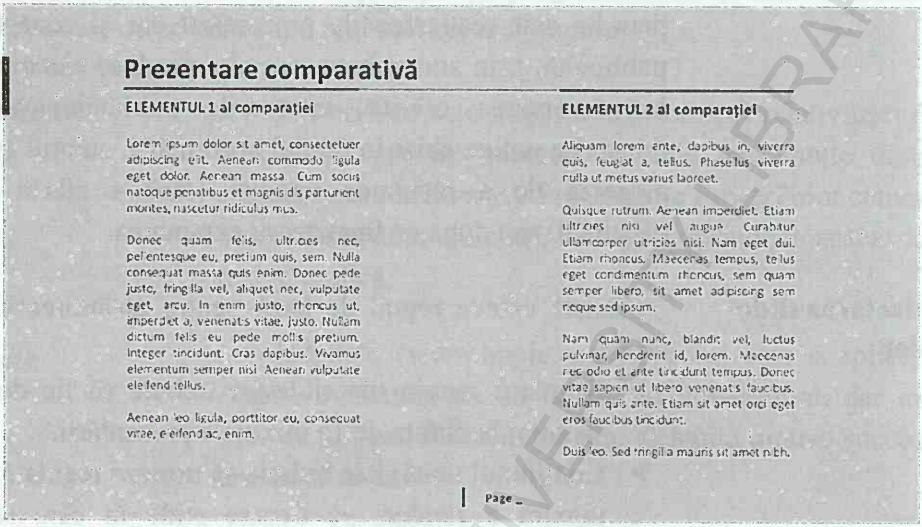

Prezentare cronologică sau etapizată

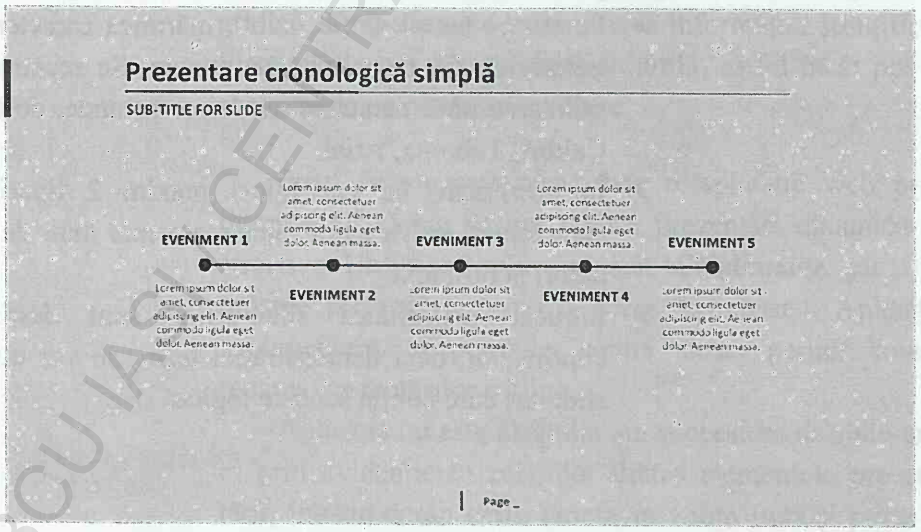

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Etape

SUB-TITLE

ETAPA 1	ETAPA 2	ETAPA 3	ETAPA 4	ETAPA 5
Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit. Aenean commodo ligula eget dolor. Aenean massa. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus. Donec quam felis, ultricies nec, pellentesque	Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit. Aenean commodo ligula eget dolor. Aenean massa. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus. Donec quam felis, ultricies nec, pellentesque	Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit. Aenean commodo ligula eget dolor. Aenean massa. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus. Donec quam felis, ultricies nec, pellentesque	Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit. Aenean commodo ligula eget dolor. Aenean massa. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus. Donec quam felis, ultricies nec, pellentesque	Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit. Aenean commodo ligula eget dolor. Aenean massa. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus. Donec quam felis, ultricies nec, pellentesque

Page _

Etape

SUB-TITLE FOR SLIDE

1 Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit. Aenean commodo ligula eget dolor. Aenean massa. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus.

2 Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit. Aenean commodo ligula eget dolor. Aenean massa. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus

3 Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit. Aenean commodo ligula eget dolor. Aenean massa. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus.

4 Lorem ipsum dolor sit amet, consectetuer adipiscing elit. Aenean commodo ligula eget dolor. Aenean massa. Cum sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes, nascetur ridiculus mus

Page _

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Diagrame

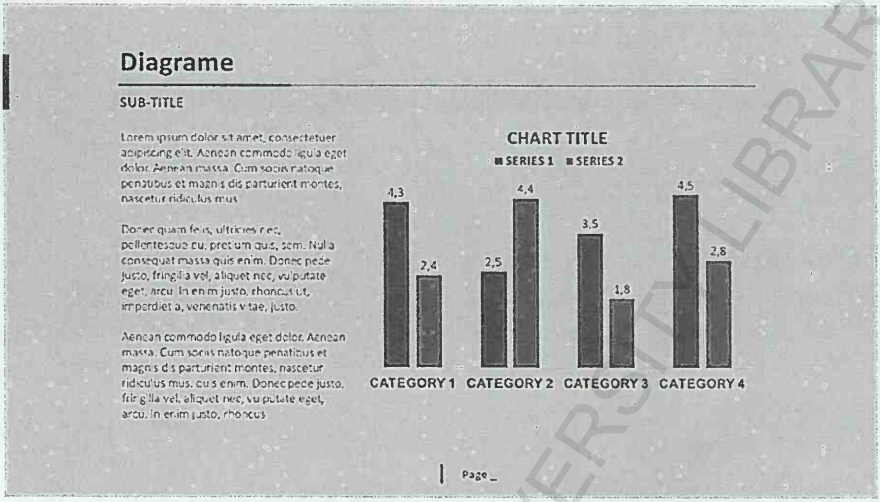

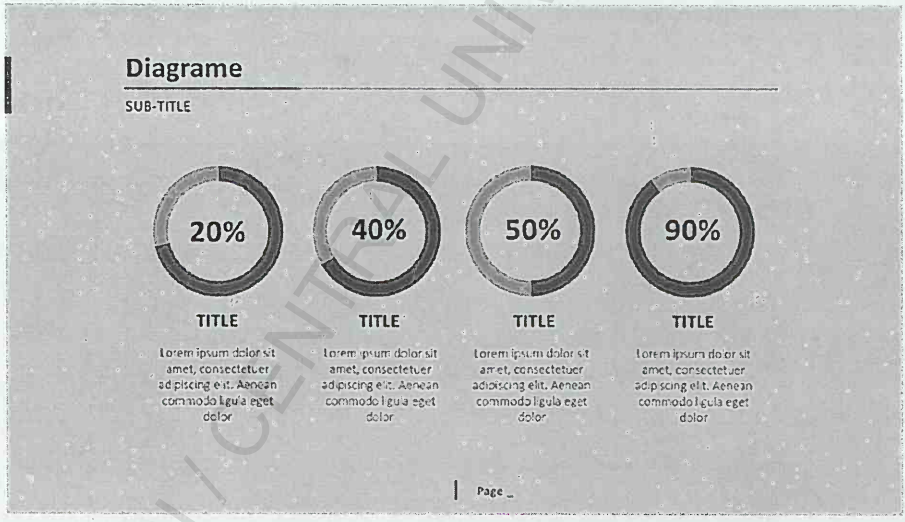

Prezentarea slide-urilor

În ceea ce privește prezentarea slide-urilor, nu este acceptat ca autorul să lectureze informațiile cuprinse în acestea. Slide-urile sunt destinate publicului, care le va folosi pentru a recepționa mesajul oral. Desigur, autorul va face referire la informațiile cuprinse în slide, fără însă a reduce prezentarea la acestea.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

4. ETHOS, PATHOS, LOGOS ÎN PREZENTARE

Noțiune

Din Retorica[55] lui Aristotel, discursul argumentativ este analizat prin intermediul modelului tripartit al persuasiunii: ethos, pathos, logos.

Ethos

Ethosul se referă la corectitudinea și credibilitatea discursului, dar și la credibilitatea autorului. Există un ethos predeterminat, care constă în ceea ce auditoriul știe sau crede despre cel ce susține discursul și un ethos discursiv, care se construiește prin discurs. În cazul susținerilor lucrărilor juridice, mai ales în cadrul examenelor, ethosul predeterminat rezultă din relația pe care studentul a avut-o cu profesorul de-a lungul anului de studiu. Iată deci că prezentarea unei lucrări începe cu mult înainte susținerea sa propriu-zisă.

Pathos

Pathosul, considerat esențial de retorica Antichității, se referă la emoția transmisă prin discurs, la componenta emoțională a procesului cognitiv. Pathosul se construiește prin stilul de susținere, prin ritmul discursului, prin calitatea și tonul vocii. Susținerea unei lucrări juridice nu se poate realiza, desigur, într-un mod teatral, exagerat sau afectat. Autorul trebuie să transmită însă entuziasm, pentru tema în sine, dar și pentru procesul de cercetare juridică.

Logos

Logosul se traduce prin justificare rațională. Elementele de logos din prezentare se concretizează în raționamente, dovezi, explicații, analogii, disocieri, definiții. Structura lucrării, organizarea ideilor, expunerea clară, folosirea unui limbaj specializat adecvat contribuie, de asemenea, la construirea logosului.

Persuasiunea rezultă din combinarea tuturor acestor elemente, iar susținerea lucrării este un exercițiu care depășește granițele stricte ale dreptului.

[55] Aristotel, *Retorica*, trad. M.-C. Andrieș, Editura IRI, București, 2004, I, 2, 1356a.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

„Căci au existat oratori elevați, ca să spun așa, cu o strălucită profunzime a ideilor și măreție a cuvintelor, impetuoși, variați, bogați în idei și mijloace de exprimare, demni de respect, cultivați și decișii să miște sufletele și să le atragă – lucru pe care unii l-au făcut chiar printr-o cuvântare severă, sumbră, neprelucrată, nici perfect structurată și nici frumos încheiată, alții printr-una sprintenă, ordonată, finisată. Și, dimpotrivă, au existat oratorii simpli, penetranți, care probau toate faptele și le făceau mai limpezi, nu mai complicate, eleganți printr-un discurs simplu, oarecum, și concis; în cadrul aceluiași stil unii au fost ingenioși, dar neșlefuiți, și cu intenție asemănători inculților și nepricepuților, alții, în pofida aceeiași sărăcii a mijloacelor de expresie, au fost mai plăcuți, adică spirituali, strălucitori, deși slab împodobiți. Dar există, în plus, oratorul de mijloc, interpus între aceștia și, ca să zic așa, moderat, care (fiindcă) nu se folosește nici de subtilitatea ultimilor, nici de torentul verbal al celor de mai înainte, care se apropie de ambele stiluri, dar nu se distinge în nici unul, care este părtaș al unuia sau al celuilalt, dacă vrem adevărul, mai degrabă exclus; și acesta este fluent în vorbire, cum se spune, deși nu aduce nimic în afară de capacitate oratorică și monotonie, sau adaugă, ca într-o cunună, niște șuvițe, și nuanțează fiecare cuvântare prin intermediul unor podoabe modeste de cuvinte și cugetări."

Cicero, *De Oratore*, 5, 20 și 6, 21, traducere de Camelia Marinescu, în *Limba latină. Analize gramaticale și traduceri. Addenda la manualul de clasa a XI-a*, Editura Scripta, București, 1999.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul 7

TEHNICA LEGISLATIVĂ

Reglementarea relațiilor sociale prin acte normative se realizează respectând o plajă largă de elemente legale, morale, sociologice, printre care și principiile generale de legiferare proprii sistemului dreptului românesc. Actele normative se inițiază, se elaborează, se adoptă și se aplică în conformitate cu Constituția României, cu principiile ordinii de drept, dar și cu prevederile unei legi speciale, Legea nr. 24 din 24 martie 2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative[56].

Normele de tehnica legislativă definesc părțile constitutive ale actului normativ, structura, forma și modul de sistematizare a conținutului acestuia, procedeele tehnice privind modificarea, completarea, abrogarea, publicarea și republicarea actelor normative, precum și limbajul și stilul actului normativ.

Tehnica juridică are impact atât la nivelul general al legislației, asigurând sistematizarea, unificarea și coordonarea acesteia, cât și la nivelul fiecărui act normativ, asigurând conținut și formă juridică adecvate.

1. SISTEMATIZAREA, UNIFICAREA ȘI COORDONAREA LEGISLAȚIEI

Reglementarea oricăror relații sociale trebuie să se realizeze pornind de la realitatea că actul normativ elaborat urmează să se integreze în ansamblul legislației existente, intrând în relație cu o serie de alte acte normative, de nivel superior, de același nivel sau de nivel inferior.

[56] Republicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Reguli de corelare a legislației

Legea nr. 24/2000 stabilește o serie de reguli pe care trebuie să le urmeze un proiect de act normativ:

- Proiectul trebuie corelat cu prevederile actelor normative de nivel superior sau de același nivel, cu care se află în conexiune.

Spre exemplu, proiectul Legii dialogului social trebuia corelat atât cu dispozițiile Constituției României, dar și cu prevederile Codului muncii.

Lipsa unei astfel de corelări a condus la instituirea paralelă a două termene pentru atacarea măsurilor angajatorului, fără a exista o suprapunere perfectă a ipotezelor avute în vedere, ceea ce a generat dificultăți în interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale, întrucât nu putea fi aplicat principiul *lex posterior derogat legi priori* în toate situațiile prevăzute de art. 268 alin. 1 lit. a din Codul muncii.
De asemenea, au existat discuții în practică legate de termenul în care trebuie contestată decizia de concediere, față de faptul că *lex posterior generalis non derogat legi priori specialis*, iar dispoziția din art. art. 252 alin. 5 din Codul muncii a fost calificată ca având caracter special.

Astfel, conform art. 211 lit. a din Legea 62/2011, cererile pot fi formulate de cei ale căror drepturi au fost încălcate după cum urmează:
a) măsurile unilaterale de executare, modificare, suspendare sau încetare a contractului individual de muncă, inclusiv angajamentele de plată a unor sume de bani, pot fi contestate *în termen de 45 de zile calendaristice* de la data la care cel interesat a luat cunoștință de măsura dispusă.

Conform art. 268 alin. 1 lit. a din Codul muncii
(1) Cererile în vederea soluționării unui conflict de muncă pot fi formulate:
a) *în termen de 30 de zile calendaristice* de la data în care a fost comunicată decizia unilaterală a angajatorului referitoare la încheierea, executarea, modificarea, suspendarea sau încetarea contractului individual de muncă.
Conform art. 252 alin. 5 din Codul muncii
(5) Decizia de sancționare poate fi contestată de salariat la instanțele judecătorești competente *în termen de 30 de zile calendaristice* de la data comunicării.

- Proiectul de act normativ nu poate depăși limitele competenței instituite prin actul de nivel superior și nici nu poate contraveni principiilor și dispozițiilor acestuia.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- Proiectul de act normativ trebuie corelat cu reglementările Uniunii Europene, cu tratatele internaționale la care România este parte, cu dispozițiile Convenției europene a drepturilor omului și ale protocoalelor adiționale la aceasta, ratificate de România, precum și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Deși legea nu prevede expres, Proiectul de act normativ trebuie corelat și cu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, jurisprudență care constituie izvor de drept european.

Unicitatea reglementării

Ca regulă, reglementările având același obiect trebuie cuprinse într-un singur act normativ de un anumit nivel (lege, hotărâre de guvern, ordin de ministru etc).

Pentru a asigura unicitatea reglementării în materie, legea nr. 24/2000 instituie o interdicție expresă, în articolul 16 alin. 1. Astfel, în procesul de legiferare este interzisă instituirea acelorași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative. De asemenea, într-un act normativ emis pe baza și în executarea altui act normativ de nivel superior nu este permisă reproducerea unor dispoziții din actul superior, fiind recomandată doar indicarea textelor de referință.

Excepții de la regula unicității reglementării

1. Mai multe categorii de reglementări într-un singur act normativ

Conform acestei excepții, un act normativ poate cuprinde reglementări și din alte materii conexe, dar numai în măsura în care sunt indispensabile realizării scopului urmărit prin acest act.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Legea nr. 115/2015

- reglementează alegerea autorităților administrației publice locale
- modifică Legea administrației publice locale nr. 215/2001
- modifică și completează Legea nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali

Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 349 din 20 mai 2015.

2. Aceeași reglementare cuprinsă în mai multe acte normative.

Legea specială

O reglementare din aceeași materie și de același nivel poate fi cuprinsă într-un alt act normativ, dacă are caracter special față de actul ce cuprinde reglementarea generală în materie.

Legea derogatorie

O reglementare este derogatorie dacă soluțiile legislative referitoare *la o situație anume determinată* cuprind norme diferite în raport cu reglementarea-cadru în materie, aceasta din urmă păstrându-și caracterul său general obligatoriu pentru toate celelalte cazuri.

Soluționarea paralelismelor

În cazul existenței unor paralelisme, acestea trebuie înlăturate fie prin abrogare, fie prin concentrarea materiei în reglementări unice.

Abrogarea

Abrogarea este un eveniment legislativ care are care rezultat încetarea, cu caracter definitiv, a efectelor juridice ale unui act normativ. Soluționarea paralelismelor de realizează prin abrogarea expresă a dispozițiilor legale căzute în desuetudine sau care înregistrează contradictorialitate cu reglementarea preconizată.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Concentrarea Concentrarea este operațiunea de tehnică juridică prin care sunt cuprinse într-o reglementare unică reglementările din aceeași materie dispersate în legislația în vigoare.

Codul Codul este un act normativ care reunește într-o structură unitară reglementările dintr-un anumit domeniu sau dintr-o anumită ramură de drept, subordonate unor principii comune.

- Codul civil – legea 287/2009, republicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011.
- Codul de procedură civilă – legea 134/2010, republicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 247 din 10 aprilie 2015.
- Codul penal – legea 286/2009, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.
- Codul de procedură penală – legea 135/2010, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010.
- Codul fiscal – legea 227/2015, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 688 din 10 septembrie 2015.
- Codul de procedură fiscală – legea 207/2015, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 547 din 23 iulie 2015.
- Codul muncii - legea 53/2003, republicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 345 din 18 mai 2001
- Codul aerian – ordonanța de guvern 29/1997, republicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 45 din 26 ianuarie 2001.
- Codul silvic – legea 46/2008, republicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 611 din 12 august 2015.
- Codul vamal – legea 86/2006, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 350 din 19 aprilie 2006.

Codexul Un mijloc special de unificare a legislației este codexul. Codexul este alcătuit de către un organism fără atribuții de legiferare, Consiliul Legislativ, din proprie inițiativă sau la solicitarea unuia dintre birourile permanente ale celor două Camere ale Parlamentului ori a Guvernului.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Codexul cuprinde reglementări legale în vigoare privind același domeniu sau domenii conexe, cuprinse în legi, ordonanțe și hotărâri ale Guvernului. Spre deosebire de cod, care este un act normativ, codexul reprezintă doar o culegere de acte normative, menită să înlesnească cunoașterea și aplicarea legilor.

2. REGULI DE TEHNICĂ LEGISLATIVĂ

Legea 24/2000 stabilește reguli speciale referitoare la elaborarea, redactarea, structura, modificarea, completarea și abrogarea actului normativ. Odată adoptat și publicat în Monitorul Oficial, actul normativ reglementează cu caracter obligatoriu relații sociale, astfel încât încă din faza de elaborare a acestuia trebuie să se urmărească adaptarea lui la contextul juridic, social și politic. Ulterior, pe toată durata procedurii efectelor, trebuie verificată concordanța reglementării cu stadiul de dezvoltare a societății.

2.1. ELABORAREA ACTULUI NORMATIV

Elaborarea actului normativ trebuie să parcurgă trei etape principale: documentarea, alegerea soluțiilor legislative și motivarea proiectului de act normativ.

Documentarea Elaborarea actului normativ trebuie precedată de o activitate de documentare și analiză științifică, având ca obiect, pe de o parte, realitățile economico-sociale care urmează a fi reglementate și, pe de altă parte, aspecte de ordin juridic, precum istoricul legislației din domeniu, prevederile tratatelor internaționale, reglementările relevante ale Uniunii Europene, reglementările similare din legislația străină, în special a statelor membre ale Uniunii Europene, jurisprudența și doctrina juridică. Jurisprudența analizată trebuie să acopere practica în materie a Curții Constituționale, a Curții Europene a Drepturilor Omului, a Curții Europene de Justiție, precum și a instanțelor judecătorești naționale.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Documentarea trebuie realizată de către inițiatorul proiectului, care poate solicita informații suplimentare de la Consiliul Legislativ și de la alte autorități sau instituții cu atribuții de informare în materia respectivă.

Alegerea soluțiilor legislative

Pentru a se ajunge la o soluție legislativă judicioasă și durabilă, legea impune ca inițiatorul proiectului să elaboreze mai multe variante posibile, pentru fiecare dintre acestea urmând a se evalua efectele previzibile ale soluțiilor preconizate. În evaluarea soluțiilor, se vor folosi două criterii principale: stabilitatea reglementării și capacitatea acesteia de a corespunde dezvoltării sociale.

Soluțiile legislative trebuie să acopere întreaga sferă a relațiilor sociale ce urmează a fi reglementate. În practică, această cerință se acoperă fie prin enumerarea situațiilor avute în vedere, fie prin formulări sintetice sau formulări-cadru de principiu.

Legea 31/1990 privind societățile

Art. 1 (1) În vederea desfășurării de activități cu scop lucrativ, persoanele fizice și persoanele juridice se pot asocia și pot constitui societăți cu personalitate juridică, cu respectarea dispozițiilor prezentei legi.

Republicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 1066 din 17 noiembrie 2004.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Codul fiscal

Art. 1

Scopul şi sfera de cuprindere a Codului fiscal

(1) Prezentul cod stabileşte: cadrul legal privind impozitele, taxele şi contribuţiile sociale obligatorii prevăzute la art. 2 alin. (2), care sunt venituri ale bugetului de stat, bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetului Fondului naţional unic de asigurări sociale de sănătate, bugetului asigurărilor pentru şomaj şi fondului de garantare pentru plata creanţelor salariale; contribuabilii care au obligaţia să plătească aceste impozite, taxe şi contribuţii sociale; modul de calcul şi de plată a acestora; procedura de modificare a acestor impozite, taxe şi contribuţii sociale. De asemenea, autorizează Ministerul Finanţelor Publice să elaboreze norme metodologice, instrucţiuni şi ordine în aplicarea prezentului cod şi a legilor de ratificare a convenţiilor de evitare a dublei impuneri în aplicare.

(2) Cadrul legal de administrare a impozitelor, taxelor şi contribuţiilor sociale obligatorii reglementate de prezentul cod este stabilit prin Codul de procedură fiscală.

(3) Dacă orice prevedere a prezentului cod contravine unei prevederi a unui tratat la care România este parte, se aplică prevederea acelui tratat.

(4) Orice măsură de natură fiscală care constituie ajutor de stat se acordă potrivit dispoziţiilor legale în vigoare privind ajutorul de stat.

Motivarea proiectelor de acte normative

Pentru asigurarea disciplinei legiferării, orice proiect de act normativ trebuie să fie însoţit de documente de motivare, care diferă în funcţie de felul actului normativ.

Expunere de motive

- Proiect de lege
- Propunere legislativă
- Ordonanţe de Guvern care trebuie supuse aprobării Parlamentului, potrivit legii de abilitare
- Ordonanţe de urgenţă
- Proiecte de lege pentru care Guvernul îşi asumă răspunderea

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Notă de fundamentare
- Ordonanțe care nu trebuie supuse aprobării Parlamentului
- Hotărâri de Guvern

Referat de aprobare
- Toate celelalte acte normative

Studiu de impact
- Proiecte de lege de importanță și complexitate deosebită
- Proiecte de lege de aprobare a ordonanțelor emise de Guvern în temeiul unei legi de abilitate și supuse aprobării Parlamentului

Structura instrumentului de prezentare și motivare

Instrumentul de prezentare și motivare trebuie să urmeze structura prevăzută expres de art. 31 din Legea 24/2000, respectiv: motivul emiterii actului normativ, impactul socioeconomic, impactul financiar asupra bugetului general consolidat atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (5 ani), inclusiv informații cu privire la cheltuieli și venituri, impactul asupra sistemului juridic, consultările derulate în vederea elaborării proiectului de act normativ, precum și esența recomandărilor primite, activitățile de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ, măsurile de implementare.

Motivarea proiectului de lege constituie deci un element de circumstanțiere a interpretării actului normativ, întrucât permite identificarea aspectelor normative și socioeconomice avute în vedere de inițiator.

2.2. Redactarea actului normativ

Limbajul actului normativ

Actul normativ trebuie redactat într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc. Pentru a se asigura deplina înțelege a normei juridice, legea interzice folosirea neologismelor, dacă există un sinonim de largă răspândire în limba română. În cazurile în care se impune folosirea

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

unor termeni și expresii străine, se va alătura, după caz, corespondentul lor în limba română.

De asemenea, se va evita folosirea regionalismelor, prin folosirea cuvintelor în înțelesul lor curent din limba română modernă.

Caracterul dispozitiv și afirmativ

Textul articolelor trebuie să aibă caracter dispozitiv, iar verbele se utilizează, de regulă, la timpul prezent, forma afirmativă.

De la această regulă, stabilită în alineatul 2 al articolului 38 din Legea 24/2000, excepția apare chiar în alineatul următor al aceluiași articol.

(2) În redactarea actului normativ, de regulă, verbele se utilizează la timpul prezent, forma afirmativă, pentru a se accentua caracterul imperativ al dispoziției respective.
(3) Utilizarea unor explicații prin norme interpretative este permisă numai în măsura în care ele sunt strict necesare pentru înțelegerea textului. *Nu este permisă* (s.n.) prezentarea unor explicații prin folosirea parantezelor.

Unitatea terminologică

Redactarea textelor trebuie să urmărească și asigurarea unității terminologice. În limbaj normativ, aceleași noțiuni se exprimă numai prin aceiași termeni. Dacă o noțiune sau un termen nu este consacrat sau poate avea înțelesuri diferite, semnificația acestuia în context se stabilește prin actul normativ ce le instituie și devine obligatoriu pentru actele normative din aceeași materie.

În practică însă, regula unității terminologice este des încălcată, ceea ce poate conduce la dificultăți în interpretarea și aplicarea legii.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Act normativ	Termen utilizat	Definirea termenului
Legea nr. 53/2003 Codul muncii	SALARIAT	-
Legea nr. 62/2011 a dialogului social	ANGAJAT	persoana fizică, parte a unui contract individual de muncă ori raport de serviciu, care prestează muncă pentru şi sub autoritatea unui angajator şi beneficiază de drepturile prevăzute de lege, precum şi de prevederile contractelor sau acordurilor colective de muncă aplicabile (art. 1 lit. g)
Legea nr. 467/2006 privind stabilirea cadrului general de informare şi consultare a angajaţilor	ANGAJAT	persoana fizică, parte a unui contract individual de muncă sau raport de muncă, care prestează muncă pentru şi sub autoritatea unui angajator şi beneficiază de drepturile prevăzute de legea română, precum şi de contractele şi acordurile de muncă
Legea nr. 319/2006 a securităţii şi sănătăţii în muncă	LUCRĂTOR	persoana angajată de către un angajator, potrivit legii, inclusiv studenţii, elevii în perioada efectuării stagiului de practică, precum şi ucenicii şi alţi participanţi la procesul de muncă, cu excepţia persoanelor care prestează activităţi casnice (art. 5 lit. a)

Regimul normei interpretative

Utilizarea unor explicaţii prin norme interpretative este permisă numai în măsura în care ele sunt strict necesare pentru înţelegerea textului. Nu trebuie confundată norma interpretativă cu definirea termenilor sau noţiunilor, procedură care este permisă de lege, întrucât contribuie, cel puţin teoretic, la asigurarea unităţii terminologice.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2.3. STRUCTURA ACTULUI NORMATIV

Cunoașterea structurii actului normativ contribuie, în primul rând, la o corectă redactare a acestuia însă nu trebuie neglijat rolul acesteia în corecta interpretare a legii. Interpretarea sistemică se realizează prin lămurirea înțelesului unei dispoziții legale ținându-se seama de legăturile sale cu alte dispoziții, din același act normativ sau din alte acte normative[57].

Structura actului normativ se analizează din două perspective: din punct de vedere al părților constitutive ale acestuia și din punct de vedere al caracterului dispozițiilor.

Părțile constitutive ale actului normativ

Din punct de vedere al structurii sale, actul normativ este alcătuit din titlu, preambul (în anumite cazuri), formula introductivă, partea dispozitivă și din formula de atestare a autenticității actului.

Partea dispozitivă a actului normativ reprezintă conținutul propriu-zis al reglementării, alcătuit din totalitatea normelor juridice instituite pentru sfera raporturilor sociale ce fac obiectul acestora.

La rândul său, partea dispozitivă este alcătuită din articole, care pot fi împărțite în alineate. Articolul cuprinde, de regulă, o singură dispoziție normativă aplicabilă unei situații date. În situația în care din dispoziția normativă primară a unui articol decurg, în mod organic, mai multe ipoteze juridice, acestea vor fi prezentate în alineate distincte, pentru a se asigura o succesiune logică a ideilor și coerența reglementării. Dacă un articol are două sau mai multe alineate, acestea se numerotează la începutul fiecăruia cu cifre arabe cuprinse în paranteze rotunde.

Dacă textul unui articol sau alineat conține enumerări prezentate distinct, acestea se identifică prin utilizarea literelor.

[57] Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Casa de editură și presă Șansa, București, 1994, p. 54.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Codul muncii

Art. 41 (1) Contractul individual de muncă poate fi modificat numai prin acordul părților.

(2) Cu titlu de excepție, modificarea unilaterală a contractului individual de muncă este posibilă numai în cazurile și în condițiile prevăzute în prezentul cod.

(3) Modificarea contractului individual de muncă se referă la oricare dintre următoarele elemente:

a) durata contractului;
b) locul muncii;
c) felul muncii;
d) condițiile de muncă;
e) salariul;
f) timpul de muncă și timpul de odihnă.

Structura actului normativ în funcție de caracterul dispozițiilor

Ca regulă, conținutul actului normativ se sistematizează în funcție de caracterul dispozițiilor, în următoarea ordine: dispoziții generale sau principii generale, dispoziții de fond, dispoziții tranzitorii, dispoziții finale, anexe.

Dispoziții generale

Dispozițiile generale cuprind prevederi care orientează întreaga reglementare, determină obiectul și principiile acesteia. Ele se grupează în primul capitol și nu se reiau în restul reglementării, în afară de cazul în care sunt strict necesare pentru înțelegerea unor dispoziții cu care formează un tot unitar.

Dispoziții de fond

Dispozițiile de fond cuprind reglementarea propriu-zisă a relațiilor sociale ce fac obiectul actului normativ. Acestea trebuie plasate și grupate în ordinea logică a desfășurării activității reglementate. Dacă există texte prin care se reglementează similar ipoteze cuprinse în mai multe subdiviziuni ale actului normativ, acestea pot fi grupate în structuri distincte, denumite dispoziții comune. În cadrul dispozițiilor de fond, trebuie asigurată următoarea succesiune: prevederile de drept material trebuie să le

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

preceadă pe cele de ordin procesual, normele care instituie sancțiuni trebuie plasate înaintea dispozițiilor tranzitorii și finale.

Dispoziții tranzitorii

Dispozițiile tranzitorii cuprind măsurile ce se instituie cu privire la derularea raporturilor juridice născute în temeiul vechii reglementări care urmează a fi înlocuită de noul act normativ, în vederea corelării celor două reglementări și pentru a se evita retroactivitatea actului normativ nou ori conflictul între cele două norme succesive.

Dispoziții finale

Dispozițiile finale cuprind măsurile necesare pentru punerea în aplicare a actului normativ, data intrării în vigoare a acestuia, implicațiile asupra altor acte normative, precum abrogări, modificări, completări, precum și dispoziția de republicare, atunci când este cazul.

Anexe

Anexele conțin prevederi ce cuprind exprimări cifrice, desene, tabele, planuri sau altele asemenea. De asemenea, pot constitui anexe la un act normativ reglementările ce trebuie aprobate de autoritatea publică competentă, precum regulamente, statute, metodologii sau norme cu caracter predominant tehnic.

Anexa trebuie să aibă un temei-cadru în corpul actului normativ și să se refere exclusiv la obiectul determinat prin textul de trimitere. Textul-cadru de trimitere trebuie să facă, în finalul său, mențiunea că anexa face parte integrantă din actul normativ; dacă sunt mai multe anexe, în finalul actului normativ se include un articol distinct, cuprinzând aceeași mențiune, însoțită de nominalizarea expresă a tuturor anexelor. La rândul sau, anexa trebuie să aibă un titlu care să cuprindă exprimarea sintetică a ideii din textul de trimitere.

Structura actului ce prevede norme de aplicare

În cazul în care pentru punerea în aplicare a unui act normativ sunt prevăzute norme de aplicare, în cuprinsul acestuia se va stabili termenul de elaborare a acestora și

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

data intrării lor în vigoare, care să nu depășească, de regulă, 30 de zile de la data intrării în vigoare a actului normativ.

Structura actului normativ cu caracter temporar

În cazul actului normativ cu caracter temporar, dispozițiile finale cuprind perioada de aplicare a acestuia sau data încetării aplicării sale.

Structura legii de aprobare sau de respingere a ordonanțelor

Prin legea de aprobare sau de respingere a ordonanțelor de Guvern se reglementează, dacă este cazul, măsurile necesare cu privire la efectele juridice produse pe perioada de aplicare a ordonanței.

2.4. EVENIMENTELE LEGISLATIVE

După intrarea în vigoare a unui act normativ pot interveni diferite evenimente legislative, precum modificarea, completarea, abrogarea, republicarea, suspendarea, interpretarea legală, stabilirea unei norme derogatorii, rectificarea acestora.

Tipuri de evenimente

Ca regulă, evenimentele legislative sunt *explicite*, fiind dispuse prin acte normative ulterioare care se referă în mod expres la evenimentul în cauză.

Există însă și cazuri de evenimente legislative *implicite*, care intervin atunci când la elaborarea și adoptarea unei reglementări nu a fost posibilă identificarea tuturor normelor contrare, astfel că se poate prezuma că acestea au făcut obiectul modificării, completării ori abrogării lor implicite. Întrucât evenimentele legislative implicite generează dificultăți în stabilirea cadrului legal aplicabil relațiilor sociale, Consiliul Legislativ are obligația să identifice toate dispozițiile legale care au suferit evenimentele legislative implicite și să propună Parlamentului și, respectiv, Guvernului măsurile necesare de modificare, completare sau abrogare expresă a acestora.

Conform art. 67 alin. 3 din Legea 24/2000 republi-

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

cată, evenimentele legislative implicite nu sunt recunoscute în cazul actelor normative speciale ale căror dispoziții nu pot fi socotite modificate, completate sau abrogate nici prin reglementarea generală a materiei, decât dacă acest lucru este exprimat expres. În acest din urmă caz, dacă există dispoziții contrare în două acte normative, revine interpretului să rezolve situația de contradictorialitate dintre două acte normative, prin aplicarea principiilor fundamentale: *Lex posterior derogat prior* și *Lex superior derogat inferior*[58].

Modificarea actului normativ

Modificarea actului normativ este un eveniment legislativ care constă în schimbarea expresă a textului unuia sau mai multor articole sau alineate ale acestuia și redarea lor într-o nouă formulare.

Pentru exprimarea normativă a intenției de modificare a unui act normativ se nominalizează expres textul vizat, cu toate elementele de identificare necesare, iar dispoziția propriu-zisă se formulează utilizându-se sintagma "se modifică și va avea următorul cuprins:", urmată de redarea noului text. Modificarea trebuie să cuprindă în întregime textul vizat, cuprins în articol, alineat sau în elementul marcat al unei enumerări.

Pentru a asigura claritatea și precizia modificării, se vor evita următoarele procedee normative:

- Menționarea generică, în finalul unui act normativ, că un alt act normativ conex sau texte din acel act se modifică corespunzător;
- Modificarea prin redarea doar a unui fragment sau a unei sintagme dintr-un text.

Prevederile modificatoare trebuie să utilizeze aceeași terminologie și același stil ca și actul modificat.

Modificarea actului normativ trebuie făcută în așa fel încât să nu se afecteze concepția generală ori caracterul

[58] Ramona Delia Popescu, Andrei Gheorghe, *Producerea efectelor juridice ale actelor normative*, Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative 2(31)/2012, p. 117.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

unitar al actului. De asemenea, dacă pentru reglementarea unei anumite situații juridice este necesară modificarea substanțială sau totală a unui act normativ, atunci soluția ce va fi implementată este adoptarea unui nou act normativ și abrogarea actului anterior.

Completarea actului normativ

Completarea actului normativ este un eveniment legislativ care constă în introducerea unor dispoziții noi, cuprinzând soluții legislative și ipoteze suplimentare, exprimate în texte care se adaugă elementelor structurale existente. Pentru completarea actului normativ se utilizează o formulă de exprimare, cum ar fi: „După articolul... se introduce un nou articol,....., cu următorul cuprins:".

Actul de completare poate dispune renumerotarea actului completat. De cele mai multe ori însă, actul de completare nu dispune renumerotarea actului completat, situație în care structurile, inclusiv articolele sau alineatele nou-introduse, vor dobândi numărul structurilor corespunzătoare celor din textul vechi, după care se introduc, însoțite de un indice cifric, pentru diferențiere.

De asemenea, se va avea în vedere succesiunea normală a articolelor și integrarea armonioasă a prevederilor completatoare în actul normativ, inclusiv prin unitatea de stil și de terminologie.

Actul normativ poate fi atât completat, cât li modificat printr-un unic act normativ, caz în care trebuie respectate condițiile prevăzute pentru ambele evenimente legislative.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

TITLUL III din Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităţilor administraţiei publice locale, pentru modificarea Legii administraţiei publice locale nr. 215/2001, precum şi pentru modificarea şi completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleşilor locali

Modificarea şi completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleşilor locali

Art. 139

Legea nr. 393/2004 privind Statutul aleşilor locali, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 912 din 7 octombrie 2004, cu modificările şi completările ulterioare, se modifică şi se completează după cum urmează:

1. La articolul 2, alineatele (2) şi (3) se modifică şi vor avea următorul cuprins:

"(2) Consilierii locali şi consilierii judeţeni, precum şi primarii se aleg prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat de către cetăţenii cu drept de vot din unitatea administrativ-teritorială în care urmează să-şi exercite mandatul, potrivit legii.

(3) Preşedinţii şi vicepreşedinţii consiliilor judeţene, precum şi viceprimarii sunt aleşi prin vot secret indirect, potrivit prevederilor Legii administraţiei publice locale nr. 215/2001, republicată, cu modificările şi completările ulterioare."

2. La articolul 12, alineatul (1) se modifică şi va avea următorul cuprins:

"Art. 12. - (1) Cu excepţia cazului prevăzut la art. 9 alin. (2) lit. h^1), în situaţiile de încetare a mandatului înainte de expirarea duratei normale a acestuia, consiliul local sau consiliul judeţean, după caz, adoptă în prima şedinţă ordinară, la propunerea primarului, respectiv a preşedintelui consiliului judeţean, o hotărâre prin care se ia act de situaţia apărută şi se declară vacant locul consilierului în cauză."

3. La articolul 12, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alineatul (3), cu următorul cuprins:

"(3) În cazul prevăzut la art. 9 alin. (2) lit. h^1), în termen de 30 de zile de la data sesizării partidului politic sau a organizaţiei cetăţenilor aparţinând minorităţilor naţionale pe a cărei listă consilierul local sau consilierul judeţean a fost ales, prefectul constată, prin ordin, încetarea mandatului consilierului local sau judeţean înainte de expirarea duratei normale a acestuia şi declară vacant locul consilierului local sau judeţean."

4. Articolul 13 se modifică şi va avea următorul cuprins:

"Art. 13. - Primarul îşi exercită drepturile şi îşi îndeplineşte îndatoririle ce îi revin pe întreaga durată a mandatului pentru care a fost ales."

5. La articolul 18, alineatele (1), (3) şi (4) se modifică şi vor avea următorul cuprins:

"Art. 18. - (1) Preşedintele şi vicepreşedinţii consiliului judeţean, precum şi viceprimarii intră în exercitarea mandatului după declararea lor ca legal aleşi, potrivit Legii nr. 215/2001, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

.....

(3) Încetarea mandatului de consilier, în condiţiile art. 9 alin. (2), are ca efect încetarea de drept, pe aceeaşi dată, şi a mandatului de preşedinte sau vicepreşedinte al consiliului judeţean.

(4) Mandatul de preşedinte sau de vicepreşedinte al consiliului judeţean, respectiv de viceprimar poate înceta înainte de termen în urma eliberării sau revocării acestuia din funcţie, în condiţiile Legii nr. 215/2001, republicată, cu modificările şi completările ulterioare."

Art. 140

Legea nr. 393/2004 privind Statutul aleşilor locali, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 912 din 7 octombrie 2004, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi cu cele aduse prin prezenta lege se va republica în Monitorul Oficial al României, Partea I, dându-se textelor o nouă numerotare.

Instituirea unei norme derogatorii

Norma derogatorie este acea normă care cuprinde soluţii legislative referitoare la o situaţie anume determinată diferite în raport cu reglementarea cadru în materie, aceasta din urmă păstrându-şi caracterul său general obligatoriu pentru toate celelalte cazuri.

Pentru instituirea unei norme derogatorii trebuie folosita formula „prin derogare de la ...", urmată de menţionarea reglementării de la care se derogă. Pentru respectarea ierarhiei normelor, stabilirea unei norme derogatorii se poate face numai printr-un act normativ de nivel cel puţin egal cu cel al reglementării de bază.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Derogare de la dispozițiile altui act normativ

Legea nr. 255 din 14 decembrie 2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local, publicată în Monitorul Oficial nr. 853 din 20 decembrie 2010

Art. 19 alin. 9
Prin derogare de la prevederile art. 21 alin. (5) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, imobilele pentru care s-au formulat notificări de restituire, care fac parte din coridorul de expropriere, sunt expropriate în condițiile prezentei legi sau, după caz, transferate în domeniul public al statului și în administrarea autorităților prevăzute la art. 2.

Derogare de la dispozițiile aceluiași act normativ

Ordonanța de urgență nr. 194 din 12 decembrie 2002, republicată în Monitorul Oficial nr. 421 din 5 iunie 2008

(1) Străinii, cetățenii ai unor state terțe sau apatrizi, cu drept de ședere pe termen lung în statele membre ale Uniunii Europene ori state care aplică integral dispozițiile acquis-ului Schengen, pot intra și rămâne pe teritoriul statului român, pentru o perioadă de 90 de zile în decursul oricărei perioade de 180 de zile precedente fiecărei zile de ședere pe teritoriul României, fără obligativitatea obținerii unei vize de intrare.
(2) Persoanelor prevăzute la alin. (1) li se poate prelungi dreptul de ședere temporară, fără îndeplinirea condiției prealabile de obținere a unei vize de lungă ședere, în condițiile prevăzute de prezenta ordonanță de urgență.
(3) Persoanele prevăzute la alin. (1) se bucură de tratament egal în domeniile și în condițiile prevăzute la art. 75.
(4) **Prin derogare de la prevederile alin. (3)**, accesul pe piața muncii pentru străinii cu drept de ședere pe termen lung într-un stat membru al Uniunii Europene se va realiza în raport cu legislația muncii în domeniu și cu necesitatea ocupării locurilor de muncă ce se încadrează în registrul ocupațional deficitar pe teritoriul României, stabilit de structura specializată din cadrul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Suspendarea actului normativ

Suspendarea actului normativ este evenimentul juridic prin care se întrerupe, pe o durată limitată, producerea efectelor juridice în ceea ce privește actul normativ în cauză.

Suspendarea în tot sau în parte a actului normativ se dispune printr-un alt act normativ de același nivel sau de nivel superior, care trebuie să prevadă, în mod expres, data la care se produce suspendarea, precum și durata ei determinată. La expirarea duratei de suspendare actul normativ sau dispoziția afectată de suspendare reintră de drept în vigoare.

Prelungirea suspendării ori modificarea sau abrogarea actului normativ ori a dispoziției suspendate poate face obiectul unui act normativ sau al unei dispoziții exprese, cu aplicare de la data expirării suspendării.

Legea nr. 31 din 9 martie 2015 pentru suspendarea aplicării dispozițiilor art. 4 din Ordonanța Guvernului nr. 41/1998 privind taxele în domeniul protecției proprietății industriale și regimul de utilizare a acestora, publicată în Monitorul Oficial nr. 169 din 11 martie 2015

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

ARTICOL UNIC

Aplicarea dispozițiilor art. 4 din Ordonanța Guvernului nr. 41/1998 privind taxele în domeniul protecției proprietății industriale și regimul de utilizare a acestora, republicată în Monitorul Oficial al României,

Abrogarea actului normativ

Cazul tip de încetare a efectelor actului normativ este abrogarea acestuia.

Abrogarea poate fi expresă sau tacită. Abrogarea este *expresă* atunci când într-un act normativ ulterior există o clauză referitoare la abrogarea actelor anterioare. Dacă actul normativ ulterior menționează actele abrogate, atunci abrogarea este expresă directă. Dacă actul normativ ulterior menționează că abrogă toate actele normative sau dispozițiile din actele normative contrare prevederilor

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

sale, atunci abrogarea este expresă indirectă[59].

Abrogarea este *tacită* atunci când în actul normativ ulterior nu există nicio clauză expresă de abrogare, însă dispozițiile sale cuprind soluții diferite de cele statuate în actul normativ anterior.

Efectele abrogării

Abrogarea unei dispoziții sau a unui act normativ are întotdeauna caracter definitiv. Nu este admis ca prin abrogarea unui act de abrogare anterior să se repună în vigoare actul normativ inițial. Prin excepție, în cazul ordonanțelor Guvernului care au prevăzut norme de abrogare, respingerea acestora prin lege de către Parlament are ca efect repunerea în vigoare a actului normativ inițial.

După întinderea efectelor sale, abrogarea poate fi *totală* sau *parțială*. Abrogările parțiale sunt asimilate modificărilor de act normativ, actul normativ abrogat parțial rămânând în vigoare prin dispozițiile sale neabrogate.

Actul de abrogare

Abrogarea actului normativ se realizează printr-un act normativ superior sau de același nivel. Dacă o normă de nivel inferior, cu același obiect, nu a fost abrogată expres de actul normativ de nivel superior, această obligație îi revine autorității care a emis prima actul.

Atunci când abrogarea este expresă, aceasta se dispune, de regulă, printr-o dispoziție distinctă în finalul unui act normativ care reglementează o anumită problematică, dacă aceasta afectează dispoziții normative anterioare, conexe cu ultima reglementare.

Legea nr. 24/2000 instituie și o categorie distinctă acte normative, care au ca obiect exclusiv abrogarea altor acte normative.

[59] I. Craiovan, *Tratat de teoria generală a dreptului*, Editura Universul juridic, București, 2007, p. 364.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Abrogare printr-un act normativ care reglementează o anumită materie

Legea nr. 62/2011 a dialogului social, republicată în Monitorul Oficial nr. 625 din 31 august 2012

Art. 224

La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă:

a) Legea sindicatelor nr. 54/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 73 din 5 februarie 2003, cu modificările ulterioare;

b) Legea nr. 168/1999 privind soluționarea conflictelor de muncă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 582 din 29 noiembrie 1999, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția art. 26 -39, care se abrogă de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a ordinului comun al ministrului muncii, familiei și protecției sociale și al ministrului justiției prevăzut la art. 177;

c) Legea patronatelor nr. 356/2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 380 din 12 iulie 2001, cu modificările ulterioare;

d) Legea nr. 130/1996 privind contractul colectiv de muncă, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 184 din 19 mai 1998, cu modificările și completările ulterioare;

e) Legea nr. 109/1997 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 141 din 7 iulie 1997, cu modificările și completările ulterioare;

f) Hotărârea Guvernului nr. 369/2009 privind constituirea și funcționarea comisiilor de dialog social la nivelul administrației publice centrale și la nivel teritorial, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 227 din 7 aprilie 2009, cu modificările și completările ulterioare.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Abrogare printr-un act normativ care are ca obiect unic abrogarea altor acte normative

Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 4.144 din 30 decembrie 2015 privind abrogarea unor ordine care cuprind reglementări în domeniul taxei pe valoarea adăugată, publicat în Monitorul Oficial nr. 7 din 6 ianuarie 2016

În temeiul prevederilor art. 10 alin. (4) din Hotărârea Guvernului nr. 34/2009 privind organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor Publice, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul finanțelor publice emite următorul ordin:

Art. 1

La data intrării în vigoare a prezentului ordin se abrogă:

a) Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 172/2006 privind încadrarea produselor în categoria material lemnos pentru care se aplică taxare inversă, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 142 din 15 februarie 2006, cu modificările ulterioare;

b) art. 1 și anexele nr. 1, 2 și 3 la Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 2.224/2006 pentru aprobarea unor proceduri privind înregistrarea și gestiunea persoanelor impozabile înregistrate în scopuri de TVA, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 3 din 3 ianuarie 2007;

c) Ordinul ministrului economiei și finanțelor nr. 1.372/2008 privind organizarea evidenței în scopul taxei pe valoarea adăugată, conform art. 156 din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 364 din 13 mai 2008;

d) Ordinul viceprim-ministrului, ministrul finanțelor publice, nr. 1.519/2012 pentru aprobarea Ghidului privind aplicarea sistemului TVA la încasare, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 792 din 26 noiembrie 2012.

Art. 2

Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Evenimente legate de actele normative cu aplicare limitată

În cazul actelor normative care au o aplicare limitată în timp, în spațiu sau privind obiectul reglementării, prin acte normative ulterioare se poate prelungi, extinde sau restrânge aplicarea acestora. Atunci când se prelungește termenul de aplicare a unui act normativ temporar, dispoziția de prelungire a termenului trebuie să intervină înainte de expirarea acestuia și să indice noul termen.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Norma de interpretare

În cazurile în care un act normativ conduce la interpretări judiciare, arbitrale sau administrative contradictorii, este oportună edictarea unui act normativ interpretativ pentru clarificarea sensului dispozițiilor legale. Interpretarea legală se realizează printr-un act normativ de același nivel cu actul vizat și este obligatorie pentru toate situațiile viitoare, cu respectarea drepturilor câștigate anterior intrării sale în vigoare. Acest tip de interpretare legală poartă denumirea de interpretare autentică[60]. Dacă organul care a emis/adoptat/aprobat actul normativ inițial interpretează dispozițiile acestuia fără a emite/adopta/aproba un nou act normativ, atunci interpretarea este oficială, însă nu are caracter obligatoriu.

Republicarea

Atunci când un act normativ este modificat sau completat în mod substanțial, emitentul actului de modificare sau completare poate decide republicarea acestuia. În vederea republicării actului normativ se realizează integrarea prevederilor modificate sau a celor de completare în ansamblul reglementării, actualizându-se denumirile schimbate între timp, cum ar fi cele ale unor instituții sau localități, dându-se, atunci când s-a dispus expres, o nouă numerotare articolelor, alineatelor, capitolelor și celorlalte structuri ale actului.

Legea nr. 40 din 31 martie 2011 pentru modificarea și completarea Legii nr. 53/2003 - Codul muncii, publicată în Monitorul Oficial nr. nr. 225 din 31 martie 2011

ART. V

Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 5 februarie 2003, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu modificările și completările aduse prin prezenta lege, se va republica în Monitorul Oficial al României, Partea I, dându-se textelor o nouă numerotare.

[60] I. Craiovan, *Tratat de teoria generală a dreptului*, Editura Universul Juridic, București, 2007, p. 422.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Rectificarea

Rectificarea este evenimentul legislativ expres care constă în corectarea unei erori materiale descoperite după publicarea unui act normativ. Rectificarea constă în publicarea unei note cuprinzând corecturile necesare. Articolul 71 alineatul 2 din Legea 24/2000 republicată interzice modificarea prevederilor unor acte normative prin recurgerea la operațiunea de rectificare, care trebuie limitată numai la erorile materiale.

Monitorul Oficial nr. 316/ 25 aprilie 2016
Rectificări

La Legea nr. 115/2015 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, publicată în Monitorul Oficial al României

Partea I, nr. 349 din 20 mai 2015, se face următoarea rectificare:
- la art. 38 alin. (2) teza a II-a, în loc de: "... consultantul-șef..." se va citi: "... prim-magistratul-asistent...".

2.5. ACTE ALE ORGANELOR ŞI AUTORITĂŢILOR ADMINISTRAŢIEI PUBLICE

Acte normative emise de conducătorii organelor administrației publice centrale de specialitate sau de autoritățile administrative autonome

Ordinele cu caracter normativ, instrucțiunile și alte asemenea acte ale conducătorilor ministerelor și ai celorlalte organe ale administrației publice centrale de specialitate sau ale autorităților administrative autonome se emit numai pe baza și în executarea legilor, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului.

Formula introductivă a acestor acte trebuie să cuprindă autoritatea emitentă, denumirea generică a actului, în funcție de natura sa juridică, precum și temeiurile juridice pe baza și în executarea cărora actul a fost emis.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3.098 din 27 ianuarie 2016 privind aprobarea Metodologiei-cadru de organizare și desfășurare a examenelor de licență/diplomă și disertație, publicat în Monitorul Oficial nr. 69 din 1 februarie 2016

În conformitate cu prevederile art. 120, 130, 137, 138, 140, 143, 145, 146, 152 și 157 din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare,

în baza Legii nr. 288/2004 privind organizarea studiilor universitare, cu modificările și completările ulterioare, a Hotărârii Guvernului nr. 404/2006 privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de masterat,

având în vedere prevederile Legii nr. 60/2000 privind dreptul absolvenților învățământului superior particular de a susține examenul de finalizare a studiilor la instituții de învățământ superior de stat acreditate,

în conformitate cu prevederile Ordinului ministrului educației naționale și al ministrului delegat pentru învățământ superior, cercetare științifică și dezvoltare tehnologică nr. 657/2014 pentru aprobarea Regulamentului privind regimul actelor de studii în sistemul de învățământ superior,

în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 26/2015 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării Științifice și al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 55/2015 privind stabilirea unor măsuri de reorganizare la nivelul administrației publice centrale și pentru modificarea unor acte normative,

Ministrul educației naționale și cercetării științifice emite prezentul ordin.

...

Acte normative adoptate de autoritățile administrației publice locale

Actele normative ale autorităților administrației publice locale se adoptă ori se emit pentru reglementarea unor activități de interes local, în limitele stabilite prin Constituție și prin lege și numai în domeniile în care acestea au atribuții legale.

În formula introductivă a proiectului de act normativ adoptat sau emis de autoritățile administrației publice locale se menționează autoritatea emitentă, denumirea generică a actului, în funcție de natura sa juridică, temeiurile juridice pe baza și în executarea cărora actul a fost emis, precum și temeiul legal din Legea administrației publice locale nr.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

215/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

În vederea intrării lor în vigoare, actele normative adoptate de autoritățile administrației publice locale se aduc la cunoștință publică prin afișare în locuri autorizate și prin publicare într-un cotidian local de mare tiraj. De asemenea, deși legea nu o prevede expres, actele sunt făcute publice pe site-urile autorităților administrației publice locale.

MUNICIPIUL BUCUREȘTI
CONSILIUL LOCAL AL SECTORULUI 1

HOTĂRÂRE
privind aprobarea procedurii pentru acordarea scutirilor la plata impozitului/taxei pe clădiri/terenuri și a taxelor pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor prevăzute în Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, în sectorul 1 a municipiul București, începând cu anul 2016

Văzând Expunerea de motive a Primarului sectorului 1, precum și Raportul de specialitate întocmit de Direcția Generală de Impozite și Taxe Locale a Sectorului 1;

Având în vedere Raportul Comisiei de studii, prognoze economico-sociale, buget, impozite și taxe locale și al Comisiei pentru administrație publică locală, juridică, apărarea ordinii publice, respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor și patrimoniu ale Consiliului Local al Sectorului 1;

În conformitate cu prevederile Legii nr. 24/2000 privind Normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

Ținând seama de prevederile Legii nr. 69/2010 a responsabilității fiscal – bugetare, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

În baza dispozițiilor Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare;

Luând în considerare prevederile art.456, alin.(2), art.464, alin.(2), art.476, alin.(2), precum și art.495, lit. d) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificat și completat de Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 50/2015 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 și a Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală;

Având în vedere prevederile art.7, alin.(13) din Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

Văzând Hotărârea Consiliului General al Municipiului București nr.272/22.12.2015 privind acordarea scutirilor la plata impozitului/taxei pe clădiri/terenuri și a taxelor pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor prevăzute în Legea nr.227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, în Municipiul București, începând cu anul 2016;

In temeiul art.45, alin.(2), art.81, alin.(2), lit.d) şi art.115, alin.(1), lit.b) din Legea nr. 215/2001 a administraţiei publice locale, republicată, cu modificările şi completările ulterioare,

CONSILIUL LOCAL AL SECTORULUI 1

HOTĂRĂŞTE:

Art.1. Începând cu anul 2016 se aprobă Procedura privind acordarea scutirilor la plata impozitului/taxei pe clădiri/terenuri şi a taxelor pentru eliberarea certificatelor, avizelor şi autorizaţiilor prevăzute în Anexa nr. 1 la H.C.G.M.B. nr.272/2015.

Art.2. Cererile şi acordarea scutirilor prevăzute în Anexa nr. 1 la H.C.G.M.B. nr.272/2015 se depun şi se soluţionează de către Direcţia Generala de Impozite şi Taxe Locale a sectorului 1 al municipiului Bucureşti, cu exceptia celor prevazute la lit. C pct. 1 lit. c care se solutionaeaza de catre Direcţia de Urbanism din cadrul Sectorului 1 al Municipiului Bucureşti.

Art.3. Anexa nr. 1, anexa nr. 1.1 si anexa nr.1.2 fac parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art.4. (1) Primarul sectorului 1 şi Direcţia Generală de Impozite şi Taxe Locale a Sectorului 1 vor aduce la îndeplinire prevederile prezentei.

(2) Serviciul Secretariat General, Audienţe va asigura comunicarea prezentei instituţiei menţionate la alin.(1), precum şi Instituţiei Prefectului Municipiului Bucureşti.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIBLIOGRAFIE

Notă. Prezentul curs a fost elaborat prin dezvoltarea și extinderea temelor metodologice prezentate în lucrarea Dana Volosevici, *Dreptul afacerilor. Aspecte metodologice și practice*, Editura Pro Universitaria, București, 2014.

- Lynn Bahrych, Marjorie Dick Rombauer, *Legal writing in a nutshel,* Third Edition, Tomson West, 2003.
- Jean-Louis Bergel, *Méthodologie juridique*, PUF, Coll. Themis, Paris, 2001.
- David Bonnet, *L'essentiel de la méthodologie juridique*, 2e édition augmentée, Ellipses Édition Marketing, Paris, 2012.
- Emil Cernea, Emil Molcuț, *Istoria statului și dreptului românesc, Ediție revăzută și adăugită,* Editura Universul Juridic, București, 2006
- Cristina-Eugenia Burtea-Cioroianu, Elena-Veronica Nicola, *Metodologie juridică. Curs pentru studenți,* Editura Universul Juridic, București, 2012.
- Mariana-Steluța Coculescu, *L'argumentation. Théorie et pratique*, Editura Universității din Ploiești, Ploiești, 2004.
- Ion Craiovan, *Tratat de teoria generală a dreptului*, Editura Universul Juridic, București, 2007.
- Ion Craiovan, *Un posibil ghid pentru cercetarea științifică a dreptului*, Editura ProUniversitaria, București, 2013.
- René David, Camille Jauffret-Spinosi, *Les grands systèmes de droit contemporains*, 11e edition, Dalloz, Paris, 2002.
- Ștefan Deaconu, *Metodologie juridică. Curs practic pentru studenti*, ediția a 3-a, Editura Hamangiu, București, 2013.
- G. Del Vecchio, *Lecții de filosofie juridică,* Trad. J.C. Drăgan, Editura Europa Nova.
- Catherine D'Hoir-Lauprêtre, *Le cas pratique en droit commercial*, Ellipses Édition Marketing, Paris, 2001.
- Umberto Eco, *Cum se face o teză de licență. Disciplinele umaniste*, ediție revăzută, Polirom, Iași, 2006.
- Stefan Goltzberg, *L'argumentation juridique*, Dalloz, Paris, 2013.
- Jean-Pierre Gridel, *La dissertation, le cas pratique et la consultation en droit privé*, Dalloz, coll. « Méthodes du droit », 4e édition, 1996.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

- Mircea Manolescu, *Forme de socializarea dreptului (Sociologia transformărilor dreptului – prezentare)*, în „Revista Fundațiilor Regale", serie nouă, anul XII, nr. 12, decembrie, 1946
- Radu Motica, Gheorghe Mihai, *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 2001
- Alex Mucchielli, *Arta de a comunica. Metode, forme și psihologia situațiilor de comunicare*, Editura Polirom, 2005.
- Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", G. Pană Dindelegan (coord.), *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2010.
- Nicolae Popa, *Teoria generală a dreptului*, ediția a 4-a, Editura C.H. Beck, București, 2012.
- Nicolae Popa, Ioan Mihăilescu, Mihail Eremia, *Sociologie juridică*, Editura Universității din București, București, 1997.
- N. Popa, A. Răducanu, *Quelques considérations sur la notion de la méthodologie juridique*, Analele Universității București, seria Drept, nr. 2/1983.
- Gordon Taylor, *Tehnici de scriere pentru studenți. Cum să concepi și să scrii eseuri de succes*, Editura comunicare.ro, București 2012.
- Maria Voinea, *Sociologia dreptului*, Editura Actami, București, 1994.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2017/210
25,00

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ISBN 978-606-26-0637-4